Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Naţională Arheologică
Agenţia Naţională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025

Chişinău, 2026

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Naţională Arheologică
Agenţia Naţională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025

Sesiunea Naţională de Rapoarte
17 aprilie 2026

PROGRAM

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Chişinău, 2026

CZU 902/904(478)(082)
C 35

Editori: dr. Vlad Vornic, dr. Sergiu Matveev

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii

Cercetări arheologice în Republica Moldova : Program. Rezumatele comunicărilor / Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Comisia Naţională Arheologică, Agenţia Naţională Arheologică, Institutul Patrimoniului Cultural, Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei ; editori: Vlad Vornic, Sergiu Matveev. – Chişinău : [S. n.], 2026 (Bons Offices) – . – ISBN 978-5-36241-465-8.

Campania 2025 : Sesiunea Naţională de Rapoarte, 17 aprilie 2026. – 2026. – 141, [1] p. : fig., tab. – [80] ex. – ISBN 978-9975-3560-2-2.

CZU 902/904(478)(082)

C 35

Pe copertă: Vas de lut de la Bălceana

Responsabilitatea asupra conţinutului rezumatelor revine autorilor.

Tipar: Bons Offices

ISBN 978-5-36241-466-5

© Comisia Naţională Arheologică, 2026

Academia de Ştiinţe a Moldovei
(Sala mică)

Orele 9.00 – 9.15. Şedinţa de deschidere a sesiunii ştiinţifice

Vlad VORNIC, Preşedinte, Comisia Naţională Arheologică
Corneliu CIRIMPEI, Secretar de Stat, Ministerul Culturii

Orele 9.15 – 13.00. Comunicări
Moderatori – Vlad Vornic, Ion Ursu

Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU, Laëtitia DEMAY, Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI, Iacek LUDVICZAK
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025

Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTIT, Ştefan CHELBAN
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAŢIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUŢII DE JOS II. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC CARACUŞENII VECHI IV. CAMPANIA 2025

Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CORJEUŢI V (SATUL CORJEUŢI, R-NUL BRICENI)

Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV
TUMULUL 7 DIN ORAŞUL SÂNGEREI

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC,Victor DULGHER
TUMULUL 13 DE LA ORDĂŞEI (R-NUL TELENEŞTI)

Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAŢĂ, Serghei HEGHEA, Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIŞINĂU

Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA
UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ŞTEFAN-VODĂ)

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)

Dumitru AVRAM, Serghei Heghea, Victor DULGHER, Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian IORGA
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SITUL CHIȘINĂU III – BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA”

Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Serghei HEGHEA
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025

Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU” (RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE

Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ
ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025

Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

Alexandra CRISTEA
CERCETĂRI ARHEOZOOLOGICE LA SITUL OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

Orele 13.00 – 14.00 Pauză de prânz.

Orele 14.00 – 17.30. Comunicări
Moderatori – Aurel Zanoci, Sergiu Popovici

Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRCĂ, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ
ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC HANSCA – „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI

Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRCĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETĂȚUIE", RAIONUL IALOVENI

Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI
ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE", RAIONUL IALOVENI

Dumitru CONDREA
CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIȘTE ȘI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAȘI

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ
CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ȘI ÎN ZONA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAȘI, RAIONUL CĂLĂRAȘI

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG
NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG
PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘTII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI

Octavian MUNTEANU, M. MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE"

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL,Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER
UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV, Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU
REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE". CAMPANIA 2025

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA *VALUL LUI TRAIAN DE JOS* (SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025

Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL)

Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI,
Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III (SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI)

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA
VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURII DE TIP PENKOVKA DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEȘTI)

Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV
INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE APARȚINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII NOI, IALOVENI ȘI HÂNCEȘTI (CAMPANIA 2025)

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTITE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIEȚEI VECHI (CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025

Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER,
Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR” DIN SATUL VADUL-RAȘCOV, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI, Igor DIMOV, Adrian IORGA
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL LUI CANTACUZINO” DE LA POIANA, R-NUL EDINEȚ

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA,
Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX DIN STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIȘINĂU

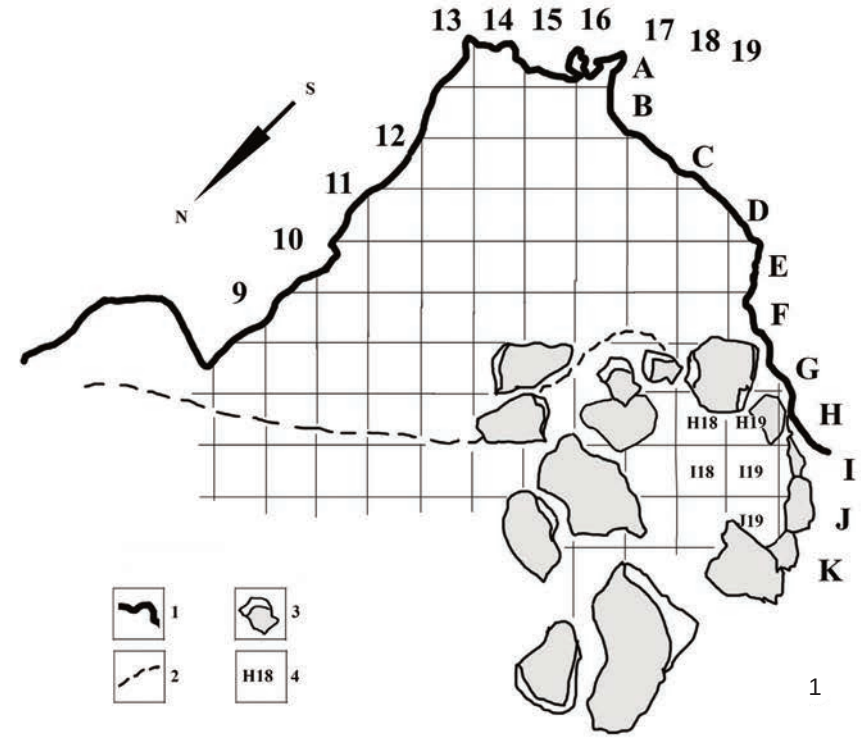
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025

Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU, Laëtitia DEMAY, Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI, Iacek LUDVICZAK

În vara anului 2025, o echipă formată din specialişti ai Muzeului Naţional de Istorie a Moldovei, Institutului de Zoologie, Agenţiei Naţionale Arheologică şi National Museum of Natural History din Paris au reluat cercetările sistematice la staţiunea paleolitică din grota Brânzeni I. Lucrările s-au axat pe cercetarea stratului 3 de locuire, partea inferioară a acestuia, atribuit de către S. Covalenco culturii zselet. În urma investigaţiilor din anul 2024, partea superioară a nivelului 3 a fost integral cercetată (car. H/17-19, I/17-19, J/17-19), pe când partea inferioară doar în car. H,I,J/17; J/19.

Drept rezultat al săpăturilor arheologice efectuate în campania anului 2025, din perimetrul car. H,I/19; H,I,J/19 (**Fig. 1, 1-3; 2, 6**) a fost adunată o colecţie de 321 de piese litice (**Fig. 2, 6**), dintre care cca 80% provin din car. H,I,J/19. Poziţia dominantă în colecţie o deţin aşchiile şi fragmente de aşchii (238), urmate de micro-aşchii (41) şi lame (33). O categorie numeroasă o formează aşchiile primare şi semi-primare, care, alături de micro-aşchii, indică că în cadrul staţiunii avea loc întregul proces de prelucrare a silexului. Aproximativ 65% dintre piese nu depăşesc în diametru 3 cm, pe când cele ce depăşesc 5 cm în diametru constituie doar cca 5%. Din numărul total de taloane de percuţie care au fost identificate (135) în colecţia de la Brânzeni, 15 exemplare sunt faţetate, iar 42 de piese au talonul neted. Numărul mare de taloane faţetate şi netede prezintă un element cheie ce caracterizează cultura zselet, care păstrează în industrie elemente (musteriene) tehnico-tipologice atribuite culturilor timpurii ale paleoliticului superior.

Categoria uneltelor este formată din 14 piese, dintre care nouă piese sunt lucrate pe aşchie şi cinci pe lame. Domină aşchiile cu retuşă (4), urmate de aşchii cu encoche (2) (**Fig. 2, 1**), lame cu encoche (2), străpungătoare pe aşchie (2), străpungător pe lamă (1), lamă trunchiată (1), lamă cu retuşă (1) (**Fig. 2, 2-5**) şi un fragment de racloar pe aşchie. Materialul faunistic este destul de numeros (cca 300 piese), cca 90% din acesta prezentând mici fragmente sparte, ce nu pot fi identificate. Domină în colecţie resturi de cal (**Fig. 2, 7**) şi bizon. O categorie importantă o formează resturile de lup, care cel mai probabil au venit în grotă deja după plecarea omului.

1

2

3

Fig. 1. Grota Brânzeni I. Planul grotei și amplasarea secțiunii (1); vederi asupra stratului 3 de locuire, partea inferioară (2-3).

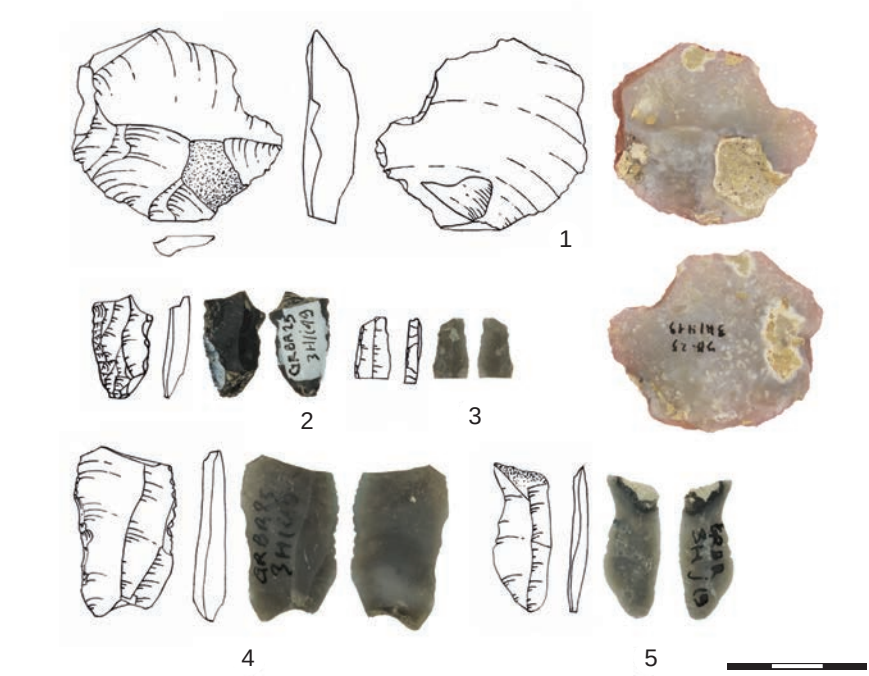

Fig. 2. Grota Brânzeni I. Aşchie cu encoche (1), lame cu retuşă (2-5), material litic (6) şi tibie de cal (7) aflate *in situ*.

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUȚII DE JOS II. CAMPANIA 2025

Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTIT, Ștefan CHELBAN

În vara anului 2025, o echipă mixtă de la Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi", Universitatea din Durham (Marea Britania) și Centre national de la recherche scientifique (Franța) au continuat cercetările arheologice la stațiunea paleolitică Climăuții de Jos II. Lucrările s-au concentrat pe continuarea investigațiilor la două suprafețe, ambele deschise și cercetate parțial în campania din 2024 (sondajul 4 și secțiunea 2), care au dat un bogat material litic și osos, dar și piese de podoabă, pandantive ornamentate din os, scoici etc. Numărul mare de artefacte identificate în cursul investigațiilor din 2024 în aceste două secțiuni ne-a condus spre concluzia existenței unui complex (groapă menajeră, locuință, aglomerație de material litic, osos etc.), identic celui cercetat de către I. Borziac în anul 1989.

Sondajul 4 este amplasat la 5 m V de blocul A al grădiniței, fiind investigat în 2024 pe o suprafață de 2 m.p., până la adâncimea de 90 cm de la suprafața solului. Drept rezultat, în car. A/1 a fost surprinsă, pe lângă material litic, o aglomerație de oase de mamut amplasate în ordine anatomică. În vara anului 2025, sondajul 4 a fost extins în partea vestică cu încă 3 m.p. cuprinzând car. A,B/1',1,2 (**Fig. 1, 1**). Pe verticală nivelul de locuire măsoară cca 1 m (la adâncimea de - 0,40 până la -1,40 m de la suprafața solului), cu o medie totală de cca 135 piese litice pe m.p. Colecția din anul 2025 numără 577 de piese de silex și gresie, majoritatea fiind așchii și fragmente ale acestora, urmate de lame (96), micro-așchii (47), nuclee și fragmente de nuclee (19). Categoria uneltelor este formată din opt piese, un gratoar pe lamă masivă, un străpungător pe lamă și patru lame cu urme de retușă măruntă. Materialul osteologic este dominat de resturi de mamut, urmat de ren, cal, lup etc. (**Fig. 1, 2-3**).

Secțiunea 2 a fost trasată în anul 2024 la 4 m E de blocul B al grădiniței, având dimensiunile de 1×4 m și orientarea pe direcția N-S, fiind excavat doar nivelul 1 de locuire. În campania 2025, șantierul inițial a fost extins în partea estică cu încă 21 m.p. (car, A,B,C,D,E/2',3,4,5,6,7). Ulterior, cercetările s-au concentrat în limita car. A/2',7; B,C/3-7. Din nivelul 1 de locuire provin 991 de piese litice și din gresie, dominante fiind așchiile, urmate de lame (152), micro-așchii (274), nuclee (6) și percutoare (3). Categoria uneltelor este formată din 28 de piese. Predomină burinele (7), urmate de gratoare (5), așchii cu retușă (3), lame trunchiate (2), lame cu retușă (9), o lamă encoche (1) și un străpungător (1). Materialul osos este dominat de mamut, ren, vulpe etc.

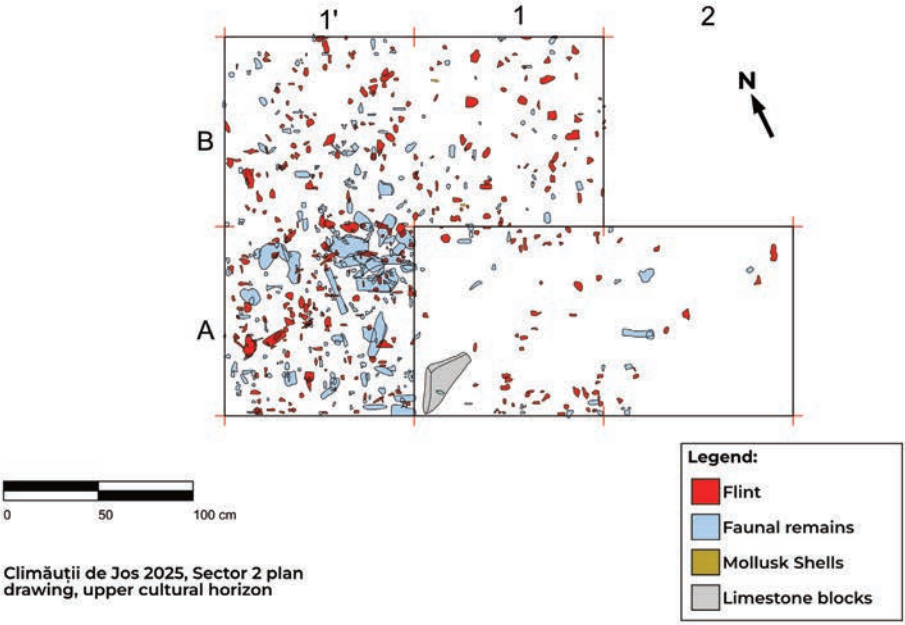

Fig. 1. Climăuţii de Jos II. Sondajul IV, planul general (1) și partea superioară a nivelului 1 de locuire (2-3).

(**Fig. 2, 2**). În car. C/3 a fost descoperit un dinte de mamut, iar în car. B/3 a fost depistată mandibula bine păstrată a unui pui de mamut (**Fig. 2, 1**). Tot din acest nivel provin și șase pandantive lucrate din cochilii, unele cu urme de ocru, și șase pandantive din os, dintre care patru cu urme de ornament incizat (**Fig. 2, 3**).

În campania 2025 a fost cercetat și nivelul 2 de locuire pe o suprafață de 3,5 m.p., pe linia car. A/4-7. Din păcate, material litic a fost surprins doar în car. A/4, din care provin 13 piese din silex, trei lame, nouă așchii și o micro-așchie. Ansamblul descoperirilor confirmă existența unor complexe de locuire bine conturate și evidențiază diversitatea activităților desfășurate, subliniind totodată importanța sitului Climăuții de Jos II în contextul cercetării paleoliticului din spațiul est-carpatic.

Fig. 2. Climăuţii de Jos II. Secţiunea II, nivelul 1 de locuire: dinte şi mandibulă de mamut (1), vedere, car. A/2' (2), pandantive din cochilie şi os (3).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN,
Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN

În anul 2025, obiectivul principal al cercetării arheologice a constat în realizarea unor măsurători de teren în microzona Trinca. Demersul face parte dintr-un plan de acțiuni conceput pentru cercetarea siturilor eneolitice aparținând fazei Cucuteni B2 – Trypillia C1, documentate în microzona Trinca (r-nul Edineț), în mod particular, și în bazinul superior al râului Prut, în ansamblu. În special, au fost întreprinse măsurători magnetometrice, investigațiile fiind efectuate în cadrul unui cluster de cercetare suportat financiar din proiectul ERC – XSCAPE (*Material Minds: Exploring the Interactions between Predictive Brains, Cultural Artifacts, and Embodied Visual Search*), ID: 951631, Universitatea Christian-Albrecht din orașul Kiel, Germania, precum și din subprogramului 011501: *ArHe – Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de* silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică (2024-2027).

Primul punct în care au fost efectuate prospectări magnetometrice a fost situl Trinca – „Bulhac" (**Fig. 1, 1**). De fapt, s-a urmărit finalizarea imaginii inițiate în campania din 2024; totuși, sectorul rămas accesibil pentru măsurători nu a furnizat rezultatele așteptate, iar la nivelul suprafeței nu a putut fi colectat material arheologic.

Beneficiind de tehnica disponibilă și pentru a continua cercetările, a fost selectat un alt sit aflat în apropiere, pe teritoriul localității Caracușenii Vechi (r-nul Briceni), la o distanță de cca 15 km. Aici, pe un promontoriu înclinat situat pe malul drept al râului Lopatnic, în punctul denumit de localnici „Tătari", situat la 0,5 V de localitate, era cunoscută din literatură existența unui sit eneolitic, identificat sub numele de Caracușenii Vechi IV (**Fig. 1, 2**).

Rezultatele prospectărilor magnetometrice au deschis perspectiva verificării stării de conservare a stratului de cultură și a complexelor evidențiate în imaginea obținută. Procesarea și interpretarea datelor au permis formularea unor observații preliminare privind organizarea internă a așezării.

Un alt obiectiv al măsurătorilor magnetometrice l-a constituit situl Corjeuți V (r-nul Edineț). La momentul desfășurării scanării geofizice (**Fig. 2, 1**), cea mai mare parte a sitului era ocupată de culturi agricole, intervenția fiind posibilă doar pe anumite parcele. Chiar și în aceste condiții, rezultatele obținute sunt deosebit de importante pentru înțelegerea caracterului situ-

lui și pentru formularea unor prime estimări privind organizarea sa internă. Imaginea obținută indică o structură bazată pe șiruri de locuințe dispuse concentric, specifică unor situri precum Stolniceni I sau Petreni (**Fig. 2, 1**), aspect care contribuie la completarea hărții siturilor de mari dimensiuni din interfluviul Prut–Nistru.

Astfel, coroborarea rezultatelor obținute în campania anului 2025 permite conturarea unei imagini de ansamblu asupra proceselor de transformare specifice etapei Cucuteni B2 – Trypillia C1. Acestea pot fi asociate cu fenomene de mobilitate a populației pe direcția est–vest, pe distanțe considerabile, în condițiile păstrării unor tradiții comune în organizarea locuințelor și a spațiului intern al așezărilor. Extinderea investigațiilor și integrarea datelor geofizice cu cele arheologice vor contribui la nuanțarea modelului de evoluție a așezărilor și la definirea mai precisă a mecanismelor de transformare specifice etapei Cucuteni B2 – Trypillia C1.

Fig. 1. Vederi cu măsurători magnetometrice întreprinse în situl *Trinca* – „Bulhac” (1) și Caracușenii Vechi IV (2).

Fig. 2. Măsurători magnetometrice întreprinse în situl Corjeuți V (1) și o primă imagine cu rezultatele obținute (2).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC CARACUȘENII VECHI IV. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN

Campania arheologică din anul 2025 a vizat situl eneolitic Caracușenii Vechi IV, din bazinul superior al râului Prut, încadrat în segmentul cronologic Cucuteni B2 – Trypillia C1. În vederea verificării stării de conservare a sitului, puternic afectat de lucrările agricole anuale, au fost întreprinse măsurători magnetometrice, iar pentru cercetare prin săpătură au fost selectate două anomalii care pot să reprezinte resturile de la locuințe de suprafață și a unui complex adâncit aflat în apropiere. Investigațiile au fost efectuate în cadrul unui cluster de cercetare suportat financiar din proiectul ERC – XSCAPE (*Material Minds: Exploring the Interactions between Predictive Brains, Cultural Artifacts, and Embodied Visual Search*), ID: 951631, Universitatea Christian-Albrecht din orașul Kiel, Germania, precum și din subprogramului de cercetare 170101: *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural construit, etnografic, arheologic și artistic din Republica Moldova în contextul integrării europene (2024-2027)*, Secția Patrimoniu Arheologic, Institutul Patrimoniului Cultural.

Situl se află la 0,5 km V de localitate Caracușenii Vechi (r-nul Briceni), pe un promontoriu înclinat de pe malului drept al râului Lopatnic, în punctul numit de localnici *Tătari*. După finalizarea prospectărilor magnetometrice, rezultatul obținut a deschis perspectiva verificării stării de conservare a stratului de cultură și a complexelor surprinse. Procesarea și interpretarea datelor a oferit posibilitatea expunerii pe baza organizării interne a așezării. Imaginea primară a arătat că situl conține două etape de locuire, ambele delimitate prin șanț. Distribuția locuințelor diferă, pentru prima etapă corespund construcții aranjate în semicerc, iar pentru a doua ele sunt grupate. Astfel, pentru campania din anul 2025 au fost alese două anomalii alăturate.

Secțiunea 1 (Trench 1), cu dimensiunile de 2×4 m (**Fig. 1, 1**), a fost trasată pe o anomalie care corespundea cu o structură circulară. După degajarea primelor două straturi de sol, a urmat unul în amestec cu multiple fragmente de lipitură de mici dimensiuni, sub care s-au conturat resturile unui concentrații de lipitură, care la prima vedere păreau să corespundă cu partea superioară a unei gropi. Însă, după analiza lipiturii și decuparea ei, nu a fost posibil de delimitat conturul presupusului complex adâncit.

Secțiunea 2 (Trench 2), cu o suprafață de 3×3 m (**Fig. 1, 2**), a fost trasată la 10 m distanță de prima secțiune, pe colțul unei anomalii drept-

unghiulare asemănătoare unui complex de locuit. După degajarea stratului 2 au început să apară resturi compacte de lipitură, majoritatea dintre care conţineau amprente de bârne.

Ansamblul descoperirilor este completat cu piese lucrate din lut (**Fig. 2, 1-2, 4, 7**), piatră (**Fig. 2, 3**) și silex (**Fig. 2, 5-6**), precum și diferite forme de vase ceramice de categorie fină (**Fig. 2, 8-13**).

Datele obținute în campania din anul 2025 ne permit să rămânem pe aceeași poziție care vizează procesul de transformare pentru așezările din etapa Cucuteni B2 – Trypillia C1, ce poate fi asociat cu reorganizarea spaţiului în cadrul așezărilor și cu dispariţia configuraţiei clasice a așezărilor Cucuteni-Trypillia cu planificare circulară. În acest context, se impune continuarea sistematică a cercetărilor, în vederea documentării complete a structurilor identificate și a definirii mai precise a evoluţiei așezării.

Fig. 1. Caracuşenii Vechi IV, 2025. Vederi de ansamblu cu secţiuniele 1 (1) şi 2 (2).

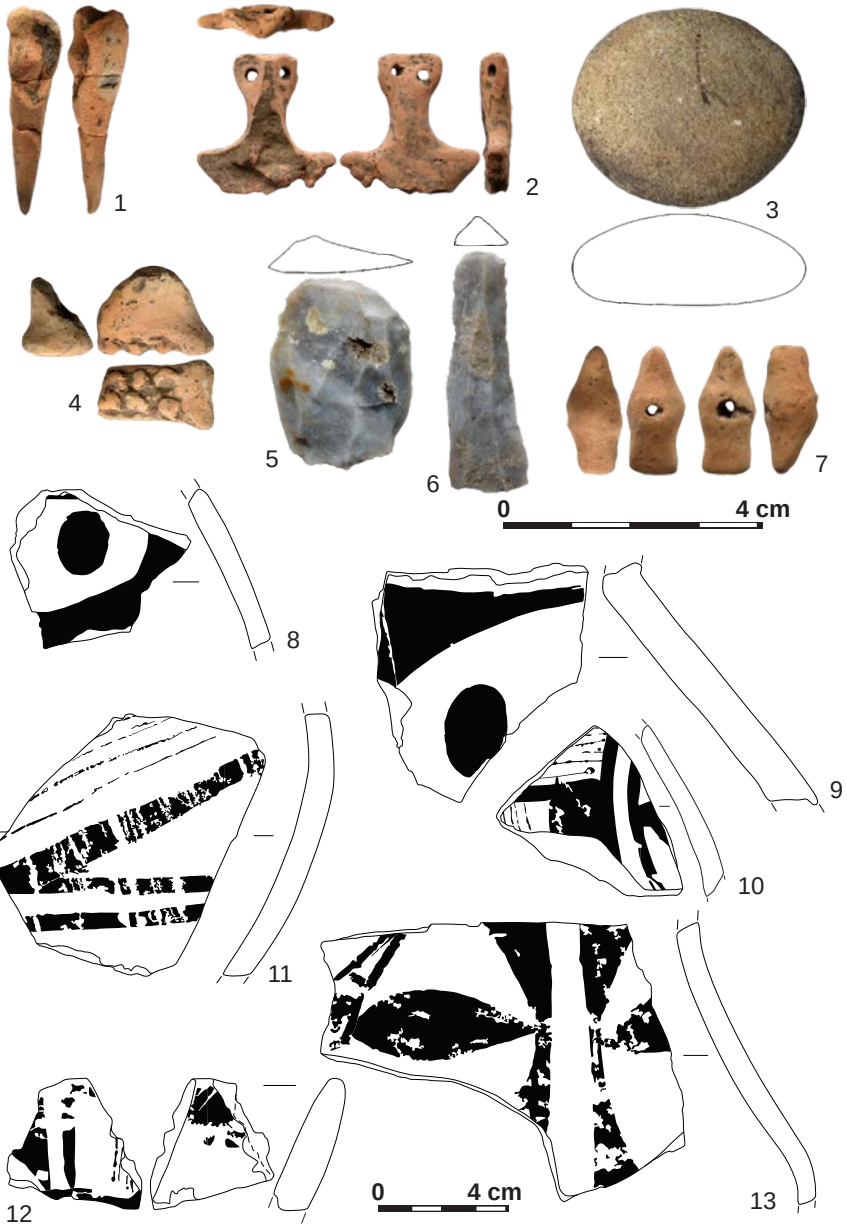

Fig. 2. Caracușenii Vechi IV, 2025. Piese lucrate din lut (1-2, 4, 7), piatră (3), silex (5-6) și ceramică fină (8-13).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CORJEUȚI V (SATUL CORJEUȚI, R-NUL BRICENI)

Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI

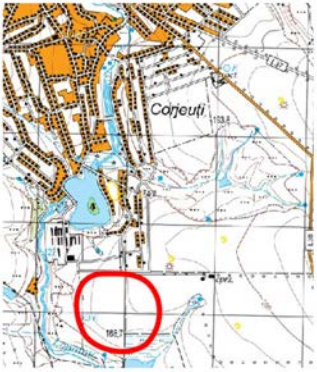
În vara anului 2025 la Corjeuți (r-nul Briceni) au avut loc cercetări arheologice preventive în situl eneolitic Corjeuți V. Investigațiile au vizat zona unde urmau să fie executate lucrări de excavare a unui șanț de aducțiune a apei, conform proiectului de reabilitare a sistemului de irigații. Situl a fost descoperit în anul 1989 și prezintă vestigii ale culturii Cucuteni-Trypillia. Este situat la marginea sudică a localității, pe un platou ușor înclinat spre SV, limitat la V de malurile accidentate ale râului Lopatnic, iar la S – de un afluent de stânga a acestuia (**Fig. 1,1**). În zonele unde vestigiile arheologice erau vizibile la suprafața solului au fost realizate trei secțiuni (**Fig. 1,2**).

Secțiunea 1 a fost realizată în zona de N a sitului (**Fig. 1,3**). În cuprinsul acesteia au fost identificate resturi ale unei locuințe de suprafață și a unei instalații de foc puternic afectate de arătură. Cuptorul avea dimensiunile de 120x×40 cm, vatra căruia era lucrată din lut și nisip, având aspectul unui mozaic de lut ars și prezenta trei straturi succesive de lipitură, probabil urme de reparație. Sub acestea a fost descoperit un strat de fragmente ceramice depuse, probabil, cu scopul izolării termice a vetrei și în calitate de liant. În porțiunea de V a instalației a fost identificat un prag care marca gura cuptorului. Alte descoperiri sunt reprezentate de fragmente ceramice lucrate dintr-o pastă de lut fină, arsă la roșu și pictate cu nuanțe brune (**Fig. 2**).

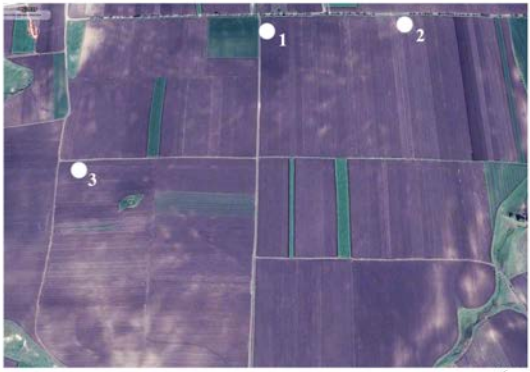
Din secțiunile 2 și 3 au fost recuperate fragmente ceramice, oase de animale, piese de silex (**Fig. 2, 1-4**), os (**Fig. 2, 10**) și lut (**Fig. 2, 9**). Dintre artefacte se remarcă o statuetă antropomorfă, redată în poziție semi-șezândă, lucrată dintr-o pastă fină (**Fig. 2, 7)**.

Rezultatele preliminare ale prospecțiunilor magnetometrice realizate pe unele porțiuni ale sitului denotă existența cel puțin a două așezări eneolitice pe acest promontoriu, iar judecând după imaginile din satelit acestea ar avea o structură concentrică de dispunere a locuințelor în cadrul așezării.

Vestigiile descoperite prin săpături în situl Corjeuți V se atribuie etapei Cucuteni B – Trypillia C1.

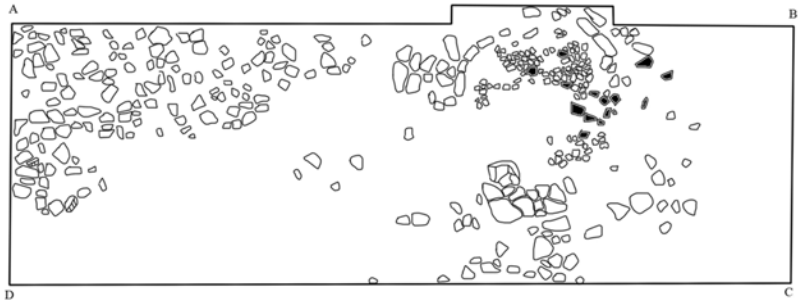
1

2

3

4

Fig. 1. Situl Corjeuţi V. Localizarea sitului (1), imagine aeriană asupra sitului cu amplasarea secţiunilor (2) şi secţiunea 1 (fotografie aeriană şi plan) la nivelul surprinderii locuinţei şi a instalaţiei de foc (3, 4).

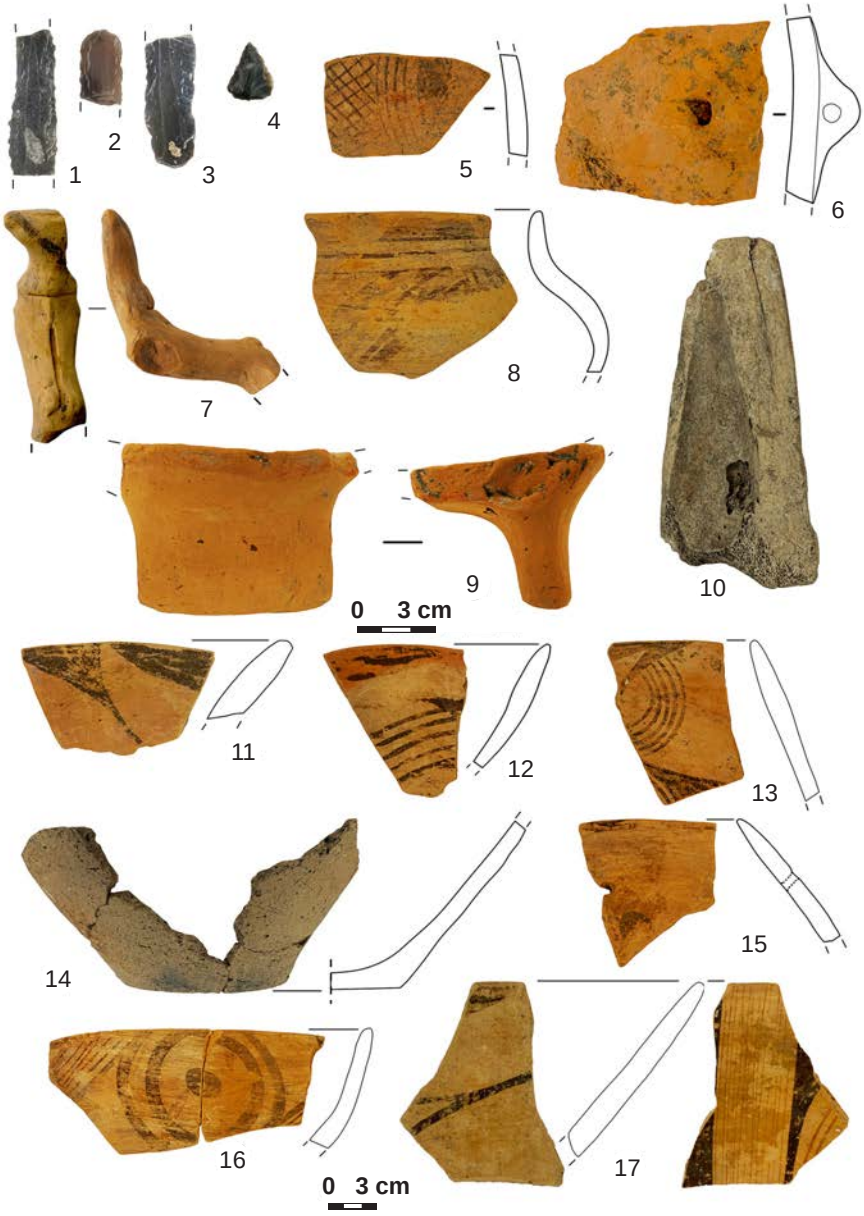

Fig. 2. Situl Corjeuţi V. Piese de silex (1-4), fragmente ceramice (5,6,8,11-17), statuetă antropomorfă (7), picior de altar (9) şi lustruitor de os (10).

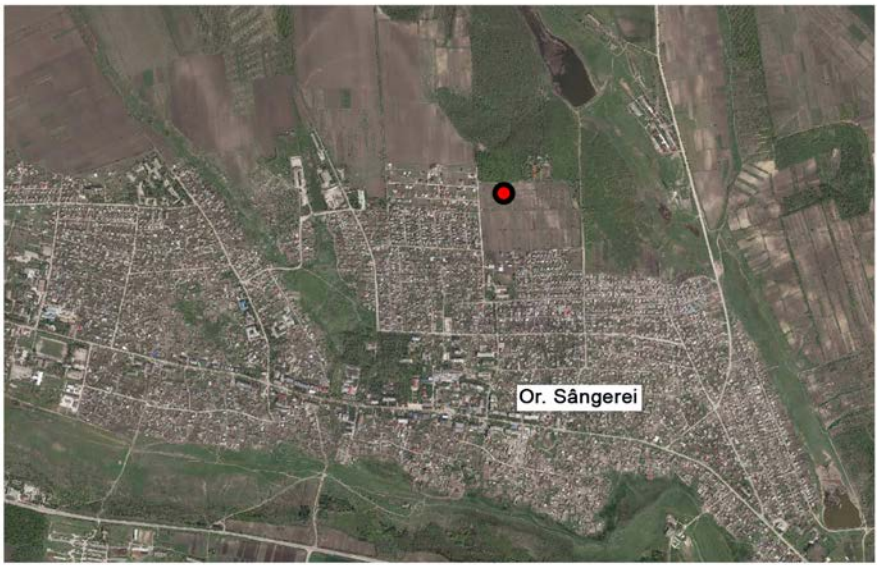
TUMULUL 7 DIN ORAŞUL SÂNGEREI

Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV

În toamna anului 2025, Agenţia Naţională Arheologică a cercetat prin săpături preventive situl funerar Sângerei – Tumulul 7 (or. Sângerei, r-nul Sângerei), în zona destinată extinderii oraşului Sângerei, unde este prevăzută construcţia unor case particulare (**Fig. 1, 1**). Tumulul se evidenţia în teren printr-o formă semisferică, cu bază largă şi un vârf uşor aplatizat, având plan circular şi pante relativ simetrice. Înălţimea maximă a tumulului, măsurată în zona sa centrală, era de 3 m, iar diametrul de 30 m (**Fig. 1, 2**). În urma cercetărilor, au fost descoperite 5 morminte şi o groapă conţinând oseminte de animale.

Drept rezultat al investigaţiilor, am constatat că tumulul a fost format prin suprapunerea a patru mantale de pământ, ridicate succesiv deasupra unor morminte aparţinând culturii Iamnaia. Complexele funerare identificate se caracterizează prin gropi de formă dreptunghiulară, cu sau fără treaptă, la nivelul căreia acestea erau acoperite cu bârne de lemn. Scheletele defuncţilor se aflau în poziţie chircită pe spate, cu orientare spre SV, V şi NV. Oasele scheletelor din toate mormintele prezentau urme de ocru, iar la nivelul bazei camerelor funerare se aflau urme de aşternut de origine vegetală, evidenţiate printr-un strat de resturi organice descompuse.

Mantaua primară a tumulului, ridicată deasupra mormântului 2, a fost compusă din sol amestecat, de culoare brun-închisă şi galbenă. Aceasta prezintă o structură internă specifică, marcată de contururi neregulate, care corespund, conform observaţiilor, unor blocuri de sol decupate, relativ uniforme din punct de vedere dimensional, conferindu-i mantalei o formă semisferică. Cea de-a doua manta, ridicată deasupra mormântului 3, prezenta de asemenea contururi neregulate, similare mantalei primare; însă, în partea sa superioară se evidenţiau variaţii cromatice sub forma unor lentile de pământ, rezultate probabil în urma unei construcţii prelungite în timp şi a utilizării unor surse diferite de sol, fără a putea fi delimitate stratigrafic mantale independente. A treia şi a patra manta au fost ridicate deasupra mormintelor 4 (**Fig. 2, 1–3**) şi, respectiv, nr. 1, fiind extins diametrul tumulului la cca 28 m, iar diametrul actual (30 m) se datorează proceselor naturale de tasare şi scurgere a solului spre poale.

1

2

Fig. 1. Sângerei – Tumulul 7. 1 – amplasarea sitului;
2 – vedere dinspre nord-vest asupra tumulului.

1

2

3

Fig. 2. Sângerei – Tumulul 7. 1 – 3, mormântul 4.

TUMULUL 13 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER

Cercetările tumulului 13 de la Ordășei, desfășurate în anul 2025, au reprezentat o continuare a lucrărilor începute aici în anul 2024, când a fost investigat tumulul 20 (**Fig. 1**). Tumulul se evidenţia în plan sub forma unei pete circulare de culoare brun-deschisă, cu un diametru de cca 28 m. Înălţimea maximă a tumulului, măsurată în zona centrală, era de 1 m. În urma cercetării tumulului au fost descoperite şi investigate 8 morminte de înhumaţie.

În urma cercetărilor am constatat că tumulul a fost format prin suprapunerea a două mantale de pământ, ridicate succesiv. Primul orizont cultural şi stratigrafic al tumulului este asociat cu realizarea mormântului nr. 8, datat în perioada eneolitică târzie sau la începutul epocii bronzului. Din groapa mormântului provin resturile incomplete a patru schelete precum şi piese de inventar reprezentate printr-un colier compus din 45 de cochilii de melc din specia *Theodoxus fluviatilis* şi două pandantive lucrate din corn. Deasupra acestui mormânt a fost ridicată mantaua primară, cu un diametru de aproximativ 10 m şi o înălţime de cca 1 m. A doua manta a tumulului a fost probabil ridicată deasupra mormântului culturii Iamnaia nr. 6 (**Fig. 2, 1**). Acesta a fost realizat în corpul primei mantale, la 1,3 m spre S de complexul primar, afectând acumularea de sol argilos, provenită din materialul excavat al mormântului 8. În cea de-a doua manta au fost amenajate mormintele culturii Iamnaia nr. 1, 2, 3 şi 4, dispuse în sectoarele estic, sudic şi vestic ale mantalei tumulului şi un mormânt al culturii Mnogovalikovaia – nr. 7, realizat într-un coşciug de lemn (**Fig. 2, 2**).

Ultimul orizont cultural şi cronologic al tumulului este reprezentat de mormântul 5, amenajat în partea centrală a tumulului, identificat la o adâncime de doar 0,3 m. Din acesta s-a păstrat doar o parte a scheletului defunctului, depus în poziţie chircită. În lipsa unor indicii culturale şi stratigrafice clare, presupunem că mormântul a fost realizat în perioada târzie a epocii bronzului.

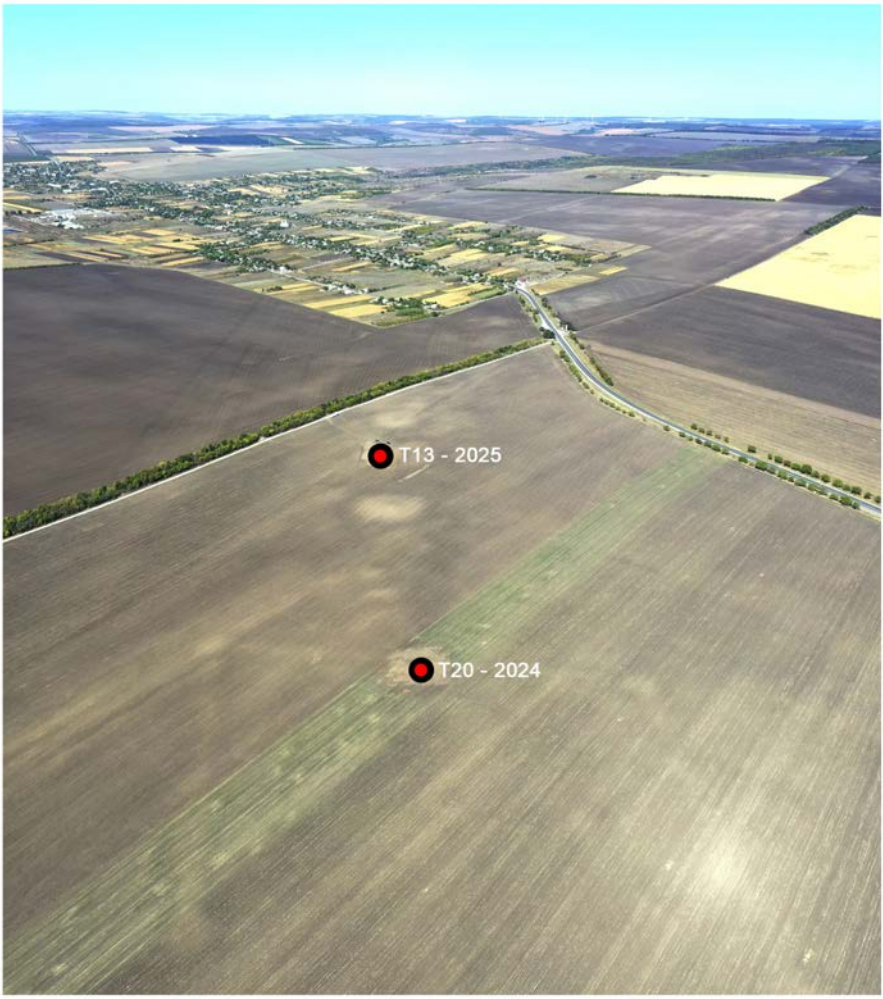

Fig. 1. Ordășei – Tumulul 13. Vedere aeriană asupra necropolei tumulare de la Ordășei.

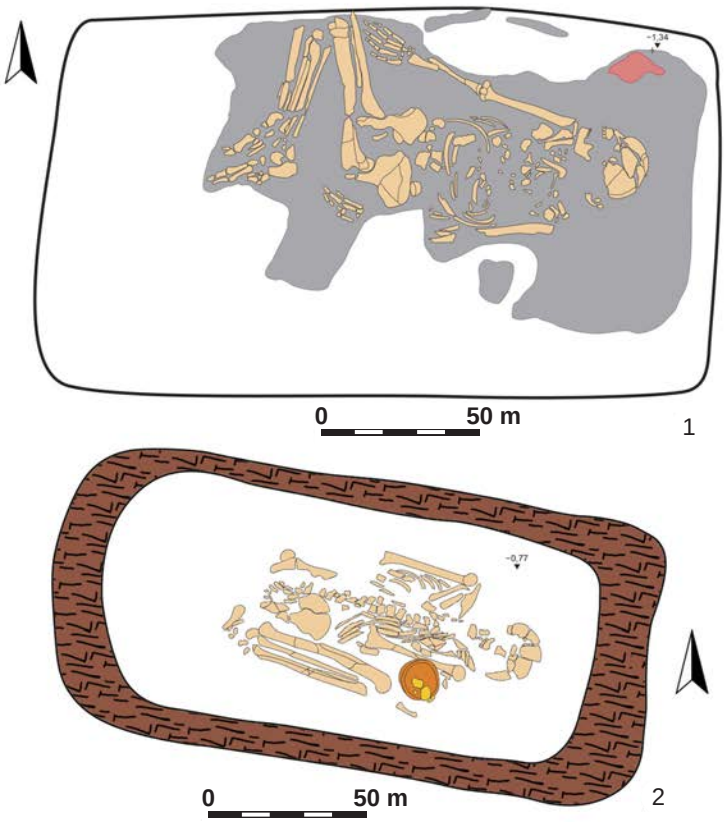

Fig. 2. Ordăşei – Tumulul 13. 1 – mormântul 6; 2 – mormântul 7.

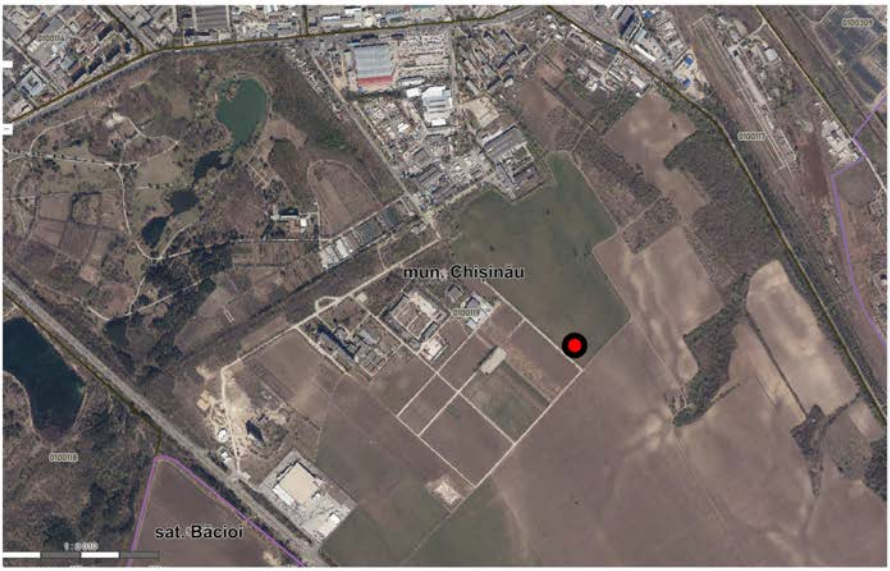
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIŞINĂU

Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAŢĂ, Serghei HEGHEA,
Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER

Cercetarea tumulului 5 de la Chişinău s-a realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria oraşului Chişinău*, finanţat de către Direcţia Generală Arhitectură, Urbanism şi Relaţii Funciare a Consiliului municipal Chişinău. Către începutul cercetărilor arheologice, tumulul avea o formă circulară în plan, cu un diametru de cca 30 m, fiind uşor aplatizat în urma lucrărilor agricole. Înălţimea păstrată era de cca 1 m (**Fig. 1, 2**). În urma cercetărilor, au fost descoperite şi documentate trei complexe funerare, aparţinând unor epoci istorice diferite.

Cele şase profile stratigrafice ale tumulului au furnizat informaţiile necesare pentru reconstituirea etapelor de formare a acestuia. Tumulul a fost ridicat în perioada timpurie a epocii bronzului, deasupra mormântului primar 3 aparţinând culturii Iamnaia (**Fig. 2, 3**). După o anumită perioadă de timp, în sectorul estic al mantalei, la poalele acesteia, a fost amenajat mormântul 2. Ţinând cont de elementele ritului funerar, precum şi de prezenţa unui vas ceramic în formă de borcan caracteristic, presupunem că acest mormânt poate fi datat în perioada mijlocie a epocii bronzului şi atribuit culturii Mnogovalikovaia.

Ultimului orizont cultural şi cronologic al tumulului i se atribuie mormântul 1, groapa acestuia fiind orientată pe direcţia N-S. Mormântul a fost afectat încă din vechime, în urma unei intervenţii care a dus la deranjarea osemintelor umane. În urma intervenţiei, groapa a rămas deschisă o perioadă de timp, iar în urma scurgerilor naturale ale solului în interiorul acesteia s-au format mai multe lentile şi pete de nuanţe diferite, rezultate din procese de infiltrare a solului din preajmă (**Fig. 2, 1)**. Pe fundul gropii s-a aflat un craniu de cal, lipsit de mandibula inferioară (**Fig. 2, 2**). Depuneri de părţi scheletice de cabaline sunt atestate în mormintele tumulare din nord-vestul Mării Negre, în special în mormintele sarmatice din primele secole ale erei noastre şi, mai ales, în cele ale populaţiilor turanice medievale din secolele X–XIII. În acest context, menţionăm că orientarea gropii mormântului pe direcţia meridională este mai specifică sarmaţilor, în comparaţie cu orientarea V–E, frecvent întâlnită la mormintele turanice din perioada medievală.

1

2

Fig. 1. Chișinău Tumulul 5. 1 – amplasarea sitului;
2 – vedere asupra tumulului dinspre sud.

1

2

3

Fig. 2. Chişinău Tumulul 5. 1 – mormântul 1; 3 – mormântul 3.

UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ŞTEFAN-VODĂ)

Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA

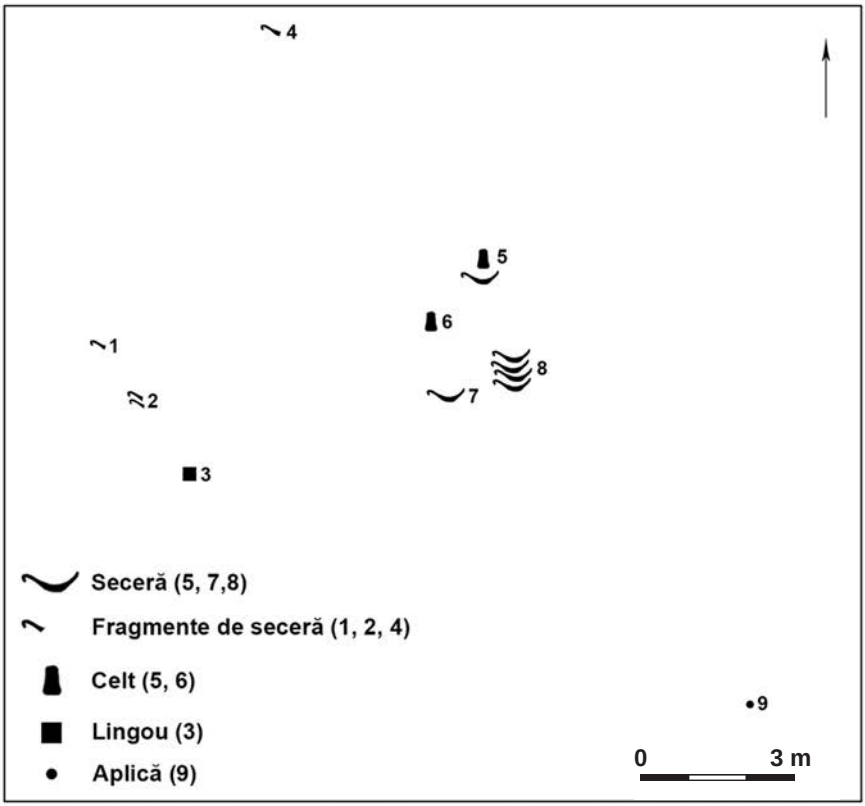
În anul 2025, în timpul prospectărilor de suprafaţa a sitului Căplani V – „La Iurt”, a fost descoperit un depozit de piese de bronz. Situl cuprinde o aşezare cu mai multe niveluri de locuire (perioada târzie a epocii bronzului, perioada romană târzie şi epoca modernă), precum şi un tumul (Căplani, Tumulul 15). Piesele au fost identificate la cca 90 m nord-est de marginea estica a barajului unui mic lac de acumulare amenajat în valea pârâului Satului/ Carahasani (**Fig.1, 1**). Primele piese au fost identificate prin observaţie directă, printre bolovanii rezultaţi în urma arăturii adânci de toamnă. Ulterior, pentru evaluarea extinderii descoperirilor, zona adiacentă a fost investigată cu detectorul de metale, fiind identificate şi alte piese. Aflat la o adâncime de aproximativ 25 cm faţă de suprafaţa actuală de călcare, acesta a fost deranjat din poziţia sa iniţială de lucrările agricole mecanizate, astfel încât unele piese au fost deplasate de lama plugului pe o suprafaţă de aproximativ 15 × 7 m (**Fig. 1, 2**). Depozitul constă din 11 piese de bronz şi anume: şapte seceri, două celturi, o aplică circulară de harnaşament şi un lingou. Am constatat că baza nucleului depozitului, respectiv zona de depunere iniţială, s-a păstrat *in situ*, fiind reprezentată de un grup de patru seceri (**Fig. 2, 1**). Piesele aflate probabil deasupra acestora au fost deplasate, fiind descoperite la adâncimi ce variau între 10 şi 20 cm.

Este de remarcat faptul că secerile nu prezintă urme de finisare; pe suprafaţa pieselor se observă bavuri şi microcrăpături rezultate în urma procesului de turnare, ceea ce indică realizarea lor în două tipare diferite. Din punct de vedere tipologic, depozitul cuprinde trei categorii funcţionale distincte: unelte, piese de harnaşament şi un lingou. Ansamblul pieselor poate fi încadrat, în linii generale, în intervalul BrD – HaA1, cu o tendinţă spre începutul perioadei hallstattiene timpurii, luând în considerare datarea secerilor de tip *Ghermăneşti*, varianta *Ilişeni*, precum şi a topoarelor-celt de tip *Râseşti*.

Atât secerile, cât şi topoarele-celt din depozitul de la Căplani reprezintă tipuri caracteristice mediului cultural Noua, de unde acestea se răspândesc ulterior în aria culturii Sabatinovka.

1

2

Fig. 1. Căplani V – „La Iurt”. 1 – Vedere aeriană asupra sitului cu marcarea punctului unde au descoperite piesele depozitului; 2 – planul schematic al răspândirii în plan a pieselor depozitului.

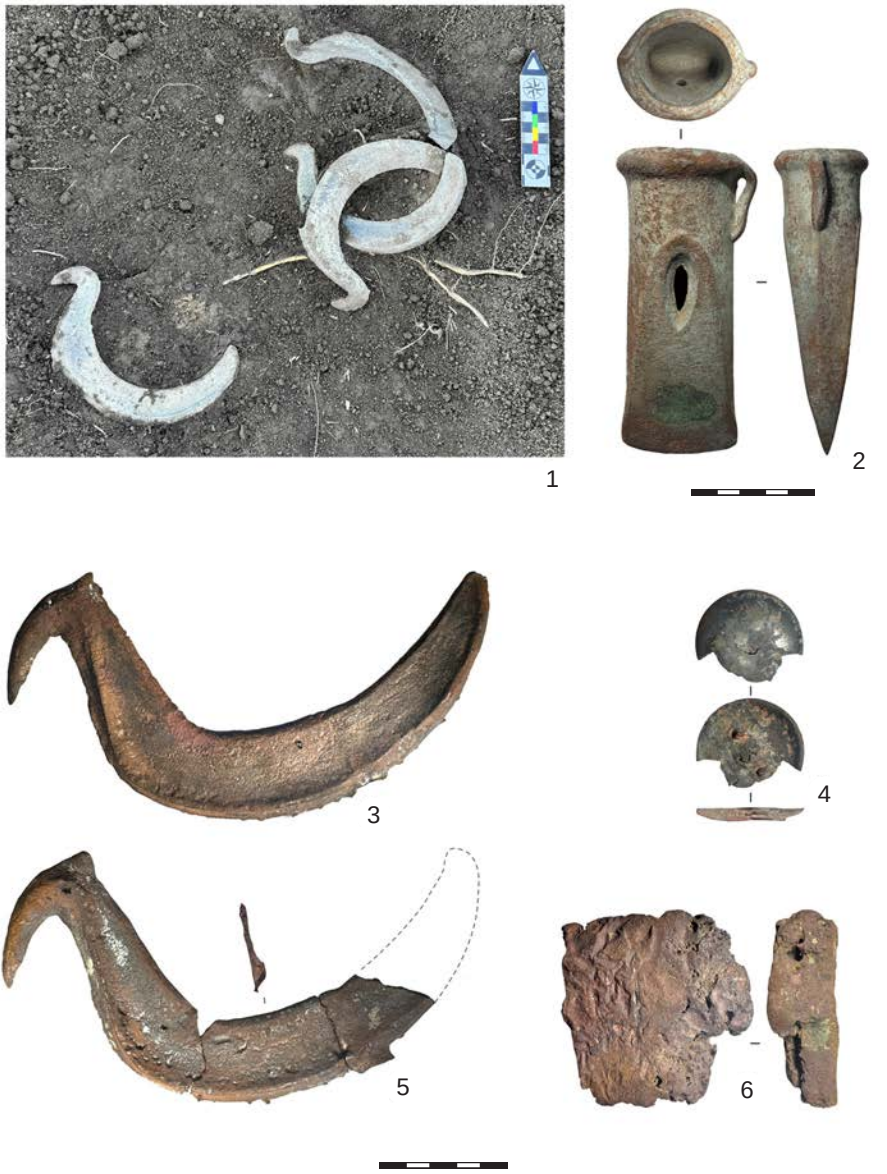

Fig. 2. Căplani V – „La Iurt". 1 – nucleul depozitului – *in situ*;
2-6 seceri, aplică de harnaşament şi un lingou.

INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA

Situl Crocmaz IV a fost identificat în anul 2008. Acesta reprezintă o așezare fortificată, cu două niveluri de locuire din perioada târzie a epocii bronzului și din perioada romană târzie. Sistemul defensiv are în plan o formă semicirculară: trei dintre laturile incintei sunt protejate de sistemul de fortificare, iar cea de-a patra de valea inundabilă în vechime a râuleţului Răpciuza. Dimensiunile spaţiului delimitat de sistemul de fortificare sunt de aproximativ 900 m pe axa N–S și 630 m pe axa E–V, fortificaţia încadrând în total circa 45 ha (**Fig. 1, 1-2**).

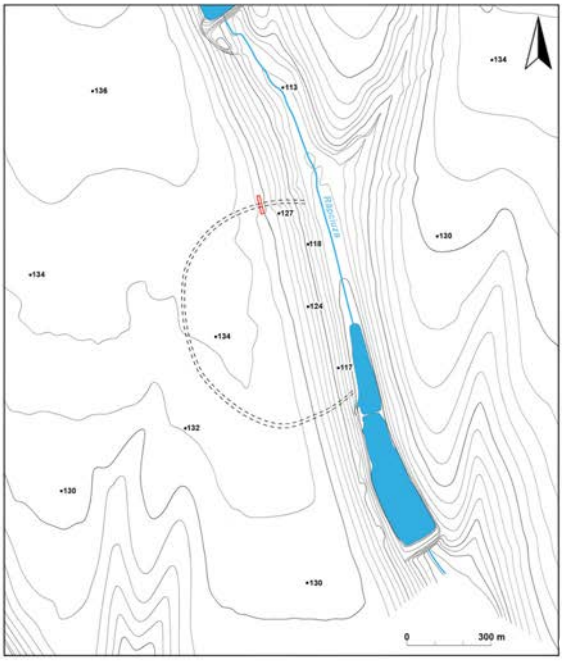
Cercetările preventive din anul 2025 au presupus secționarea sistemului defensiv al așezării. Un urma cercetărilor am constatat că acesta este format dintr-un șanț care are în partea superioară, o lățime de 5 m. Adâncimea șanțului este de 2,30 m raportat la nivelul surprinderii și de 2,66 m față de nivelul actual de călcare. În secțiune, șanțul prezintă o formă de „V" cu baza rotunjită, laturile oblice și un fund relativ îngust, însă bine delimitat. Umplutura șanțului, în partea superioară, prezenta un sol brun-gălbui, relativ omogen, iar spre bază apăreau sedimente de culoare cenușie închisă, care se diferențiau cromatic și textural față de solul steril din jur. La baza șanțului se afla un sol cenușiu închis format probabil în urma unei colmatări treptate, rezultată din acumularea sedimentelor fine (**Fig. 2, 1-2**).

Materiale arheologice în umplutura șanțului nu au fost identificate. Urmele unui eventual val nu au fost surprinse în secțiunea trasată.

Pe lângă lucrările efectuate asupra secționării șanțului, pe întreaga suprafață din interiorul incintei a fost colectat material arheologic de suprafață. Materialul ceramic cules în anul 2025 aparține exclusiv nivelului de locuire din perioada târzie a epocii bronzului; fragmentele ceramice din epoca romană, nu au fost documentate. Materialul arheologic din epoca bronzului se atribuie etapei târzii a culturii Sabatinovka, fiind prezente și elemente ale culturii Belozerka (**Fig. 2, 3-16**). În aceeași perioadă se încadrează, probabil, și sistemul defensiv al așezării.

1

2

Fig. 1. Crocmaz IV. 1 – vedere satelitară asupra sitului;
2 – planul topografic al aşezării.

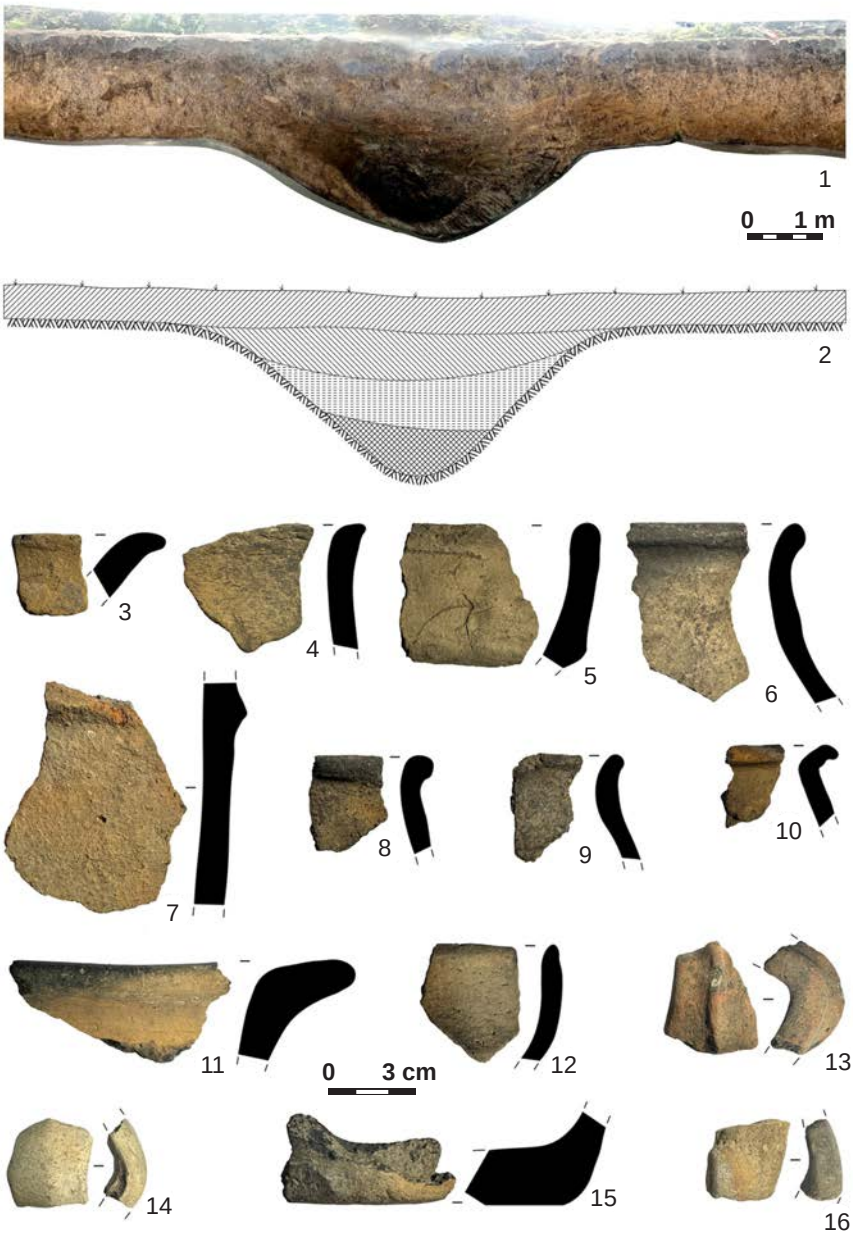

Fig. 2. Crocmaz IV. 1 – 2 profilul vestic al secțiunii în zona șanțului; 3 – 16 fragmente ceramice identificate în interiorul incintei.

SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SITUL CHIȘINĂU III – BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA”

Dumitru AVRAM, Serghei Heghea, Victor DULGHER, Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian Iorga

Pe parcursul lunii august 2025, Agenția Națională Arheologică a realizat cercetări arheologice preventive pentru descărcarea de sarcină arheologică în porțiunea de est a sitului Chișinău III – Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” conform contractului nr. 22/2025 din 22 iulie 2025, încheiat între „URBANCONSTRUCT” S.R.L. și Agenția Națională Arheologică. Situl arheologic la care ne referim a fost identificat în anul 1975 de către arheologii N. Golțeva și T. Șcerbacova, fiind ulterior inspectat de arheologul I. Borziac în anul 1986. Conform descoperitorilor, pe malul stâng al râului Bîc, în preajma bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena” , au fost semnalate vestigii ce indică existența mai multor niveluri de locuire în zonă: a) stațiune din epoca mezolitică (cca 10.000–6.000/5.000 ani î.Hr.); b) așezare din epoca bronzului, cultura Noua (secolele XIV–XIII î.Hr.); c) așezare medievală timpurie, aparținând culturii Lozna–Dodești–Hansca (secolele VIII–IX d.Hr.).

Suprafețele investigate au fost puternic afectate de construcțiile unor locuințe cu un nivel, ridicate în secolul al XX-lea, precum și de lucrările de nivelare a terenului pentru amenajarea unei platforme asfaltate. În zonele accesibile cercetării arheologice au fost trasate trei secțiuni: Secțiunea I – 2×16 m; Secțiunea II – 2×16 m, la care s-a adăugat o casetă de extindere de 2,40 × 3,70 m, cu adâncimea maximă de 1,70 m; Secțiunea III – 2×8 m, adâncime 1,95–2,35 m. Acestea au fost realizate în vederea stabilirii stratigrafiei depunerilor culturale și a identificării eventualelor complexe arheologice.

În Secțiunea I (**Fig. 1, 1**) au fost descoperite fragmente ceramice datând de la sfârșitul epocii bronzului – începutul epocii fierului (**Fig. 2, 1–10**) , precum și din epoca modernă. De asemenea, au fost identificate resturi faunistice (la aproximativ 1 m adâncime), majoritatea fragmentelor fiind recuperate din caroul 1, unde este posibil să fi existat un complex arheologic care nu a putut fi evidențiat cu claritate.

Secțiunea II (**Fig. 1, 1**) este caracterizată de o stratigrafie puternic afectată de moloz, asfalt și intervenții recente de nivelare. În caseta de extindere a acestei secțiuni a fost identificată o groapă, din care a fost recuperat un fragment de vas de provizii de mari dimensiuni și un străpungător de bronz

(**Fig. 2, 11–12**), descoperit în apropierea bazei complexului şi care ar putea fi asociat acestui complex.

Secţiunea III (**Fig. 1, 1**) a fost trasată în imediata apropiere a Secţiunii I, paralel cu un drum din preajmă, care conducea către curţile fostelor locuinţe şi către alte anexe gospodăreşti sau construcţii. În cadrul acestei secţiuni au fost descoperite câteva fragmente ceramice moderne, iar în profilul sudic, la o distanţă de 3 m de latura vestică, a fost identificat un os uman – un femur – aflat la adâncimea de 1,30 m.

Cercetările au demonstrat că partea superioară a stratului de cultură al sitului a fost afectată, în secolul al XX-lea, de diverse lucrări tehnico-edilitare, precum reţele de distribuţie şi branşamente aferente construcţiilor, reţele de canalizare menajeră, reţele de telecomunicaţii, precum şi de amenajarea căilor de acces şi a drumurilor de incintă.

Fig. 1. Vedere aeriană asupra secţiunilor cercetate (1) şi asupra secţiunii II (2).

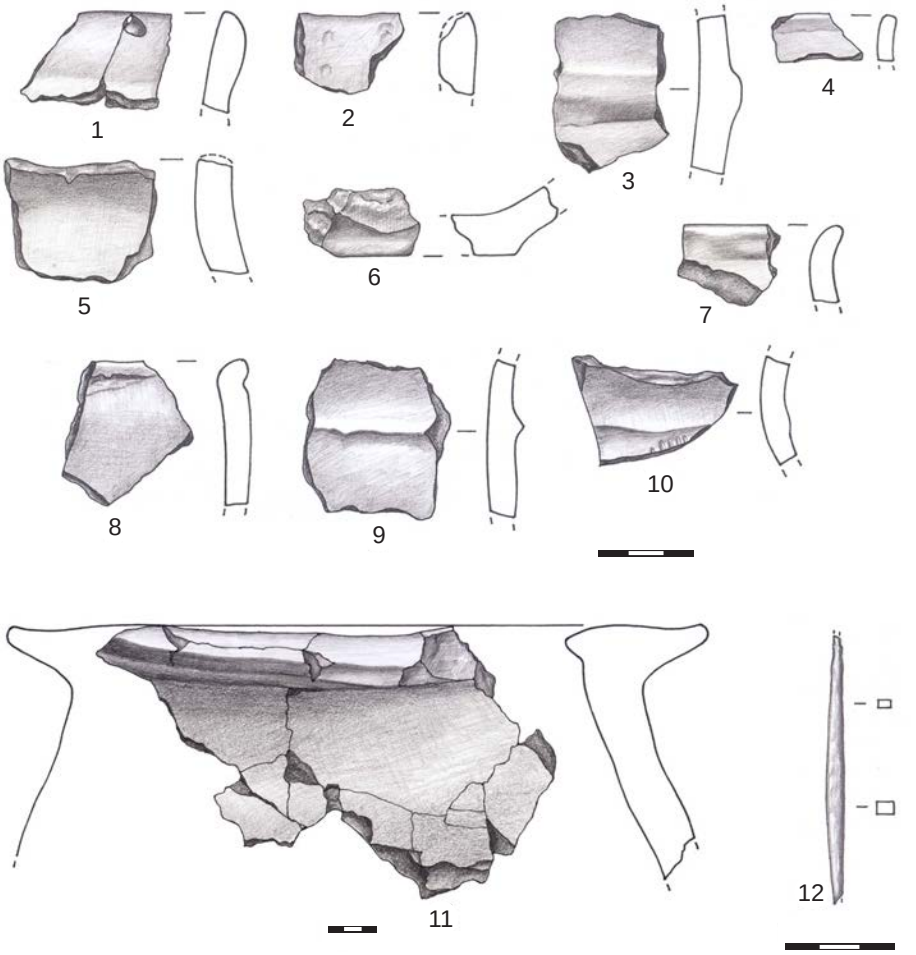

Fig. 2. Ceramică lucrată cu mâna (1-11) şi străungător de bronz (12) din secţiunea I (1-10) şi secţiunea II (11, 12).

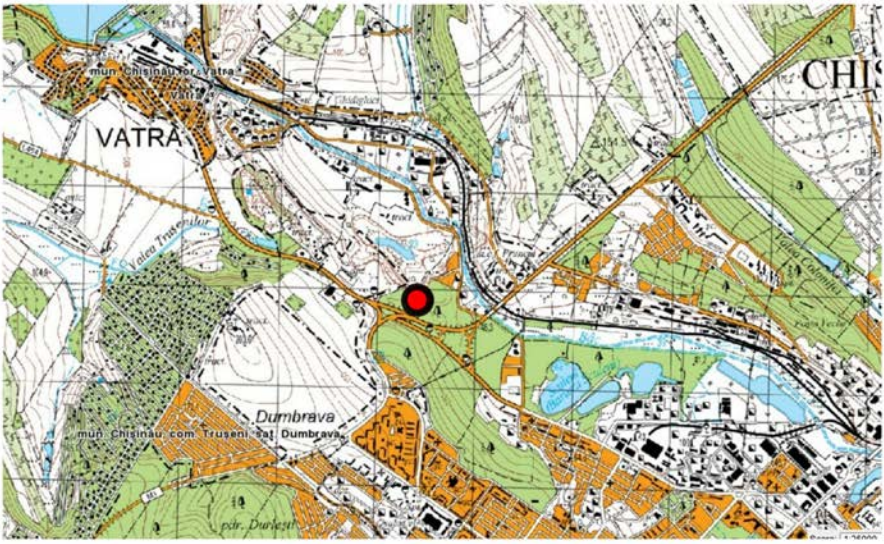
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025

Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Serghei HEGHEA

Investigaţiile arheologice în aşezarea Chişinău I din anul 2025 s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria oraşului Chişinău*, finanţat de către Direcţia Generală Arhitectură, Urbanism şi Relaţii Funciare a Consiliului municipal Chişinău. Situl a fost descoperit în anul 1952 de către Gh. Sergheev, fiind cercetat parţial prin săpături în anii 1956–1957 de către A. Meliukova. Aşezarea este situată în partea nord-vestică a municipiului Chişinău, la cca 420 m NV de intersecţia cu sens giratoriu a drumurilor M1 şi R1, pe o terasă înaltă a malului drept al râului Bâc (**Fig. 1, 1**).

Cercetările din anul 2025 au presupus studierea stării de conservare a aşezării şi realizarea unei săpături arheologice, în vederea analizării stratigrafiei sitului şi identificării, respectiv documentării unor complexe arheologice. Suprafaţa sitului este relativ plană, iar relieful din vecinătate este accidentat. La N, limita aşezării este marcată de marginea erodată a unei vechi cariere, care a afectat stratul arheologic, iar la sud de o râpă adâncă orientată E–V. În prezent, situl este acoperit de vegetaţie forestieră deasă.

În secţiunea trasată (**Fig. 1, 2**) a fost descoperită o serie de complexe, dintre care se remarcă o construcţie adâncită de formă neregulată, la baza căreia sunt urmărite urmele a patru gropi de formă circulară. O altă groapă de formă circulară se află la NV de construcţie. Adâncimea gropilor variază între 0,15 şi 0,74 m, iar umplutura lor este predominant cenuşie, uneori în amestec cu lut, cenuşă, bucăţi de lut ars şi pietre arse. Materialul arheologic identificat atât în stratul de cultură, cât şi în umplutura gropilor este reprezentat, de asemenea, de oase de animale şi fragmente ceramice (**Fig. 2, 1-14**). Ultimele reflectă aceeaşi structură tipologică şi culturală, fiind reprezentate prin fragmente de la vase de provizii, oale, străchini şi cupe. De asemenea, în stratul de cultură s-a semnalat şi prezenţa modestă a vestigiilor din epoca medievală, precum fragmente ceramice şi o monedă otomană din argint (aspru). Nivelul de locuire din prima epocă a fierului a sitului Chişinău I se atribuie în mod cert culturii Chişinău–Corlăteni, datată în secolele XII–X a. Chr., atestându-se şi unele tradiţii caracteristice Bronzului târziu, atribuite culturii Noua.

1

2

Fig. 1. Chișinău I. Amplasarea sitului (1) și vedere asupra secțiunii trasate (2).

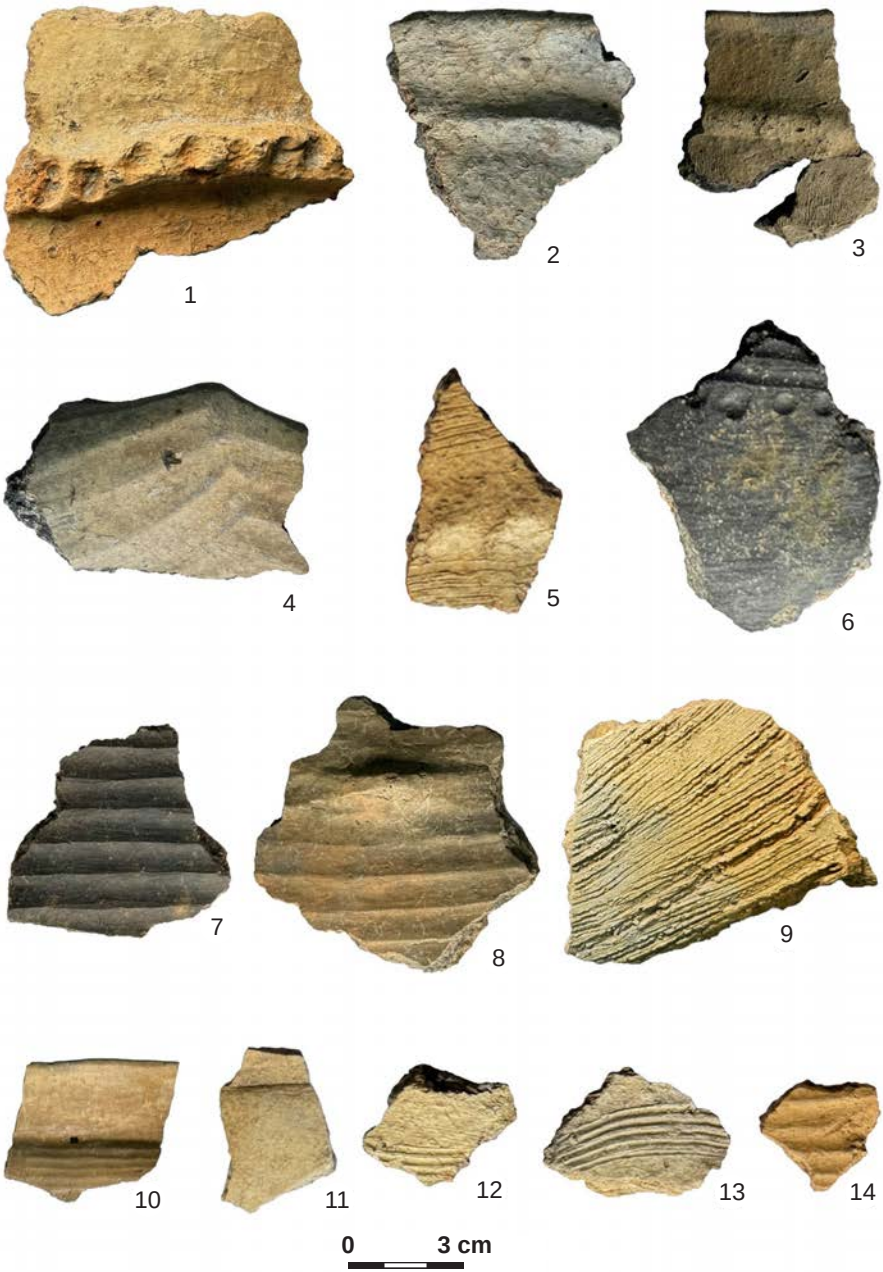

Fig. 2. Chişinău I. Fragmente ceramice atribuire culturii Chişinău-Corlăteni.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU” (RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE[1]

Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU

Campania de cercetări derulată în anul 2025 în microzona Saharna continuă fluxul constant al investigațiilor arheologice, derulate sistematic în ultimii 25 de ani, în raport cu vestigiile epocii fierului din bazinul Nistrului de Mijloc. Integrarea modelului interdisciplinar în abordarea peisajului sprijină decisiv procesul de cercetare a siturilor din zonă. Scanarea magnetometrică în punctul „Țiglău” a oferit date esențiale despre densitatea și dispunerea amenajărilor arheologice în zona de habitat. Drept urmare, interpretarea datelor geofizice scoate în evidență două clustere de anomalii, dispuse în partea de S și N a suprafeței prospectate. Scopul cercetărilor de teren din anul 2025 a fost completarea informațiilor privind caracterul anomaliilor din partea de nord a așezării din prima epocă a fierului, continuând strategia adoptată în campaniile trecute. Astfel, localizarea noii unități de săpătură a fost realizată pe baza hărții magnetometrice georeferențiate a sitului, opțiunea revenind asupra unei serii de anomalii magnetice de amplitudine medie și ridicată, care sugerau prezența unor structuri arheologice arse. În consecință, perimetrul care urma să fie supus cercetării a fost delimitat sub forma unui patrulater, cu dimensiunile 10×10 m (**Fig. 1**), fiind trasată unitatea de cercetare 14/2025. Ulterior, pentru o mai bună înțelegere a specificului celor două complexe, ale căror contur continuau în profilurile vestic și estic, s-a decis extinderea secțiunii cu încă două casete, facilitând astfel cercetarea integrală a contextelor arheologice. Drept urmare, a fost cercetată o suprafață de 110 m.p. (**Fig. 2**).

În cursul investigațiilor s-a constatat faptul că depunerile culturale în această zonă a sitului nu au fost afectate de lucrările antropice, așa cum este cazul în partea de sud a așezării. În linii generale, materialul arheologic recuperat este specific culturii Saharna și constă din vestigii ceramice și piese de inventar. Dintre acestea din urmă menționăm, în mod special, ștampilele pentru decorat vasele, fusaiolele decorate, obiectele din materie dură anima-

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

lă și artefactele litice. Cele mai relevante structuri arheologice identificate continuă a fi gropile, în acest an fiind investigate integral opt astfel de complexe. Materialul recuperat din umplutura gropilor le încadrează în perioada culturii Saharna. Totuși, punctul central al depunerilor arheologice este oferit de ruinele unei construcții ușoare de suprafață, concentrate în partea de V a secțiunii, cu extensii spre zonele centrală și estică. Vestigiile actuale ale acestei amenajări antropice constau dintr-o aglomerare de material arheologic, majoritar din fragmente de lut ars și vase sparte, printre care se mai găsesc pietre de mici dimensiuni și oase de animale (**Fig. 3, 1**). Zona centrală a ruinelor are un contur relativ coerent și acoperă o suprafață de cca 4×4 m. Informațiile preliminare relevate de raporturile stratigrafice și inventarul arheologic recuperat din zona dărâmăturii (**Fig. 3, 2-3**) și din spațiul proxim conduc la ipoteza că structura provine dintr-o fază finală a locuirii, probabil orizontul Saharna-Șoldănești, adică post 800 a. Chr. în date de cronologie absolută. Din punct de vedere arheologic, această succesiune culturală este probată și de relevanța gropii 8/14/2025 (**Fig. 3, 4**), care a fost surprinsă sub nivelul ruinelor construcției, fără a avea o legătură stratigrafică directă cu nivelul superior. Funcționarea gropii în perioada anterioară de tip Saharna este confirmată și de materialul ceramic recuperat din umplutura complexului.

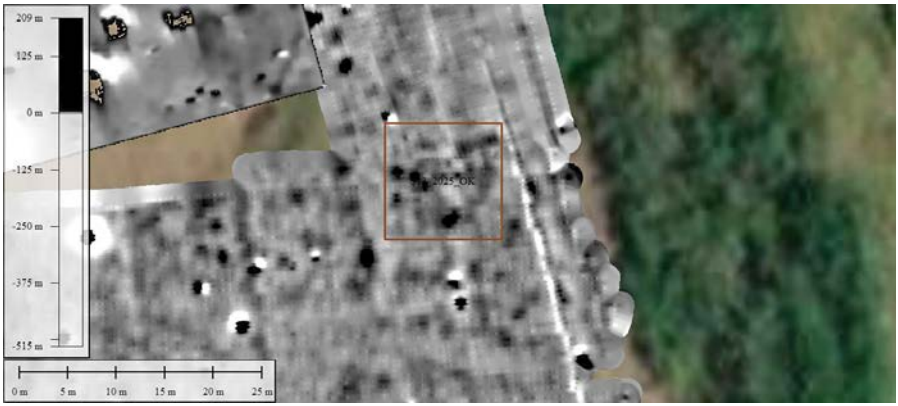

Fig. 1. Saharna – „Țiglău”, extras din harta magnetometrică a așezării, cu evidențierea suprafeței planificate pentru săpătură (imagine A. Asăndulesei).

Fig. 2. Saharna – „Țiglău”, vedere aeriană dinspre est asupra secțiunii 14/2025, în faza finală a săpăturii (foto M. Băț).

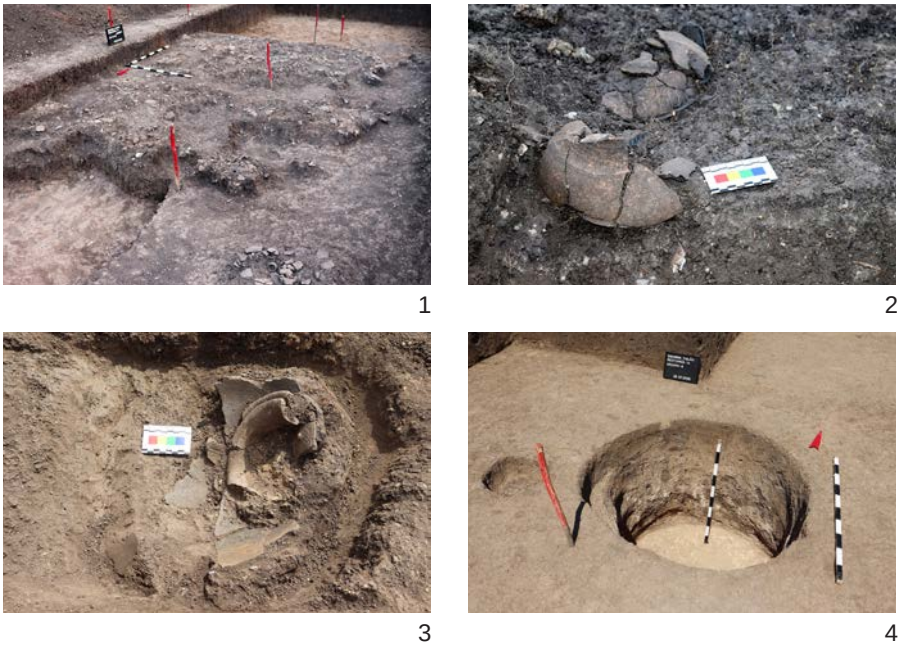

Fig. 3. Secvențe din timpul campaniei arheologice din anul 2025 (foto M. Băț).

ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025[1]

Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ

Studiul materialului faunistic din siturile primei epoci a fierului din bazinul Nistrului de Mijloc devine o constantă a demersului interdisciplinar al cercetării. În acest sens, situl Saharna - „Țiglău” beneficiază de o istorie recentă, o mare parte din rezultate fiind deja publicate. Săpătura intruzivă în unitatea de cercetare 14/2025 a oferit un nou lot de resturi faunistice, acestea fiind recuperate atât din stratul cultural, cât și din zona structurilor arheologice (**Fig. 1**).

Eșantionul arheozoologic luat în studiu este constituit din resturi menajere (oase, dinți, procese cornulare), toate cu un grad însemnat de fragmentare, ca urmare, în principal, a proceselor de tranșare, prelucrare și consum. Metodologia standard de cercetare cuprinde identificarea anatomică, taxonomică și tafonomică a materialului faunistic. De asemenea, determinarea speciilor de animale s-a realizat cu ajutorul colecției și atlaselor de anatomie comparată.

Lotul analizat cuprinde 754 resturi faunistice (**Tab. 1**), fiind posibilă estimarea până la nivel de specie pentru 217 dintre ele. Resturile neidentificate până la nivel de specie sunt fragmente de oase lungi și late, care au fost atribuite grupului de mamifere de talie mică (30 fragmente), mijlocie (182 fragmente) și mare (283 fragmente). Câteva fragmente (32 fragmente) au putut fi atribuite doar grupului de mamifere, talia nefiind clară din cauza gradului însemnat de fragmentare și ardere.

Fragmentele determinate specific provin atât de la mamifere domestice (85,25%), cât și de la mamifere sălbatice (14,74%). Numărul de resturi ce aparțin mamiferelor domestice în cadrul eșantionului este de 185, iar numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de 32 (**Fig. 2**).

Lista mamiferelor domestice identificate cuprinde: *Bos taurus* (bovina domestică), *Ovis aries* (oaie), *Capra hircus* (capră), *Sus domesticus* (porc), *Canis familiaris* (câine) și *Equus caballus* (cal). Lista mamiferelor sălbatice identificate include: *Cervus elaphus* (cerb), *Capreolus capreolus* (căprior) și *Lepus europaeus* (iepure). A fost determinat și un os ce aparține unei rozătoare mici, *Apodemus sp*. (**Fig. 4; Tab. 1**).

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Ca urmare a analizei tafonomice a probelor, s-a constatat că urmele antropice domină pe cele de carnivore (60 de fragmente roase). Totodată, fragmentele faunistice prezintă urme de tranşare (113), ardere (la negru– 26, calcinat – 23) şi prelucrării (un zar din astragal de ovicaprină) (**Tab. 2**).

Din analiza efectuată rezultă că în punctul „Ţiglău" se practica creşterea animalelor pentru asigurarea resurselor alimentare necesare comunităţii (bovine, ovicaprine şi porc) şi pentru transport (cal). S-a documentat şi vânătoarea, fiind identificate specii de animale sălbatice (cerb, căprior şi iepure). Proporţiile resturilor de imatur/matur pentru principalele specii domestice (**Fig. 3**) arată că bovinele şi ovicaprinele erau crescute atât pentru produsele primare (carne), cât şi secundare (lapte). Cât priveşte suinele, acestea au fost crescute predominant pentru produsele primare.

1 2

Fig. 1. Saharna – „Ţiglău", campania 2025: resturi faunistice *in situ* (foto M. Băţ).

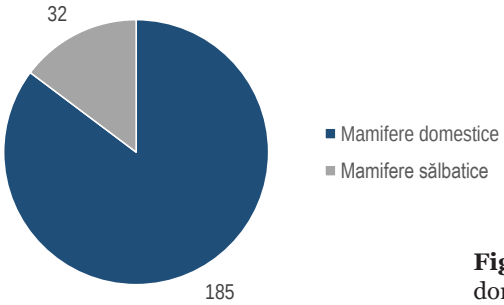

Fig. 2. Proporţiile mamiferelor domestice şi a celor sălbatice.

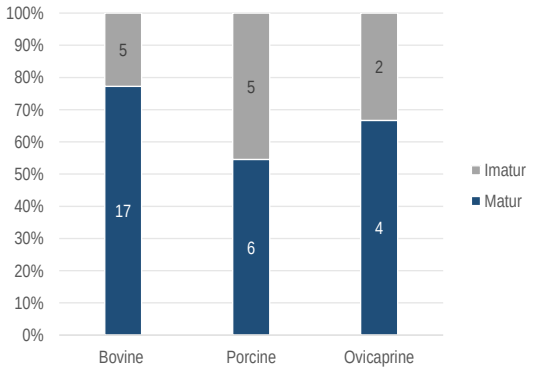

Fig. 3. Proporţiile resturilor de imatur/matur pentru principalele specii domestice.

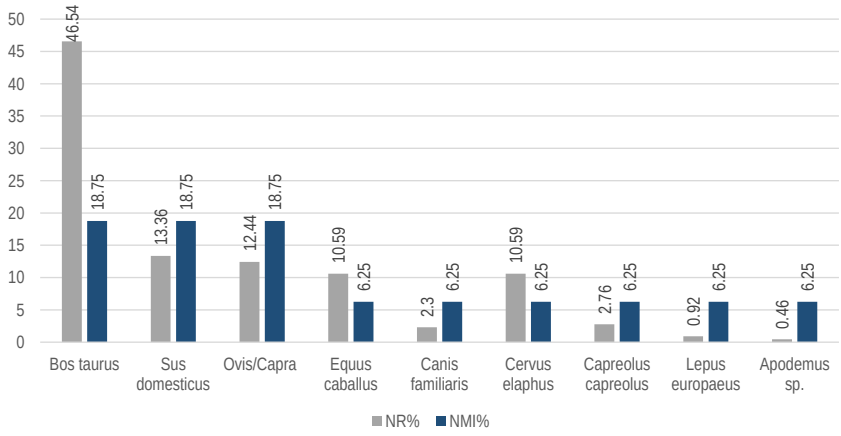

Fig. 4. Proporţiile (%NR, % NMI) a speciilor de mamifere identificate.

Specia	**NR**	%	NMI	%
Bos taurus	101	46,54	3	18,75
Sus domesticus	29	13,36	3	18,75
Ovis/Capra	27	12,44	3	18,75
Equus caballus	23	10,59	1	6,25
Canis familiaris	5	2,30	1	6,25
Total mamifere domestice	185	85,25	11	68,75
Cervus elaphus	23	10,59	1	6,25
Capreolus capreolus	6	2,76	1	6,25
Lepus europaeus	2	0,92	1	6,25
Apodemus sp.	1	0,46	1	6,25
Total mamifere sălbatice	32	14,74	5	31,25
Total mamifere identificate	217	100	16	100
Mamifere neidentificate	527			
Total mamifere	744	98,67		
Pești	8	1,06		
Moluște	1	0,13		
Păsări	1	0,13		
Total eșantion	754	100		

(NR – număr de resturi, NMI – număr minim de indivizi estimați)

Tab. 1. Saharna – „Țiglău", campania 2025: cuantificarea resturilor faunistice.

Urme tafonomice	**Număr de resturi (NR)**
Ardere inițială	26
Ardere avansată	23
Tranșare	113
Prelucrare	1
Urme roadere (câini)	60
Total NR eșantion	754

Tab. 2. Saharna – „Țiglău", campania 2025: date tafonimice.

PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR", RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI[1]

Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI

Cetatea Olișcani – „Roata Turcilor" a fost descoperită în anul 1954 de către V. Marchevici și se află la cca 1,7 km spre E de marginea localității eponime (**Fig. 1**), fiind amplasată pe un promontoriu, format la confluența a două vâlcele. În urma perieghezelor din anul 2022, efectuate de echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță", s-a stabilit că cetatea avea formă ovală, cu dimensiunile de cca 140×100 m (cca 1,1 ha) și a fost înconjurată cu un val, care are, în prezent, lățimea la bază de aproximativ 6-7 m și înălțimea de cca 0,5-1,5 m. Pe laturile de SE, N și NE, promontoriul are pantele destul de abrupte, astfel nefiind necesar șanțul de apărare. Doar pe latura de SE, unde promontoriul face joncțiune cu terasa, în fața valului, a fost săpat un șanț, care în prezent, din cauza lucrărilor agricole, este colmatat.

În anul 2024, pentru a completa informațiile despre situl „Roata Turcilor", au fost efectuate prospecțiuni geomagnetice, fiind folosit un magnetometru cu vapori de cesiu, model Geometrics G858, cu doi senzori, instalați orizontal, cu spațiere de 0,5 m. Acestea au fost realizate pe o suprafață totală de 9500 m^2 și au vizat incinta cetății, precum și elementele defensive de pe latura de SE. Harta magnetometrică (**Fig. 2**) rezultată reliefează numeroase anomalii pe întreaga suprafață a sitului. Majoritatea acestora sunt pozitive, sugerând prezența unor gropi sau a unor posibile bordeie, cum pare să fie cazul celor de dimensiuni mai mari și cu un contrast bun de susceptibilitate magnetică. Șanțul pare să aibă aproximativ 4,0 m lățime, iar valul se situează între 5,0-6,0 m.

În anul 2025, plecând de la harta magnetometrică, au fost realizate săpături arheologice la una dintre anomaliile amplasate în partea de SV a incintei, prin intermediul unei secțiuni, cu dimensiunile de 4,0×4,0 m (**Fig. 3**).

În urma cercetărilor arheologice s-a constatat că solul până la adâncimea de cca 0,4 m a fost afectat de lucrările agricole, ceea ce a condus la bulversarea vestigiilor. Totodată, din acest strat au fost recuperate câteva piese arheologice (**Fig. 4, 1, 2**), precum și mai multe fragmente de ceramică modelată cu mâna, caracteristice pentru cultura Saharna din prima epocă a

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță" (Universitatea de Stat din Moldova).

fierului (**Fig. 4, 7-9**), precum şi pentru cultura getică din sec. IV-III a. Chr. (**Fig. 4, 3-6**).

După excavarea stratului bulversat, la adâncimea de cca 0,40-0,45 m, în partea de nord a secţiunii au fost descoperite două gropi menajere, care se intersectau parţial (**Fig. 3**). *Groapa nr. 1* era de formă tronconică, cu diametrul gurii de cca 1,2 m, al fundului – în jur de 1,0 m şi adâncimea de cca 0,65 m. Aceasta a fost umplută, în cea mai mare parte cu cenuşă şi sol ars, conţinând, de asemenea şi câteva fragmente ceramice caracteristice culturii Saharna (**Fig. 4, 13-15**). *Groapa nr. 2*, a fost săpată ulterior, cavitatea ei intersectând groapa precedentă. Ea a avut formă de clopot, cu diametrul gurii de cca 1,15 m, al fundului – de aproximativ 1,45 m şi adâncimea de cca 1,0 m. Umplutura gropii conţinea o cantitate considerabilă de bucăţi de lipitură de lut arsă, unele cu amprente de nuiele, precum sol ars în amestec cu cenuşă. De asemenea, din emplecton au fost recuperate şi câteva fragmente ceramice (**Fig. 4, 10-12**), caracteristice pentru cultura getică.

Astfel, inventarul recuperat din gropi, dar şi din stratul cultural, permite evidenţierea a două niveluri de locuire în situl Olişcani – „Roata Turcilor": prima epocă a fierului (cultura Saharna – sec. X-IX a. Chr.) şi a doua epocă a fierului (cultura getică – sec. IV-III a. Chr.). Cât priveşte data edificării sistemului defensiv, înclinăm spre a doua epocă a fierului, perioadă pentru care există mai multe analogii (Mateuţi, Durleşti, Păpăuţi etc.).

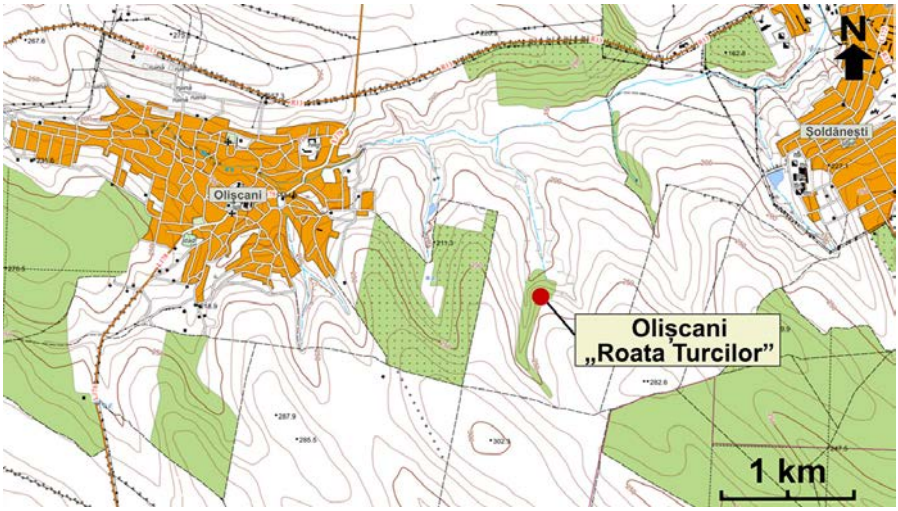

Fig. 1. Olişcani – „Roata „Turcilor".
Localizarea sitului (sursa imaginii: https://geodata.gov.md/).

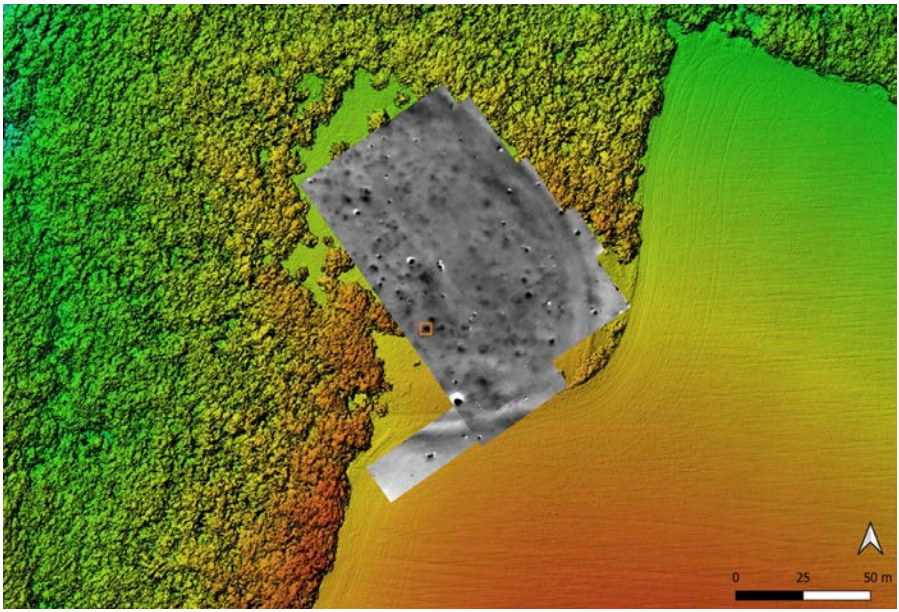

Fig. 2. Olișcani – „Roata „Turcilor”. Harta magnetometrică.

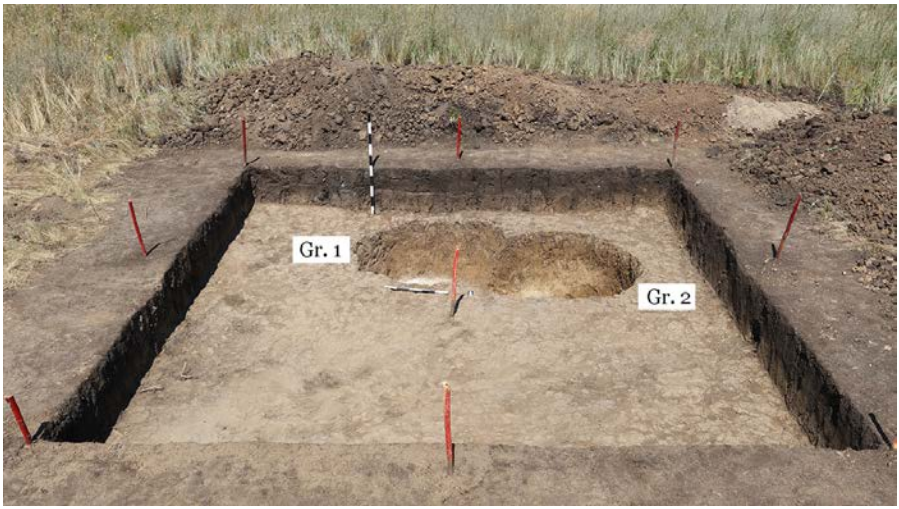

Fig. 3. Olișcani – „Roata „Turcilor”. Secțiunea arheologică.

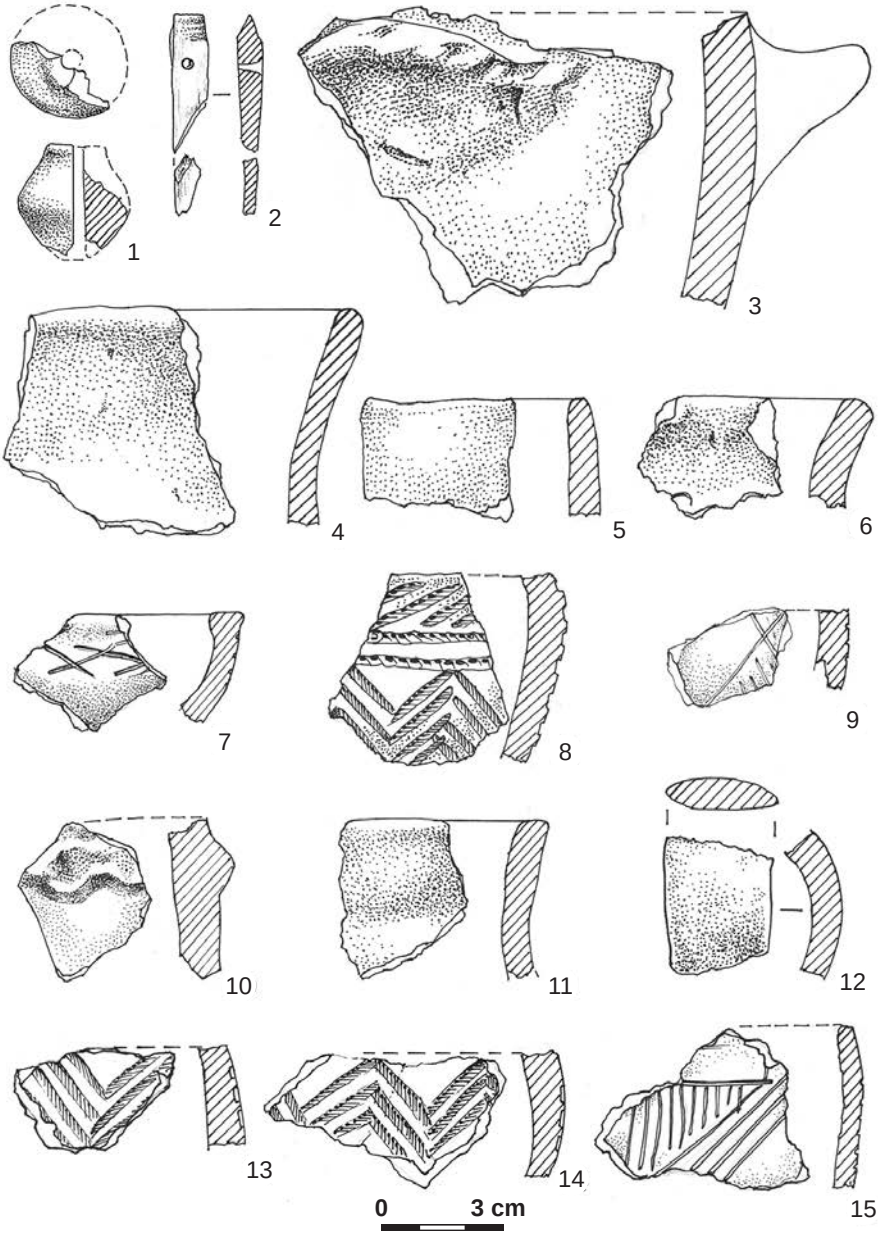

Fig. 4. Olişcani – „Roata „Turcilor”.
Material arheologic descoperit în gropi şi în stratul cultural.

CERCETĂRI ARHEOZOOLOGICE LA SITUL OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR", RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI[1]

Alexandra CRISTEA

Eşantionul arheozoologic, provenit din secţiunea arheologică de la Olişcani – „Roata Turcilor", este constituit din resturi menajere (oase, dinţi, procese cornulare), toate prezentând un grad însemnat de fragmentare, ca urmare, în principal, a proceselor de tranşare, prelucrare şi consum.

Metodologia standard de cercetare a cuprins identificarea anatomică, taxonomică şi tafonomică a materialului faunistic. De asemenea, determinarea speciilor de animale s-a realizat cu ajutorul colecţiei şi atlaselor de anatomie comparată.

Lotul analizat cuprinde 79 resturi faunistice (**Tab. 1**), fiind posibilă estimarea până la nivel de specie pentru 14 dintre ele. Resturile neidentificate până la nivel de specie sunt fragmente de oase lungi şi late, care au fost atribuite grupului de mamifere de talie mică (două fragmente), mijlocie (19 fragmente) şi mare (39 fragmente). Câteva fragmente (cinci la număr), au putut fi atribuite doar grupului de mamifere, talia fiind neclară.

Fragmentele determinate provin atât de la mamifere domestice (64,28%), cât şi de la mamifere sălbatice (35,71%). Numărul de resturi ce aparţin mamiferelor domestice în cadrul eşantionului este de nouă, iar numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de cinci.

Lista mamiferelor domestice identificate cuprinde: *Bos taurus* (bovina domestică), *Ovis aries* (oaie), *Capra hircus* (capră), *Sus domesticus* (porc) şi *Equus caballus* (cal). Proporţia bovinelor este de 28,57%, a calului – de 21,42%, a ovicaprinelor – de 7,14% şi a porcului – de 7,14%.

Numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de cinci, dintre care ponderea cea mai mare o are iepurele (*Lepus europaeus)* – 21,42%, fiind urmat de cerb (*Cervus elaphus*) – 7,14% şi căprior (*Capreolus capreolus*) – 7,14%.

În urma analizei tafonomice a probelor au fost identificate 29 fragmente de os care prezintă urme antropice: tranşare (15), ardere (la negru – 10, calcinat – 2) şi prelucrare (2 fragmente).

Din analiza efectuată rezultă că, comunitatea din epoca fierului de la Olişcani practica creşterea animalelor pentru asigurarea resurselor alimentare necesare comunităţii (bovine, ovicaprine şi porci) şi transport (cal). Pe

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

lângă creşterea animalelor s-a practicat şi vânătoarea, fiind identificate trei specii de animale sălbatice (cerb, căprior şi iepure).

Specia	NR	%	NMI	%
Bos taurus	4	28,57	1	14,28
Equus caballus	3	21,42	1	14,28
Sus domesticus	1	7,14	1	14,28
Ovis/Capra	1	7,14	1	14,28
Total mamifere domestice	**9**	**64,28**	**4**	**57,14**
Lepus europaeus	3	21,42	1	14,28
Cervus elaphus	1	7,14	1	14,28
Capreolus capreolus	1	7,14	1	14,28
Total mamifere sălbatice	**5**	**35,71**	**3**	**42,85**
Total mamifere identificate	**14**	**100%**	**7**	**100%**
Mamifere neidentificate	65			
Total	**79**			

Tab. 1. Cuantificarea resturilor faunistice din eşantionul de la Olişcani – „Roata Turcilor".

PROSPECŢIUNI GEOFIZICE ŞI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ", RAIONUL IALOVENI[1]

Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRCĂ, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ

Situl este situat la cca 550 m SV de satul Hansca (**Fig. 1**), în partea de SE a Podişului Moldovei Centrale (Codrilor), în bazinul hidrografic al râului Botnişoara. Aşezarea, cu o suprafaţă de cca 150×350 m, este amplasată pe o colină din dreapta râului, în cursul său superior. Aceasta are o altitudine absolută de cca 160-200 m (cea relativă fiind de cca 75 m), cu desfăşurare pe direcţia NV–SE, înclinaţia generală fiind orientată spre SE.

Situl a fost descoperit de I. Hîncu şi I. Rafalovici în anul 1964, iar cercetări arheologice au fost efectuate de către Em. Rikman, în 1968 şi I. Niculiţă – în anii 1973, 1980-1981. În anul 2025 cercetările au fost reluate de către echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă", USM, care a realizat prospecţiuni geofizice, urmate de săpături arheologice.

Prospecţiunile geofizice (**Fig. 2**) au fost realizate cu ajutorul unui magnetometru Sensys MAGNETO® MX V4, prevăzut cu cinci senzori dispuşi la intervale de 0,5 m, ceea ce a permis obţinerea unei acoperiri eficiente şi a unei rezoluţii adecvate pentru identificarea structurilor de dimensiuni mici şi medii. Sistemul a fost integrat cu un rover GNSS conectat la o staţie de bază prin radio, permiţând înregistrarea poziţiei în timp real. Analiza datelor a evidenţiat prezenţa mai multor anomalii magnetice pozitive, concentrate în special în sectorul central-vestic al sitului. De asemenea, în partea estică, aproximativ la mijlocul platoului, a fost atestată o altă anomalie relevantă, de formă semicirculară, care a fost interpretată ca un posibil şanţ defensiv. Aceasta prezintă un contrast magnetic moderat, dar este vizibilă în mod coerent pe întreaga desfăşurare transversală a dealului.

Cu scopul de a verifica rezultatele prospectării geofizice, în partea de E, unde s-a presupus prezenţa şanţului de apărare, a fost trasată o secţiune cu dimensiunile de 12×2 m (**Fig. 3**). Ca urmare a cercetărilor arheologice, la adâncimea de 0,5 m de la nivelul actual de călcare, a fost descoperit şanţul, care avea în porţiunea investigată un traseu uşor curbat dinspre SE spre NV. După excavarea umpluturii şanţului s-a constatat, că el a avut formă trapezo-

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

idală în secţiune, cu lăţimea de cca 4,2 m în partea superioară şi de cca 2,0 la fund, iar adâncimea fiind de cca 1,8 m. În emplectonul amenajării defensive a fost descoperită o cantitate considerabilă de lipitură de lut arsă, unele cu amprente de nuiele, şi bucăţi de la vetre cu urme de arsură. La fel, au fost recuperate fusaiole întregi şi fragmentate (**Fig. 4, 4-9**), figurine antropomorfe (**Fig. 4, 1-3**), ustensile din os, cute din piatră şi peste 1600 fragmente de ceramică modelată cu mâna, caracteristică culturii getice, precum şi 21 fragmente de amfore elenistice (Chios, Thasos, Heracleea Pontica etc.).

Astfel, pe baza rezultatelor prospecţiunilor geofizice şi a cercetărilor arheologice recente, s-a constatat existenţa unei fortificaţii pe dealul „Toloacă", anterior doar presupusă. Aceasta a fost delimitată pe laturile de S şi V de pantele înclinate ale platoului, iar la E şi N de un şanţ defensiv. Prezenţa unei construcţii defensive de tip „zid" sau „palisadă" în spatele şanţului rămâne incertă. Materialele descoperite în secţiunea din anul 2025, dar şi cele atestate anterior, permit atribuirea acestui sit culturii getice din sec. IV-III a. Chr.

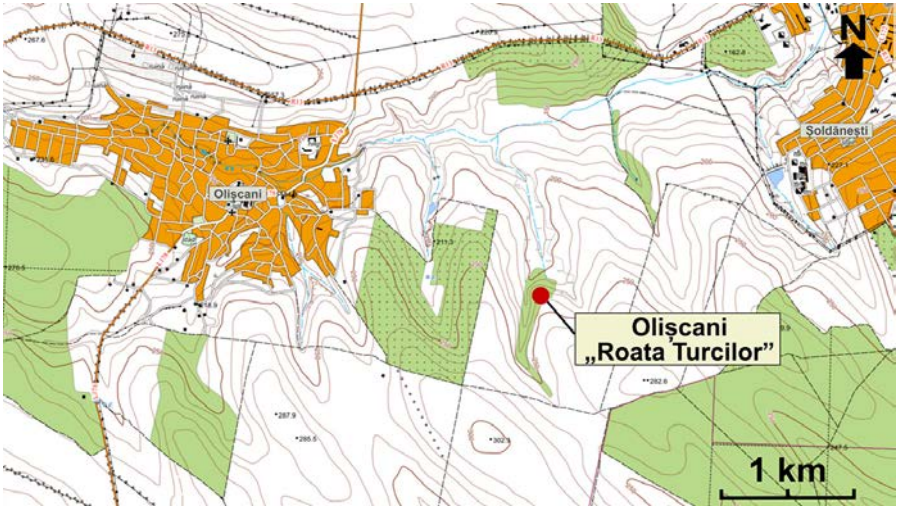

Fig. 1. Hansca – „Toloacă". Localizarea sitului
(sursa imaginii: https://geodata.gov.md/).

Fig. 2. Hansca – „Toloacă”. Harta magnetometrică suprapusă pe ortofotoplanul sitului.

1

2

Fig. 3. Hansca – „Toloacă”. Secțiune arheologică prin șanțul defensiv.

Fig. 4. Hansca – „Toloacă". Piese din lut ars descoperite în umplutura șanțului de apărare.

ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC HANSCA – „TOLOACĂ", RAIONUL IALOVENI[1]

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ

Cercetările pedologice au fost realizate *în* scopul estimării impactului antropic asupra solului din perimetrul sitului arheologic Hansca – „Toloacă". Probele de sol au fost colectate din trei profiluri, în luna august 2025: două din secţiunea arheologică şi unul dintr-un sondaj trasat în pădure, în extremitatea de nord a sitului.

Analizele probelor de sol au fost realizate în laboratoarele „Fizica solului" şi „Chimia solului" din cadrul Facultăţii de Biologie şi Geoştiinţe, Universitatea de Stat din Moldova, fiind utilizate metodele specifice: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componenţa granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinski; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; $CaCO_3$ – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

În secţiunea arheologică probele au fost prelevate din profilul de sud al şanţului de apărare, precum şi din profilul de vest, care coincide cu baza „zidului" defensiv.

Rezultatele cercetărilor solului din umplutura şanţului de apărare reflectă un profil cu urme de antropizare de la adâncimea de 60 cm până la adâncimea de 210 cm a profilului (**Tab. 1**). Parametrii fizici şi cei chimici ai solului prezintă o stratificare: 0-60 cm, 60-100 cm, 100-180 cm şi 180-210 cm. După componenţa granulometrică solul se caracterizează ca luto-argilos pe rocă parentală lut. Stratul superior cu adâncimea de 0-60 cm are parametrii practic similari cu cei ai solului profilului integru din pădure (**Tab. 3**). Stratul cu adâncimea de 60-100 cm este de tranziţie: are conţinutul de humus de 3,20-3,73% şi carbonul organic majorat pentru această adâncime; prezintă interes lipsa carbonaţilor şi conţinutul majorat de praf la adâncimea de 80-100 cm. Stratul cu adâncimea de 100-180 cm demonstrează consecinţe ale influenţei antropice: mai cu seamă prezenţa carbonului organic la această adâncime, conţinutul sporit de humus (până la 3,20%) şi cel de praf (circa 45-50%). Stratul cu adâncimea de 180-210 cm se caracterizează ca lutos, cu un conţinut mai mare de nisip, dar şi de carbon organic, ce ne demonstrează prezenţa antropizării până la adâncimea de 210 cm.

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

Rezultatele cercetării solului din peretele lateral vestic al secţiunii sitului arheologic (**Tab. 2**) reflectă un conţinut majorat de argilă fină (circa 43-50%) faţă de 29-35% la profilul din sit descris mai sus şi, respectiv, 33-45% la profilul integru din pădure situat la o distanţă de circa 500 m (tab. 3). Solul se caracterizează ca argilo-lutos, ceea ce ne permite să presupunem că poate fi un aport de material argilos pentru întărirea „zidului".

Solul prelevat din sondajul săpat în pădure are parametrii unui sol cenuşiu molic, caracteristic ecosistemului natural de păduri de foioase din Podişul Moldovei Centrale (Codrilor) (**Tab. 3**).

Astfel, ca urmare a analizelor pedologice se poate constata o antropizare sporită a solului în spaţiul sistemului defensiv al cetăţii Hansca – „Toloacă". Aceasta poate fi urmărită atât în umplutura şanţului de apărare, cât şi în zona unde, probabil, a fost edificat un „zid", la al cărui bază a fost depus un material argilos.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm³	Componenţa granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,54	52,81	19,97	44,85	35,18	2,47	4,26	9,33	7,82
20-40	2,54	51,93	27,69	38,88	33,43	2,47	4,26	10,18	7,95
40-60	2,58	51,76	28,78	38,32	32,90	2,47	4,26	11,21	7,82
60-80	**2,58**	**49,08**	**31,86**	**38,74**	**29,40**	**1,85**	**3,20**	**1,72**	**7,55**
80-100	**2,57**	**46,80**	**24,89**	**45,84**	**29,27**	**2,16**	**3,73**	-	**7,50**
100-120	2,60	43,80	24,71	48,72	26,57	0,93	1,60	13,80	7,96
120-140	2,63	47,81	22,53	45,27	32,20	1,54	2,65	11,21	7,90
140-160	2,64	47,49	18,23	49,75	32,05	1,54	2,65	12,07	7,65
160-180	2,67	47,40	18,41	46,87	34,72	1,85	3,20	11,33	7,66
180-200	**2,64**	**40,36**	**33,40**	**47,41**	**19,19**	**1,85**	**3,20**	**10,80**	**7,40**
200-210	**2,64**	**38,09**	**28,82**	**44,21**	**26,97**	**1,54**	**2,65**	**10,39**	**7,47**

Tab. 1. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul şanţului de apărare a sitului arheologic Hansca – „Toloacă", raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm³	Componența granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,58	*64,19*	15,56	40,52	43,92	2,16	3,72	8,12	7,00
20-40	2,63	*64,13*	18,10	33,59	48,31	1,85	3,19	8,12	7,08
40-60	2,58	*69,58*	10,84	39,40	49,76	0,93	1,60	9,11	7,56
60-80	2,58	*69,02*	8,14	43,50	48,36	0,62	1,07	-	7,69

Tab. 2. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din peretele lateral vestic al secțiunii arheologice din situl Hansca – „Toloacă”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm³	Componența granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,52	51,28	28,07	38,44	33,49	2,47	4,26	9,11	6,84
20-40	2,56	45,94	33,88	32,36	33,76	2,16	3,72	8,12	6,65
40-60	2,65	50,60	30,64	29,75	39,61	1,24	2,14	8,12	6,54
60-80	2,66	60,56	27,54	26,78	45,68	0,62	1,07	9,11	6,41

Tab. 3. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din sondajul din pădure, de la marginea de nord a sitului arheologic Hansca – „Toloacă”, raionul Ialoveni.

PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI[1]

Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRCĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ

Situl este situat în partea de SE a Podișului Moldovei Centrale, în bazinul hidrografic al râului Işnovăţ, pe versantul drept al pârâului Suricea, tributar de dreapta al Işnovăţului (**Fig. 1**). Cetatea a fost amplasată pe o pantă lină, cu expoziţie E-SE, a văii pârâului Suricea, vizavi de *Dealul Henciu*.

Primele menţiuni ale cetăţii se conţin într-un carnet de călătorie al geografului Gheorghe Năstase, datat în anul 1925. Ulterior, în 1978 situl a fost cercetat perieghetic de către I. Niculiță și Al. Levinschi, iar în 1989 – de I. Hîncu. Începând cu anul 2024, acesta este investigat de echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” al Universităţii de Stat din Moldova. Astfel, în 2024 au fost realizate cercetări de suprafață și două sondaje, amplasate în incintă. Iar, în 2025, au fost efectuate prospecţiuni aeriene (LiDAR) și geofizice (**Fig. 2**), urmate de săpături arheologice (**Fig. 3**).

Prospecţiunile geofizice au fost realizate cu ajutorul unui magnetometru Sensys MAGNETO® MX V4, prevăzut cu cinci senzori dispuși la intervale de 0,5 m, ceea ce a permis obţinerea unei acoperiri eficiente și a unei rezoluţii adecvate pentru identificarea structurilor de dimensiuni mici și medii. Sistemul a fost integrat cu un rover GNSS conectat la o staţie de bază prin radio, permiţând înregistrarea poziţiei în timp real. Suprafaţa investigată a corespuns unei foste plantaţii viticole, caracterizată printr-un microrelief denivelat și prezenţa numeroaselor fragmente feroase rămase în sol. Aceste elemente au generat un nivel ridicat de zgomot magnetic, vizibil în special sub forma unor anomalii punctiforme de mare intensitate, care afectează lizibilitatea generală a datelor (**Fig. 2**). În pofida acestor limitări, o anomalie de formă circulară, observată și pe ortofotoplanul obţinut cu drona, se distinge clar și în datele magnetometrice. Aceasta apare sub forma unui șanţ ce conturează o incintă circulară, ele cărei dimensiuni, coroborate cu datele căpătate în urma prospecţiunilor aeriene, sunt de cca 65×70 m.

Cu scopul de a verifica rezultatele prospectării geofizice, pe latura de sud a fost trasată o secţiune cu dimensiunile de 14×2 m, care intersecta per-

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare ştiinţifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

pendicular presupusul şanţ de apărare. Ca urmare a investigaţiilor arheologice, la adâncimea de 0,35-0,40 m, s-au conturat vestigiile amenajărilor defensive (**Fig. 3**). La exterior a fost săpat un şanţ în formă de „V" cu o deschidere în partea superioară de cca 5,6 m şi adâncimea de la nivelul antic de călcare de cca 2,5 m (**Fig. 3,2**). În spatele şanţului, separate printr-o bermă de cca 2,3 m, au apărut vestigiile unui „zid", reprezentate de trei şiruri de gropi de par cu diametrul de cca 0,4-0,5 m şi adâncimea de cca 0,2-0,4 m. Distanţa dintre şiruri fiind de cca 0,4 m şi, respectiv, de cca 0,7 m. Lăţimea totală a construcţiei, ţinând cont de diametrul gropilor, este de cca 2,25 m. Astfel, se poate presupune că aceasta reprezintă baza unui „zid", care a avut trei paramente din bârne, iar spaţiul dintre ele a fost umplut cu pământ.

Din zona construcţiei defensive au fost recuperate mai multe fragmente de ceramică modelată cu mâna (**Fig. 4,1-4**), caracteristice culturii getice, precum şi fragmente de amfore elenistice (**Fig. 4, 5**). Câteva fragmente ceramice modelate cu mâna, de factură grosieră, au fost descoperite şi în partea inferioară a şanţului.

Astfel, plecând de la rezultatele cercetărilor arheologice recente, dar şi ale perieghezelor şi sondajelor anterioare, atribuim situl Suruceni – „Cetăţuie" culturii getice din sec. IV-III a. Chr.

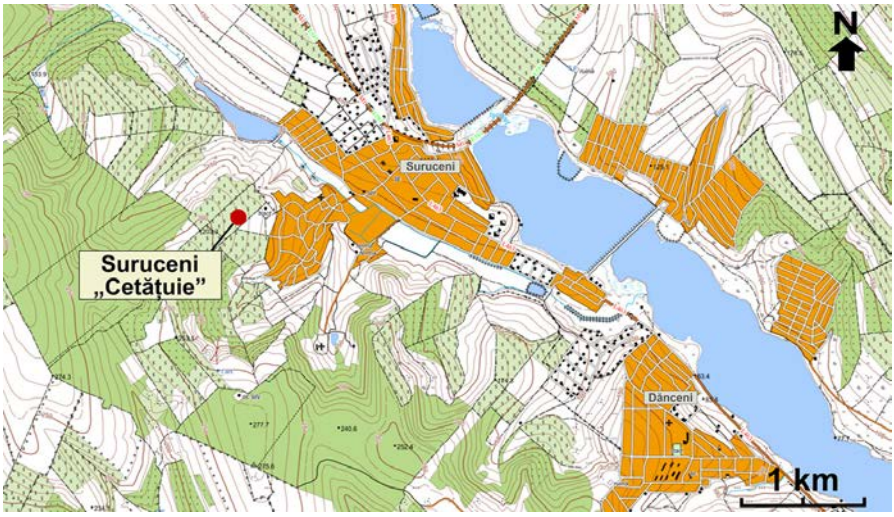

Fig. 1. Suruceni – „Cetăţuie".
Localizarea sitului (sursa imaginii: https://geodata.gov.md/).

Fig. 2. Suruceni – „Cetăţuie”. Harta magnetometrică suprapusă pe o imagine aeriană a sitului.

1

2

Fig. 3. Suruceni – „Cetăţuie”. Vestigiile sistemului defensiv.

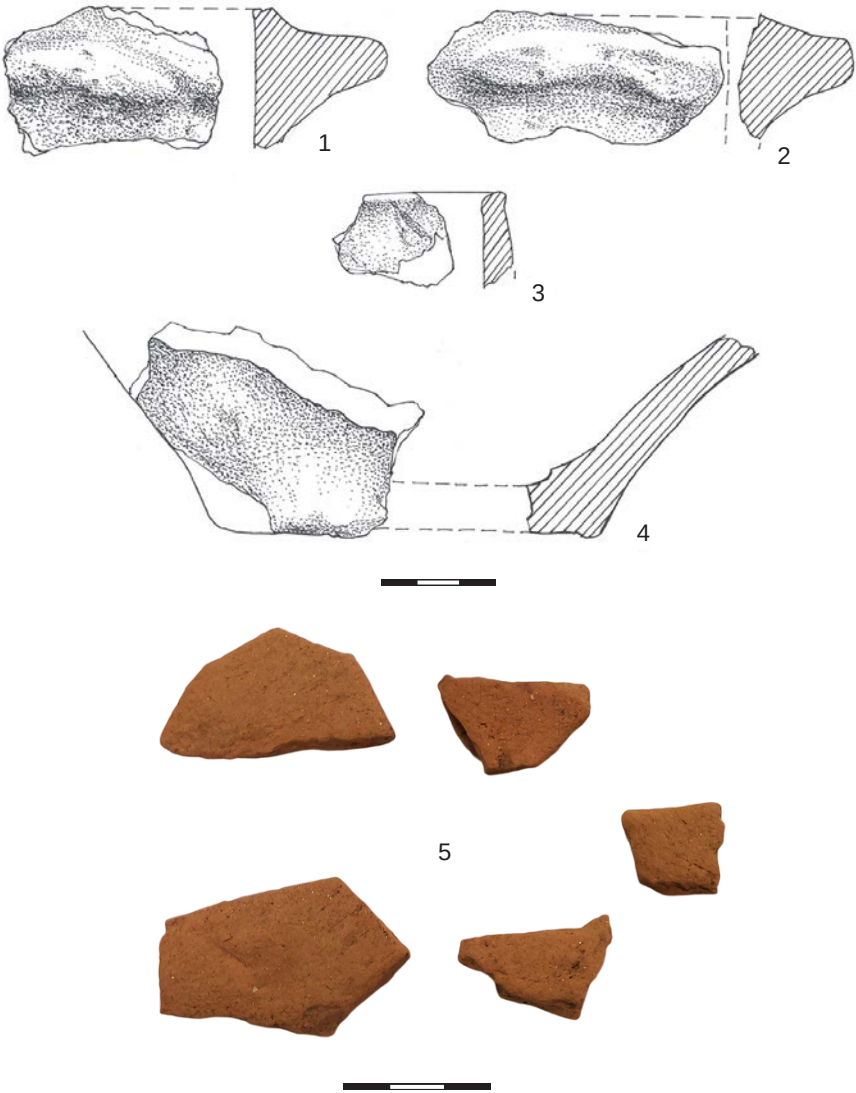

Fig. 4. Suruceni – „Cetăţuie”. Material arheologic descoperit în zona „zidului” de apărare.

ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI[1]

Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI

Cercetările pedologice au fost realizate *în* scopul estimării impactului antropic asupra solului din perimetrul sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”. Probele de sol au fost colectate din patru locații, în luna mai 2025: din secțiunea arheologică (una din profilul șanțului de apărare și două din gropile de la parii palisadei) și, pentru comparație, dintr-un profil natural integru din proximitatea sitului.

Analizele probelor de sol au fost realizate în laboratoarele „Fizica solului” și „Chimia solului” din cadrul Facultății de Biologie și Geoștiințe, Universitatea de Stat din Moldova, fiind utilizate metodele specifice: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componența granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinski; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; $CaCO_3$ – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

Ca urmare a analizelor s-a stabilit:

Profilul martor din plantația de viță-de-vie, localizat în proximitatea „Cetățuiei”, prezintă cernoziom tipic slab humifer luto-argilos desfundat, cu parametri fizico-chimici ce corespund tipului și subtipului dat de sol (**Tab. 1**).

Solul prelevat din profilul șanțului de apărare (**Tab. 2**) este de tipul cernoziom tipic slab humifer luto-argilos, iar după parametrii fizici și cei chimici prezintă o stratificare a profilului: 0-80 cm, 80-180 cm, 180-220 cm și 220-290 cm, cu urme de antropizare pe toată adâncimea profilului.

Stratul cu adâncimea de 0-80 cm are parametrii caracteristici unui sol desfundat, dar corespund revenirii la o pedogeneză normală. Prezintă urme evidente de antropizare stratul cu adâncimea de 80-180 cm, cu abateri evidente de la parametrii caracteristici unui profil integru din proximitatea sitului (vezi pentru comparație **Tab. 1**). Densitatea fazei solide și conținutul de materie organică au parametri tipici orizonturilor superioare, iar mai relevant este stratul cu adâncimea de 120-160 cm, unde parametrii densității fazei solide au valori de 2,50-2,55 gr/cm^3 și conținutul de carbon organic – de 1,24-1,85%, iar conținutul de humus crește, comparativ cu stratul superior menționat, până la valori nefirești adâncimii date, depășind 2 și chiar

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

3%. Acest strat are un conţinut majorat de argilă şi valori atipice ale pH, care n-au nimic comun cu geneza tipului dat de sol şi, probabil, se pot explica prin activitatea antropică din trecut, cu rămăşiţe de cenuşă şi carbon organic. Stratul cu adâncimea de 180-220 cm completează această concluzie prin adâncimea maximă de antropizare, unde conţinutul fracţiunii de praf (ce cuprinde şi fracţiunea cenuşii) este maximă – circa 41%. Stratul cu adâncimea de 220-290 cm revine la parametrii practic caracteristici acestui tip de sol.

Probele de sol prelevate din gropile de la parii palisadei au următoarele caracteristici ale parametrilor fizico-chimici: solul din groapa 1 (**Tab. 3**) şi cel din groapa 3 (**Tab. 4**) au parametri aproape similari ai densităţii fazei solide şi ai conţinutului de carbon organic, doar că în groapa 1 conţinutul de praf este cu 5% mai mic, iar conţinutul de carbonaţi ($CaCO_3$) cu 4-5% mai mare (posibil datorat unei concentraţii de resturi de origine organică).

Astfel, ca urmare a analizelor pedologice, se poate constata o antropizare vădită a solului atât din umplutura şanţului de apărare, cât şi din emplectonul gropilor de pari de la baza „zidului" defensiv al cetăţuiei.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm^3	Componenţa granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-10	2,61	48,57	34,26	35,19	30,55	1,70	2,93	-	7,40
10-20	2,62	47,74	33,44	34,64	31,92	1,56	2,70	6,02	7,40
20-30	2,61	47,25	41,52	26,41	32,07	2,47	4,26	6,02	7,14
30-40	2,60	52,64	36,60	29,89	33,51	1,56	2,70	11,94	7,83
40-50	2,63	51,76	31,95	30,70	37,35	1,24	2,14	11,94	7,32
50-60	2,65	53,31	39,90	37,38	35,34	0,93	1,60	11,10	7,81
60-70	2,65	52,18	29,52	33,08	37,40	0,93	1,60	11,94	7,36
70-80	2,64	51,68	28,79	32,95	38,26	0,93	1,60	11,94	7,36
80-90	2,64	56,68	26,26	35,70	38,04	0,66	1,14	11,94	7,30
90-100	2,64	49,44	30,06	35,09	34,85	0,40	0,69	10,57	7,30

Tab. 1. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul martor localizat în proximitatea sitului arheologic Suruceni – „Cetăţuie", raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm^3	Componența granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,63	47,09	37,85	28,12	34,03	1,24	2,14	-	6,86
20-40	2,64	47,10	34,13	27,71	38,16	0,62	1,07	6,03	6,88
40-60	2,62	48,10	35,95	28,65	35,40	0,93	1,60	7,75	7,04
60-80	2,62	45,31	36,45	27,44	36,11	0,62	1,07	9,35	7,03
80-100	**2,61**	**49,23**	**32,34**	**30,50**	**37,16**	**1,24**	**2,14**	**5,50**	**6,83**
100-120	**2,57**	**47,55**	**32,69**	**27,83**	**39,48**	**1,55**	**2,67**	**5,12**	**6,53**
120-140	**2,55**	**49,11**	**30,18**	**28,82**	**41,00**	**1,85**	**3,19**	**8,10**	**6,30**
140-160	**2,50**	**46,65**	**32,23**	**28,16**	**41,40**	**1,24**	**2,14**	**8,55**	**6,53**
160-180	**2,62**	**55,54**	**24,49**	**40,19**	**35,32**	**0,93**	**1,60**	**9,35**	**6,72**
180-200	2,63	56,37	24,41	41,75	33,84	0,62	1,07	9,35	7,10
200-220	2,62	48,73	27,38	41,07	31,55	0,62	1,07	9,35	7,00
220-240	**2,65**	**46,39**	**26,90**	**36,11**	**36,99**	**0,31**	**0,53**	**10,20**	**7,16**
240-260	**2,65**	**46,41**	**25,05**	**37,83**	**34,12**	**0,31**	**0,53**	**10,26**	**7,67**
260-280	**2,65**	**46,29**	**34,01**	**35,75**	**30,24**	**0,31**	**0,53**	**8,35**	**6,73**
290	**2,67**	**47,96**	**32,73**	**36,71**	**30,56**	-	-	**9,55**	**7,95**

Tab. 2. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul șanțului de apărare a sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm^3	Componența granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
40-50	2,68	49,74	34,17	26,79	39,04	0,62	1,07	14,92	7,60
50-60	2,67	48,40	33,41	30,36	36,23	0,62	1,07	14,80	7,55
60-70	2,65	49,43	34,53	28,55	36,92	0,62	1,07	14,90	7,70
70-80	2,66	45,91	36,83	25,23	37,94	0,62	1,07	16,20	7,80
> 80	2,64	46,67	36,55	28,68	34,77	-	-	16,00	7,90

Tab. 3. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din groapa 1 (de par) de la palisada sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm^3	Componența granulometrică, %				$C_{org.}$, %	Humus, %	$CaCO_3$,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
40-50	2,65	48,32	30,70	33,93	35,37	0,93	1,60	10,10	7,50
50-60	2,65	46,72	32,27	32,88	34,85	0,31	0,53	10,20	7,50
70-80	2,66	34,60	43,33	36,13	20,54	0,62	1,07	11,60	7,63

Tab. 4. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din groapa 3 (de par) de la palisada sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIŞTE ŞI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAŞI[1]

Dumitru CONDREA

În trecut, satele Horodişte şi Pârjolteni din raionul Călăraşi au constituit sporadic ţinta investigaţiilor arheologice. Singurele săpături, de salvare, au fost realizate sub conducerea lui V. Lapuşnean în 1972. Ele au vizat un mormânt de războinic din sec. V a. Chr. şi o aşezare atribuită culturii Poieneşti-Lucăşeuca (sec. II-I a. Chr.), ambele situate în preajma primăriei satului Pârjolteni. În 1984, expediţia condusă de V. Beilecci, care a avut ca scop identificarea pe teren a siturilor arheologice medievale, a descoperit şase noi aşezări, cu vestigii încadrate cronologic în prima şi a doua epocă a fierului, perioada romană şi diferite perioade ale evului mediu. La acestea se adaugă cercetările de suprafaţă de pe teritoriul cetăţii getice de la Horodişte „Dealul Pleşa", realizate în anii '60 ai sec. XX, 2004 şi 2024, de diferite echipe.

În 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" a întreprins un şir de cercetări perieghetice pe teritoriul celor două localităţi, care s-au soldat cu identificarea pe teren şi documentarea celor şase situri depistate în 1984. În plus, au mai fost descoperite alte trei situri necunoscute anterior (**Fig. 1**). În continuare, prezentăm toate aceste situri arheologice, descriindu-le succint.

Aşezarea Horodişte I (cca 100×100 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni I), este localizată pe malul stâng al râului Răcătău, în zona gurii de vărsare a afluentului Sub Chiclău, la cca 1 km SE de Pârjolteni. Pe suprafaţa acesteia au fost descoperite fragmente de ceramică din sec. VIII-IX şi XVII-XVIII (**Tab. 1**).

Aşezarea Horodişte – „Oneşti" (cca 600×200 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni II), se află pe malul drept al pârâului Oneşti, afluent al Răcătăului, la cca 1,5 km SE de Pârjolteni. În limitele sitului au fost depistate fragmente de ceramică atribuită culturilor ceramicii liniare, Corlăteni-Chişinău, perioadelor romană, Hoardei de Aur, sec. XV-XVIII, o fisă ovoidală aplatizată din lut, două piese din silex, un fragment de fusaiolă şi unul de tub ceramic, lut şi oase arse (**Tab. 1**).

Aşezarea Horodişte – „Izvorul Oneşti" (cca 150×120 m), nou-descoperită, este situată în preajma izvorului pârâului Oneşti, la cca 2 km E de Pârjolteni. Din sit s-au recoltat fragmente de ceramică atribuită culturii Corlăteni-Chişinău, perioadei romane şi sec. XV-XVIII (**Tab. 1**).

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

Aşezarea Horodişte – „Odaia” (cca 250×200 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni V), se întinde pe malul stâng al pârâului Odaia, la cca 5,2 km ESE de Pârjolteni. Suprafaţa acesteia a furnizat materiale arheologice ce constau din fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypillia, epocii fierului şi perioadei romane (**Tab. 1**).

Aşezarea Horodişte – „Drobilcă” (cca 200×130 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni VI), se găseşte la marginea estică a moşiei satului Horodişte, la cca 5,5 km ESE de Pârjolteni. Pe suprafaţă a fost depistată ceramică fragmentară din perioada romană şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Pârjolteni – „Dealul Sârbeni” (cca 400×300 m), nou-descoperită, se întinde de la marginea vestică a noului cimitir al satului Pârjolteni spre V şi SV. De pe suprafaţa aşezării au fost colectate fragmente de ceramică atribuită culturilor Cucuteni-Trypillia, getică, sec. XVII-XVIII, fragmente de amfore greceşti, inclusiv una de Sinope (sec. III a. Chr.)[2], o piesă din silex şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Pârjolteni I (cca 300×100 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni III), se întinde pe malul drept al râului Răcătău, la cca 1,7 km SE de Pârjolteni. În cuprinsul sitului s-au descoperit fragmente de vase ceramice datate din perioadele romană şi a migraţiilor, sec. XV-XVI, un fragment de cute şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Pârjolteni – „Hulbucioc” (cca 220×130 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni IV), este situată în zona confluenţei văii Hulbucioc cu râul Răcătău, la cca 2,7 km SE de Pârjolteni. De pe suprafaţa acesteia au fost recoltate fragmente de vase ceramice caracteristice epocii fierului, perioadei romane, un posibil frecător şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Pârjolteni – „Valea Cioreştilor” (cca 650×150 m) nou-descoperită, ocupă malul stâng al pârâului Cioreştilor, la cca 3,8 km SE de Pârjolteni. Pe suprafaţa acesteia au fost descoperite fragmente de ceramică din epoca fierului, perioadele romană şi a migraţiilor, precum şi numeroase bucăţi de lut ars (**Tab. 1**).

Perieghezele desfăşurate în anul 2025 pe teritoriul localităţilor Horodişte şi Pârjolteni au pus în evidenţă noi date şi materiale arheologice, care contribuie la completarea hărţii arheologice şi la aprofundarea cunoaşterii trecutului acestor localităţi, din neolitic până în epoca modernă.

[2] Determinare dr. Natalia Mateevici, căreia îi mulţumim şi pe această cale.

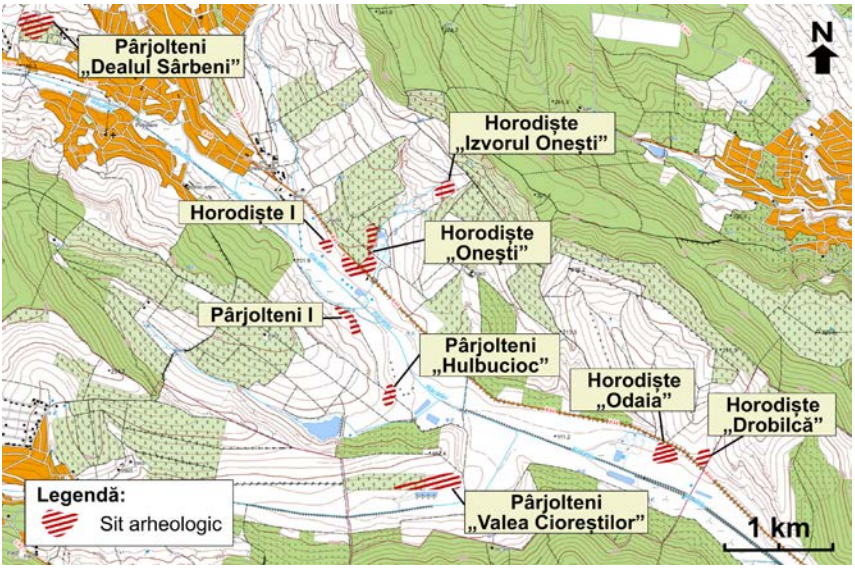

Fig. 1. Amplasarea siturilor arheologice din comunele Horodişte şi Pârjolteni cercetate perieghetic în 2025 (sursa imaginii: https://geodata.gov.md/).

Categorii de artefacte		Horodişte I	Horodişte „Onești”	Horodişte „Izvorul Onești”	Horodişte „Odaia”	Horodişte „Drobilcă”	Pârjolteni „Dealul Sârbeni”	Pârjolteni I	Pârjolteni „Hulbucioc”	Pârjolteni „Valea Cioreștilor”
Fragmente de ceramică modelată cu mâna	Cultura ceramicii liniare (mil. VI-V a. Chr.)		9							
	Cultura Cucuteni-Trypillia (mil. V-IV a. Chr.)				2		2			
	Epoca fierului nedeterminat				5				1	11
	Cultura Corlăteni-Chișinău (sec. XII-X a. Chr.)		173	82						
	Cultura getică (sec. VI-III a. Chr.)						202			
	Perioada migrațiilor (sec. IV-VII)							9	4	61
	Sec. VIII-IX	10								
Fragmente de ceramică lucrată la roata olarului	Amfore grecești (sec. VI-III a. Chr.)						3			
	Perioada romană (sec. II-IV)		135	4	33	53		87	123	168
	Perioada Hoardei de Aur (sec. XIII-XIV)		21							
	Sec. XV-XVI		11	5				17		
	Sec. XVII-XVIII	4	11	11			26			
Piese individuale			5				1	1	1	
Oase arse			4					1		1
Lut ars			18		1	19	10	2	5	15
Zgură										1

Tab. 1. Statistica fragmentelor de ceramică şi altor artefacte descoperite în perieghezele din 2025 în microzona Horodişte-Pârjolteni.

CERCETĂRI DE SUPRAFAŢĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ŞI LA MARGINEA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAŞI, RAIONUL CĂLĂRAŞI[1]

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ

Majoritatea teritoriului comunei Sipoteni a rămas până acum neexplorat arheologic, cu toate că a furnizat descoperiri fortuite remarcabile. Printre acestea se numără trei stateri macedoneni, dintre care doi descoperiţi în zona şcolii în 1953 şi un mormânt atribuit culturii Poieneşti-Lucăşeuca, descoperit în 1954 în timpul amenajării lacului nord-estic. În 1984, expediţia condusă de V. Beilecci a localizat două situri cu vestigii din epoca fierului, perioada romană şi evul mediu la limita dintre Sipoteni şi Călăraşi, zonă în care Agenţia Naţională Arheologică a întreprins o nouă periegheză în 2023. În 1989, I. Hîncu a documentat fortificaţia din punctul „La Şanţ", colectând de pe suprafaţa acesteia ceramică tipică culturii getice.

În 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" a realizat periegheze în această zonă, finalizate cu documentarea a 10 situri arheologice, dintre care şapte – necunoscute anterior[2] (**Fig. 1**).

Aşezarea Călăraşi – „Lacul cu Nuferi" (cca 750×350 m), descoperită în 1984 (Călăraşi I), se găseşte la marginea de V a moşiei oraşului Călăraşi. Suprafaţa acesteia a furnizat fragmente de ceramică tipică culturii Corlăteni-Chişinău, sec. XVIII-XIX şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea/necropola de la Podul Lung (cca 650×200 m), descoperită în 1984 (Podul Lung I), înconjoară cătunul eponim. De pe suprafaţa sitului s-au strâns fragmente de vase ceramice atribuite primei epoci a fierului, culturii getice, Poieneşti-Lucăşeuca, perioadei migraţiilor, sec. XV-XVIII, fragmente de amfore de import din diferite perioade, un fragment de fusaiolă şi lut ars (**Tab. 1**).

Fortificaţia Sipoteni – „La Şanţ" (cca 0,9 ha), cercetată pentru prima dată în 1989, ocupă un pinten cvasitriunghiular al dealului Sipoteni, la cca 2,3 km VSV de satul eponim. Pe suprafaţa sitului fortificat s-au descoperit numeroase bucăţi de lut ars (**Tab. 1**). Zona extramurală a furnizat

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

[2] Locaţia siturilor din punctele „La Deal de Livadă", „Pădurea Sipoteni", „Pădurea La Mojic", „Iazul cel Mare" şi „Podiş" ne-a fost dezvăluită de către localnicul Andrei Lazarchevici, căruia îi mulţumim şi pe această cale.

fragmente răzleţe de ceramică tipică culturii Cucuteni-Trypillia şi epocii fierului.

Aşezarea Sipoteni – „La Deal de Livadă” (cca 100×100 m), nou-descoperită, este amplasată pe panta dealului Sipoteni, la cca 600 m SV de satul eponim. Suprafaţa aşezării a furnizat materiale ce constau din fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XV-XVIII, două piese din silex şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „Dealul Părului” (cca 250×100 m), nou-descoperită, se află pe un bot de deal, la cca 200 m SSE de cătunul Tochile. Pe suprafaţa acesteia au fost depistate fragmente de ceramică atribuită culturilor Cucuteni-Trypillia, getică, perioadei romane, sec. XVII-XVIII şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „Pădurea Sipoteni” (cca 150×100 m), nou-descoperită, este situată pe un platou, la cca 100 m S de Sipoteni. Din sit s-a recoltat ceramică fragmentară tipică culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XVIII-XIX, lut ars şi olane de apeducte (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „Pădurea La Mojic” (cca 500×400 m), nou-descoperită, ocupă ambele maluri ale unui pârâu anonim, la cca 1,6 km N de Sipoteni. Pe suprafaţă s-au descoperit fragmente de ceramică atribuită culturii Poieneşti-Lucăşeuca, perioadei romane, sec. IX-XII, fragmente de amfore greceşti, o fusaiolă şi o cute, ambele fragmentare, două piese din silex, bucăţi de zgură, lut şi oase arse (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „La Lagăr” (cca 180×150 m), nou-descoperită, se întinde pe un bot de deal, la cca 1,3 km NNE de Sipoteni. Aici au fost colectate fragmente ceramice atribuite culturilor Cucuteni-Trypillia, getică, perioadei romane, sec. XVIII-XIX, fragmente de amfore greceşti, un fragment de fusaiolă şi lut ars (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „Iazul cel Mare” (cca 250×100 m), nou-descoperită, se găseşte pe malul nordic al lacului nord-estic al satului, la cca 150 m distanţă de intravilan. De pe suprafaţa acesteia s-au colectat fragmente atribuite perioadei romane (**Tab. 1**).

Aşezarea Sipoteni – „Podiş” (cca 200×80 m), nou-descoperită, este localizată pe culmea unui deal, la cca 200 m S de Sipoteni. În cadrul aşezării au fost depistate fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XVII-XIX, o figurină antropomorfă stilizată şi lut ars (**Tab. 1**).

Cercetările de suprafaţă realizate în 2025 la Sipoteni şi Călăraşi au scos la iveală vestigii arheologice de o diversitate remarcabilă, care contribuie la cunoaşterea trecutului acestor localităţi, din eneolitic până în epoca modernă.

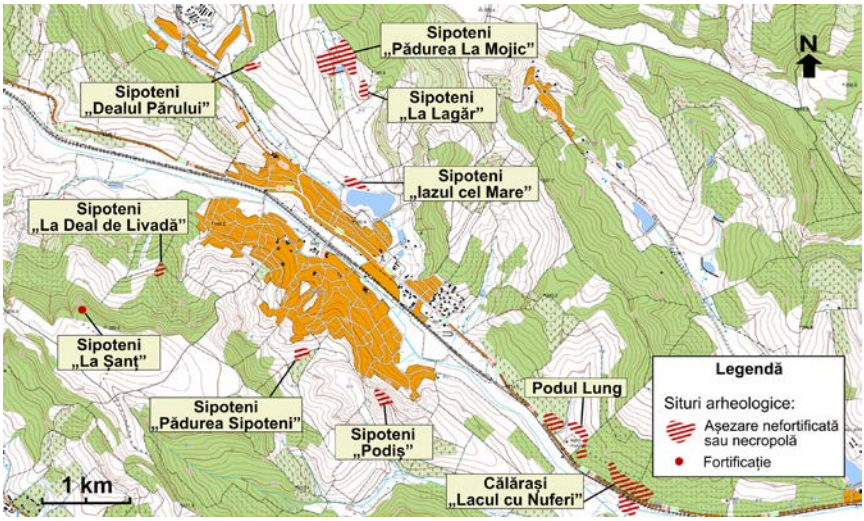

Fig. 1. Amplasarea siturilor arheologice din com. Sipoteni şi or. Călăraşi cercetate perieghetic în 2025 (sursa imaginii: https://geodata.gov.md/).

Categorii de artefacte		Călăraşi „Lacul cu Nuferi”	Podul Lung	Sipoteni „La Şanţ”	Sipoteni „La Deal de Livadă”	Sipoteni „Dealul Părului”	Sipoteni „Pădurea Sipoteni”	Sipoteni „Pădurea La Mojic”	Sipoteni „La Lagăr”	Sipoteni „Iazul cel Mare”	Sipoteni „Podiş”
Fragmente de ceramică modelată cu mâna	Cultura Cucuteni-Trypillia (mil. V-IV a. Chr.)				2	26	2		2		32
	Epoca bronzului nedeterminat				44		6				60
	Prima epocă a fierului nedeterminat		48								
	Cultura Corlăteni-Chişinău (sec. XII-X a. Chr.)	262									
	Cultura getică (sec. VI-III a. Chr.)		26			127			35		
	Poieneşti-Lucăşeuca (sec. II-I a. Chr.)		1					500			
	Perioada migraţiilor (sec. IV-VII)		25								
Fragmente de ceramică lucrată la roata olarului	Amfore greceşti (sec. IV-III a. Chr.)		3						6		
	Amfore greceşti (sec. II-I a. Chr.)		3					34			
	Perioada romană (sec. II-IV)					8		22	33	100	
	sec. IX-XII							196			
	sec. XV-XVI		11		14						
	sec. XVII-XVIII		10		10	19					18
	sec. XVIII-XIX	4					10		5		3
Piese individuale			1		2			4	1		1
Olane							7				
Oase arse								4			
Lut ars		6	5	20	41	2	4	113	3		12
Zgură								8			

* Mulţumiri dr. Natalia Mateevici şi lui Cristian Corolenco pentru determinarea amforelor greceşti, dr. hab. Gheorghe Postică – pentru determinarea ceramicii medievale şi moderne.

Tab. 1. Statistica fragmentelor de ceramică şi altor artefacte descoperite în perieghezele din 2025 pe teritoriul com. Sipoteni şi or. Călăraşi.

NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ[1]

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG

În primăvara anului 2025 echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță" a efectuat o serie de periegheze în bazinul râului Işnovăţ, cu scopul de a verifica starea siturilor existente şi de a fixa cu GPS-ul limitele acestora. Deopotrivă cu cele cunoscute anterior, pe moşia satelor Malcoci, Nimoreni şi Dănceni au fost descoperite opt situri noi[2] (**Fig. 1**), care conform vestigiilor ceramice atestate la suprafaţă se încadrează în: perioada eneolitică (cultura Cucuteni–Trypillia), epoca bronzului târziu (cultura Noua-Sabatinovka), epoca fierului (cultura getică), epoca romană – sec. II–III (grupul Etulia) şi epoca romană târzie sec. III-IV p. Chr. (cultura Sântana de Mureş-Cerneahov) şi evul mediu – sec. V-VII, sec. X–XI (cultura Dridu) şi sec. XVI–XVIII[3].

Situl Dănceni II – „Strada Viilor", se află la 1 km NV de sat, pe un platou dominant de pe malul drept al pârâului Suricea. De pe suprafaţa aşezării de cca 17 ha au fost colectate numeroase fragmente ceramice lucrate cu mâna, atribuite culturii getice din sec. IV–III a. Chr. Au fost descoperite şi fragmente lucrate la roată, unele fiind caracteristice amforelor greceşti, iar altele, lucrate din pastă fină şi zgrunţuroasă de culoare cenuşie, au fost atribuite culturii Sântana de Mureş-Cerneahov din sec. III–IV p. Chr.

Situl Nimoreni IV – „La Pescărie" a fost descoperit la SE de sat, pe o pantă lină, expusă SV spre râu şi bazinele piscicole, iar la SE fiind delimitat de un pârâu care curge prin valea Zănei. Aici, pe o suprafaţă de cca 5,5 ha, au fost descoperite: o cute din gresie, o fusaiolă fragmentară şi mai multe fragmente ceramice, lucrate din pastă fină de culoare cenuşie, unele decorate cu striuri văluroase, provenind de la vase tipice pentru cultura Sântana de Mureş–Cerneahov. De asemenea, într-un număr considerabil, au fost atestate fragmente de toarte de amfore romane de culoare alb-gălbuie, precum

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță" (Universitatea de Stat din Moldova).

[2] Siturile sunt denumite şi numerotate în continuare conform Registrului Arheologic Naţional aprobat în 2024, cu anexarea unui toponim atestat.

[3] Determinările pentru ceramica din epoca eneolitică au fost realizate de către dr. Sergiu Popovici, pentru epoca romană – de către dr. Vlad Vornic şi dr. Sergiu Matveev, pentru evul mediu – de către dr. hab. Gheorghe Postică. Pentru ajutorul acordat le mulţumim şi pe această cale.

şi fragmente de pereţi de amfore de culoare cărămiziu-roşiatică, dintre care unul este decorat cu caneluri paralele.

Aşezarea Nimoreni V – „Dealul la Găuan" se află la NE de sat, în imediata sa apropiere, între drumul de ţară din Dealul la Găuan şi lacul Nimoreni. Aceasta este amplasată pe panta stângă, supraînălţată, a râului, fiind expusă SV spre lac. De pe o suprafaţă de cca 7 ha au fost recoltate fragmente de vase lucrate la roata olarului, din pastă fină, de culoare cenuşie, precum şi fragmente de amfore de culoare albicioasă şi roşiatică. Totodată, au fost identificate şi fragmente ceramice lucrate cu mâna, dintr-o pastă grosieră în amestec cu şamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenuşie. În ansamblu, aceste descoperiri sunt caracteristice pentru perioada romană, datată în sec. II–III.

Situl Nimoreni VI se află pe o pantă înclinată spre SV, pe dealul *Ruptura Grosului*, la SE de sat, între valea Zănei şi valea Grosului, pe malul stâng al iazului situat la N de s. Suruceni. Pe o suprafaţă de cca 13 ha au fost descoperite sporadic fragmente ceramice lucrate la roată, din pastă fină de culoare cenuşie. Împreună cu acestea au fost colectate şi fragmente de vase lucrate cu mâna, dintr-o pastă grosieră, în amestec cu şamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenuşie. În ansamblu, aceste materiale sunt caracteristice pentru perioada romană, datată în sec. II–III, însă unele fragmente de ceramică grosieră pot fi atribuite şi sec. V–VII.

Aşezarea Malcoci II – „Sud-Est" se află la SE de sat, pe malul stâng al Işnovăţului, între două iazuri. Ceramica descoperită pe o suprafaţă de cca 33 ha se încadrează în mai multe segmente cronologice, respectiv: epoca bronzului târziu (sec. XV–XIII î.Hr.), epoca romană târzie (sec. III–IV) şi evul mediu (sec. X–XI şi sec. XVI–XVIII).

Situl Malcoci III – „Valea Suricea" se află la cca 1,5 km SV de sat, fiind amplasat pe panta dreaptă a pârâului Suricea. Aici, de pe o suprafaţă de cca 4,2 ha, au fost colectate numeroase fragmente de ceramică fină şi zgrunţuroasă, lucrată la roata olarului, de culoare cenuşie, atribuite culturii Sântana de Mureş–Cerneahov, datată în sec. III–IV.

Aşezarea Malcoci IV – „Livada de aluni" este situată la 2,3 km S de sat, în Valea Suricea, pe malul drept al pârâului, pe o pantă lină expusă spre NE, în imediata apropiere a pădurii Suruceni. Pe o suprafaţă de cca 1 ha au fost descoperite fragmente ceramice provenind de la vase lucrate cu mâna, din pastă grosieră în amestec cu şamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenuşie, caracteristice sec. V–VII. De asemenea, au fost colectate fragmente de vase lucrate din pastă fină, de culoare cenuşie spre negru şi oranj, cu pereţi subţiri, datate în sec. XVII–XVIII.

Situl Malcoci V se află la S de sat, pe malul stâng al pârâului Suricea, la circa 200 m NE de aşezarea „Livada de aluni". Aici au fost descoperite frag-

mente ceramice lucrate cu mâna, din pastă fină, de culoare oranj, dintre care se remarcă un fragment decorat cu pictură în culori roşie şi neagră, specific culturii Cucuteni–Trypillia. De asemenea, a fost identificată şi ceramică fină, lucrată la roată, de culoare maronie, cenuşie şi cărămizie, cu pereţi subţiri, caracteristică pentru epoca medievală, datată în sec. X–XI şi sec. XVII–XVIII.

Astfel, cercetările perieghetice desfăşurate în preajma localităţilor Malcoci, Nimoreni şi Dănceni au evidenţiat bogate urme de locuire, începând cu epoca eneolitică şi până în perioada modernă.

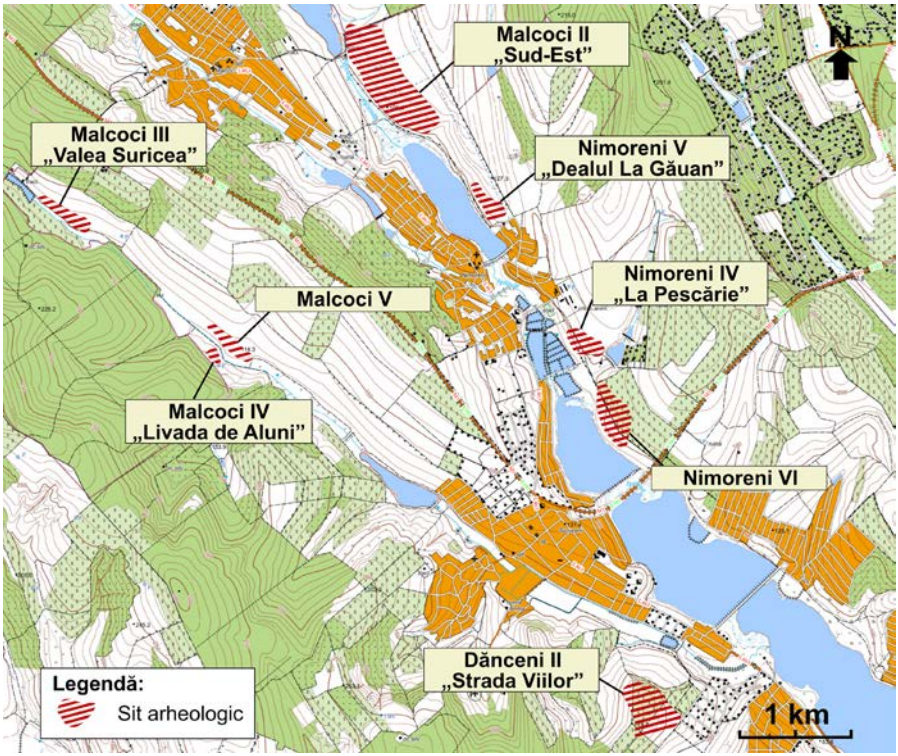

Fig. 1. Harta topografică cu localizarea siturilor noi descoperite.

PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘTII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI[1]

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG

În toamna anului 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță" a continuat cercetările de suprafață în bazinul râului Işnovăţ, atenţia fiind concentrată asupra aşezărilor din epoca fierului de pe moşia satului Mileştii Mici, depistate şi cercetate anterior de către preotul Emanuil Brihuneţ. Cu această ocazie au fost cartate şi investigate alte două aşezări din a doua epocă a fierului, descoperite recent lângă or. Ialoveni şi s. Costeşti[2] (**Fig. 1**).

În hotarele s. Mileştii Mici, au fost inspectate aşezările cu toponimele „Valea Andriana", „La Brazda Cazacului" (după Brihuneţ 2005) şi „La Nisipărie" (conform Registrului Arheologic Naţional, 2024). S-a dovedit că ultimele două puncte fac parte dintr-un singur sit mare, cu mai multe cuiburi de locuire, cu vestigii omogene, fapt ce permite o abordare unitară a acestora.

Situl Mileştii Mici – „Valea Andriana", se află la 3,5 km SV de sat şi este amplasat pe panta expusă spre NE a unei văi, pe malul unui iaz artificial. În urma cercetărilor de suprafaţă din perimetrul sitului de cca 4,5 ha, au fost colectate fragmente de ceramică aparţinând mai multor orizonturi culturale precum: prima epocă a fierului (cultura Chişinău-Corlăteni), a doua epocă a fierului (cultura getică), perioada romană (cultura Sântana de Mureş-Cerneahov) şi câteva fragmente de ceramică tipică pentru epoca medievală. Este de menţionat că ceramica atribuită primei epoci a fierului a fost descoperită pe malul opus al iazului, punct necunoscut până acum.

Aşezarea Mileştii Mici – „La Nisipărie" sau „La Brazda Cazacului", se află la 0,5 km SSV de sat, în vii. Este amplasată pe creasta unui deal (*La Brazda Cazacului*) cu extinderi pe pantele line dinspre SV-SE şi NE (punctul *La Nisipărie*). În urma cercetărilor de suprafaţă s-a stabilit că situl ocupă o suprafaţă de cca 15 ha, de pe care au fost colectate trei fusaiole, 364 fragmente de ceramică locală, lucrată manual din pastă grosieră şi semifină, tipică pentru cultura getică din sec. IV-III a. Chr., 31 fragmente de ceramică de im-

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

[2] Siturile arheologice au fost descoperite în 2025 de către Igor Dimov, angajat al Agenţiei Naţionale Arheologice. Plecând din preocuparea noastră pentru epoca fierului, dumnealui ne-a relatat despre noile descoperiri, pentru ce îi mulţumim.

port lucrată la roată, ce provin de la amfore greceşti şi de la vase de lux (**Fig. 2**), precum şi mai multe fragmente de lut ars.

Aşezarea – Costeşti X, se află la 2,8 km N de sat, în dreapta drumului Costeşti-Ialoveni, la hotar cu Mileştii Mici. Ea este amplasată pe o pantă lină înclinată spre SV şi ocupă o arie de cca 7,8 ha. În urma prospecţiunilor de suprafaţă au fost colectate mai multe fragmente de ceramică. După compoziţia pastei, ardere şi culoare acestea sunt caracteristice pentru cea de-a doua epocă a fierului, fie pentru sec. IV-III a. Chr., fie pentru sfârşit de sec. III a. Chr. – ultimul sfert al sec. I a. Chr.

Aşezarea Ialoveni – „Lunca Verde", se află la 1,5 km S de oraş, la 0,6 km în dreapta drumului Ialoveni-Costeşti, peste un pârâu fără de nume. Ea este amplasată pe o pantă înclinată spre NE, ocupând o suprafaţă de cca 13 ha, de pe care au fost colectate fusaiole, fragmente de ceramică de la diverse tipuri de vase caracteristice pentru cultura getică, fragmente de la amfore greceşti (**Fig. 3**) şi mai multe fragmente de lut ars cu amprente de la nuiele. Într-un număr redus au fost descoperite şi fragmente ceramice tipice pentru vasele medievale şi câteva cioburi eneolitice.

Astfel, cercetările de pe moşia s. Mileştii Mici şi teritoriile aferente contribuie la întregirea peisajului arheologic din epoca fierului în bazinul râului Işnovăţ.

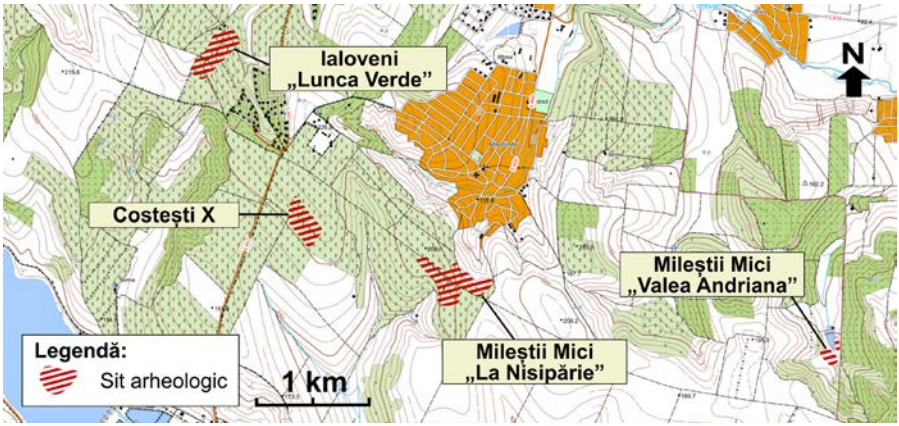

Fig. 1. Harta topografică cu limitele şi localizarea siturilor.

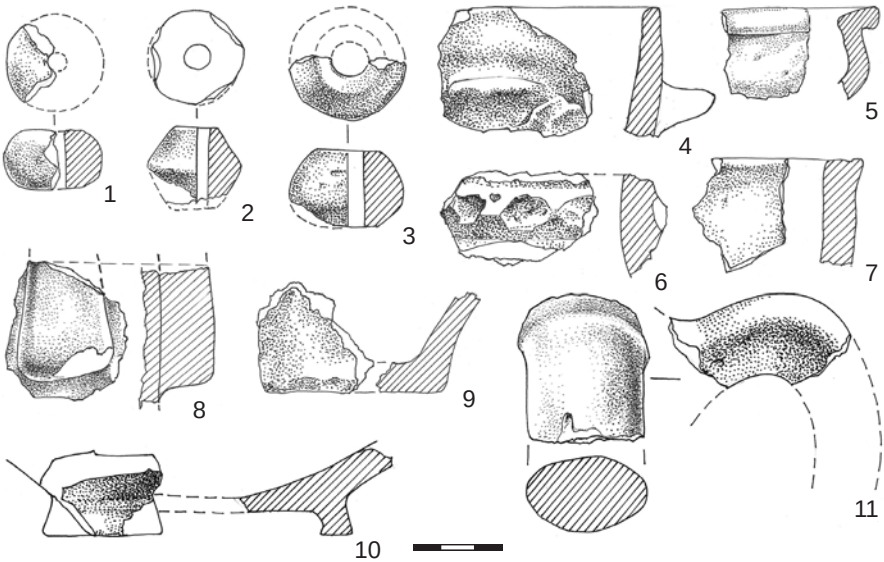

Fig. 2. Vestigii de pe suprafaţa sitului Mileştii Mici – „La Nisipărie”.

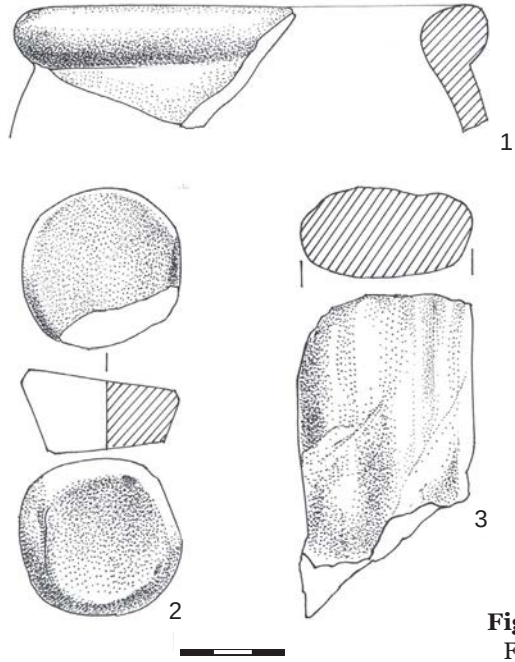

Fig. 3. Ialoveni – „Lunca Verde”. Fragmente de amfore greceşti.

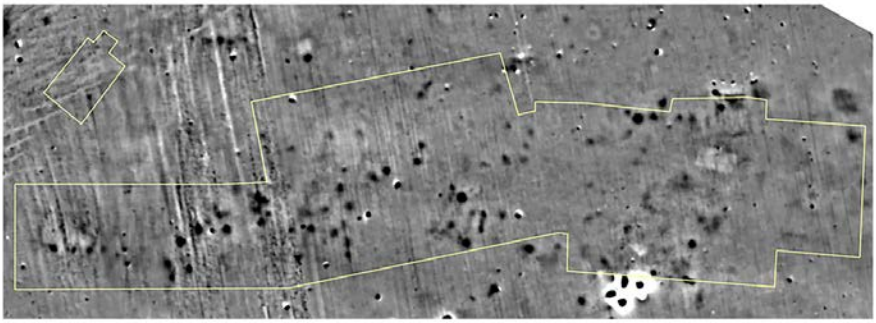
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE”

Octavian MUNTEANU, Michael MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO

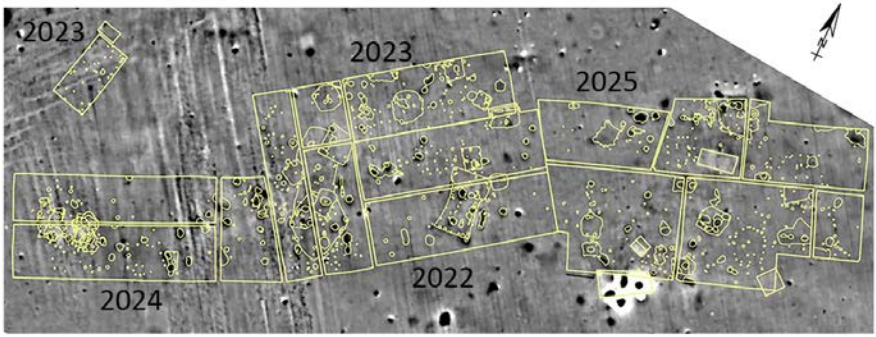
Campania din vara anului 2025 a constituit cea de-a patra etapă consecutivă a cercetărilor sistematice, derulată prin deschiderea unor suprafeţe extinse în situl arheologic Ivancea – „Sub Pădure”, care cuprinde o aşezare a culturii Poienești-Lucăşeuca (P-L), precum şi un orizont medieval timpuriu. Obiectivele au menţinut interesul pentru platoul ce începuse să fie investigat în anul 2022 (cu urme preponderent P-L), vizând extinderea spre est faţă de suprafeţele cercetate anterior (**Fig. 1, 2**). Atenţie specială a fost acordată unor anomalii asemănătoare celor care au delimitat long-haus-urile deja studiate, precum şi aglomeraţiilor de anomalii din preajma acestora (**Fig. 1, 3,4**).

Cele mai semnificative descoperiri includ două locuinţe de suprafaţă de mari dimensiuni (**Fig. 1, 3-4**) sau posibil chiar trei, ultima depăşind limitele secţiunii trasate. La acestea se adaugă o nouă structură circulară (**Fig. 1, 5**), patru bordeie rectangulare sigure (**Fig. 2, 1**) şi alte trei care necesită precizări (unele cu siguranţă atribuite perioadei medievale), precum şi un număr important de gropi, predominant cu profil de clepsidră, cu adâncimi cuprinse între 1 şi 2 m (**Fig. 2, 3-4**). O parte dintre acestea au servit iniţial extragerii argilei, fiind reutilizate ulterior pentru depozitarea alimentelor şi, în final, ca depozite de deşeuri menajere. Altele, însă, relevă, prin natura deliberată a depunerilor, un caracter distinct, aşa cum este cazul unei gropi cu depunere de vas întreg (**Fig. 2, 5**) şi al uneia – cu craniu de urs (**Fig. 2, 6**). Acestea se adaugă depunerilor similare din campaniile anterioare. Remarcabilă este şi descoperirea unui cuptor de lut, alcătuit din instalaţia de foc propriu-zisă şi o groapă de acces, în interiorul căreia au fost identificate urme de arsură şi o concentraţie masivă de calcar (**Fig. 2, 2**).

Artefactele recuperate reflectă un spectru funcţional larg, iar colecţia ceramică expresivă (**Fig. 2, 7–17**) oferă un bogat material pentru realizarea tipologiei şi identificarea multiplelor influenţe. Importurile elenistice (şi în 2025 semnificative ca număr) atestă conexiuni durabile, ilustrate îndeosebi de ştampilele amforice – 3 exemplare recuperate în această campanie. Totodată, aceste materiale trădează relaţii diversificate cu centrele pontice şi egeene pe un interval cronologic ce s-a extins pe întreaga durată a culturii P-L. Amforele de Thasos, Cnidos şi Paros marchează fazele incipiente ale culturii, în timp ce importurile din Heracleea Pontică indică prelungirea acestor contacte până spre finele secolului I a. Chr. Analiza interdisciplinară a materialelor acumulate reprezintă etapa imediat următoare a cercetării sitului Ivancea – „Sub Pădure”.

1

2

3

4

5

Fig. 1. Ivancea – „Sub Pădure”, 2025. Plan magnetometric cu delimitarea zonei cercetate în campaniile 2022–2025 (1); magnetometria platoului vestic, cu amplasarea secțiunilor și a structurilor identificate (2); delimitarea convențională a gropilor de pari corespunzătoare unor locuințe de mari dimensiuni (3–4) și a unei structuri circulare (5).

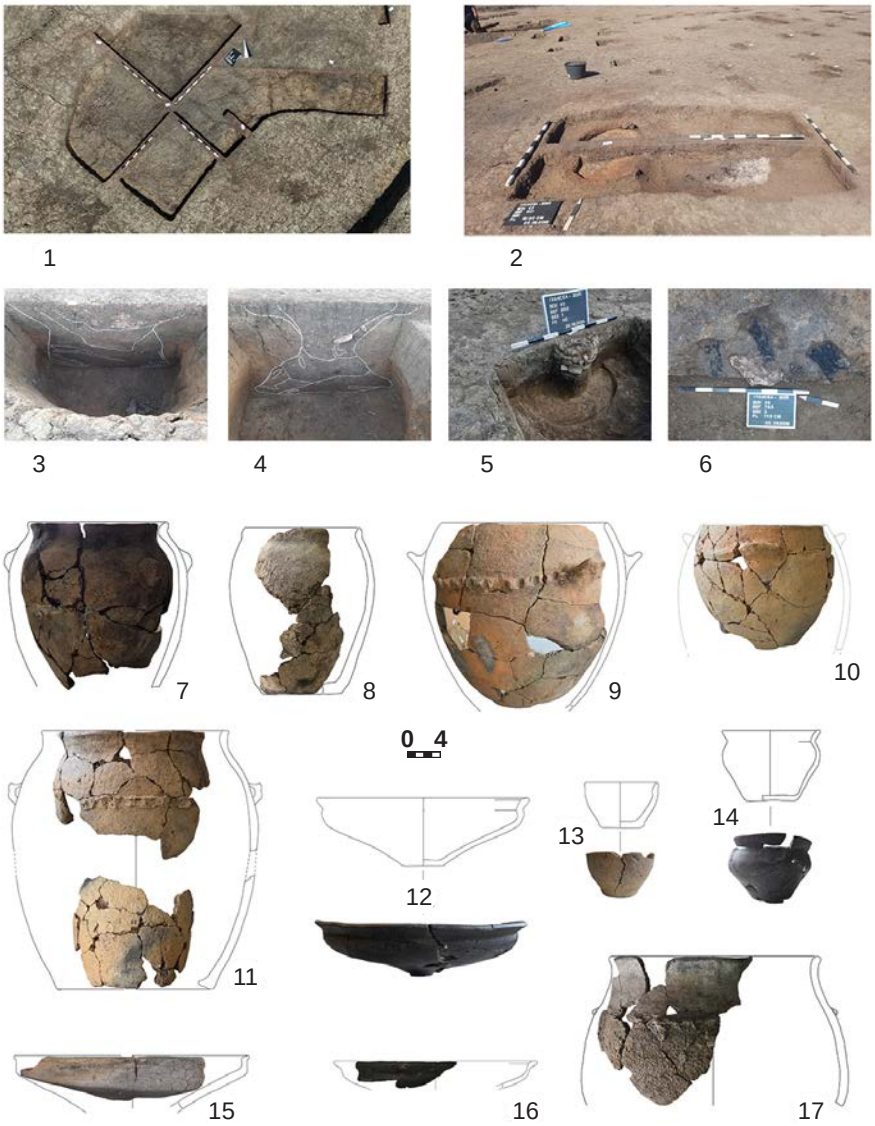

Fig. 2. Ivancea –„Sub Pădure”. 2025. Locuinţă adâncită (nr. 889), surprinsă la 0,10 m sub nivelul de descoperire (1); cuptor de lut (2); gropi în formă de clepsidră (3–4); groapă cu depunere de vas întreg (5); groapă cu craniu de urs (6); ceramică reprezentativă pentru cultura P-L (7–17).

UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER

Graţie eforturilor echipei de geofizicieni de la Departamentul de Arheologie şi Muzeologie al Facultăţii de Arte a Universităţii Masaryk din Brno, Cehia (coordonată de dr. Tomáš Tencer), în zona în care s-au desfăşurat cercetările arheologice de la Ordăşei în anii 2024 şi 2025 au fost realizate scanări geomagnetice. În urma investigaţiilor, la o distanţă de aproximativ 40 m SE de tumulul nr. 13 de la Ordăşei, a fost identificată o anomalie reprezentând o structură lineară de formă pătrată (**Fig. 1, 1**). În timpul investigaţiilor arheologice din anul 2025, ne-am propus să verificăm prin săpături rezultatele scanării geomagnetice din zona anomaliei.

În acest sens, având în vedere amplasarea exactă a anomaliei şi constatând că pe suprafaţa solului nu existau indicii vizibile ale prezenţei unor structuri arheologice, am decis excavarea unei suprafeţe de 20×20 m (**Fig. 1, 2**). Săpătura a vizat îndepărtarea stratului superior de sol cenuşiu închis al cernoziomului până la solul de tranziţie spre argilă, pentru a evidenţia în plan complexul arheologic.

În urma săpăturilor s-a confirmat că anomalia lineară de formă pătrată corespunde unui şanţ. În plan, amenajarea avea forma unui pătrat uşor alungit pe direcţia NV–SE, latura sud-vestică, în zona centrală, fiind prevăzută cu o intrare cu lăţimea de 0,6–0,8 m. Dimensiunile şanţului în plan sunt următoarele: lungime pe linia NV–SE 16 m şi lăţime pe direcţia NE–SV 14 m.

Pentru a determina forma în secţiune şi adâncimea şanţului, au fost trasate secţiuni pe trei dintre laturile complexului (**Fig. 1, 3**). Pe baza informaţiilor stratigrafice, am constatat că şanţul are o formă triunghiulară în secţiune. Lăţimea părţii superioare variază între 2 şi 2,4 m, iar adâncimea se situează între 1,5 şi 1,6 m raportat la nivelul actual de călcare. Umplutura este alcătuită din straturi succesive de sol brun şi cenuşiu, cu tranziţie spre argilă, compacte, în care apar local lentile de sol argilos gălbui şi lentile de sol cenuşiu închis spre negru.

Din stratul de sol excavat de deasupra şanţului au fost recuperate câteva fragmente ceramice provenind de la amfore romane (**Fig. 2, 1-2, 4**). Un alt fragment de amforă provine din umplutura şanţului, fiind identificat în secţiunea III (**Fig. 2, 3**).

Acest şanţ poate fi legat de riturile de pomenire funerară ale populaţiei sarmatice, care au realizat morminte în tumulii de epoca bronzului din necropola de la Ordăşei. Trei dintre aceste morminte au fost descoperite în anul 2024 în tumulul nr. 20.

Din preajma zonei în care s-au concentrat lucrările din anul 2025 provin câteva piese datate în primele secole ale erei noastre: un fragment de fund de vas, o cheie, o monedă şi un fragment de oglindă realizată din aliaje pe bază de cupru.

Fragmentul de vas aparţine, cel mai probabil, unei caserole romane de tip Eggers 140 sau, mai degrabă, Eggers 142, tipuri realizate în principal în secolul I p. Chr., dar întâlnite şi în complexe mai târzii, datate în secolele II şi chiar III p. Chr (**Fig. 2, 5**). O altă descoperire este reprezentată de o cheie (5,66 g) – bară de închidere a încuietorilor de tip Kästchenschubschloss (încuietori cu glisor pentru casete sau lădiţe), răspândite în secolele II–III în Imperiul Roman (**Fig. 2, 6**). Moneda (9,87 g) aparţine emisiunilor Macedoniei pseudo-autonome (Koinon), cel mai probabil din perioada domniei lui Alexandru Sever (222–235 p. Chr.). Pe avers este reprezentat un cap masculin, însoţit de inscripţia [ΑΛΕΞ]ΑΝΔΡΟΥ, iar pe revers ΚΟΙΝΟΝ [ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ] Ν[ΕΩ], cu reprezentarea unui şarpe într-un coş împletit cu capac (**Fig. 2, 7**). Cel mai probabil, acestui orizont îi poate fi atribuit şi un fragment de oglindă circulară, realizată dintr-un aliaj de cupru cu un conţinut ridicat de staniu, cu diametrul de 8,4 cm şi grosimea de 0,4 cm (**Fig. 2, 8**). Deşi piesele au fost descoperite în apropierea şanţului atribuit culturii sarmatice, nu există dovezi sigure care să indice că acestea sunt legate direct de funcţionarea complexului.

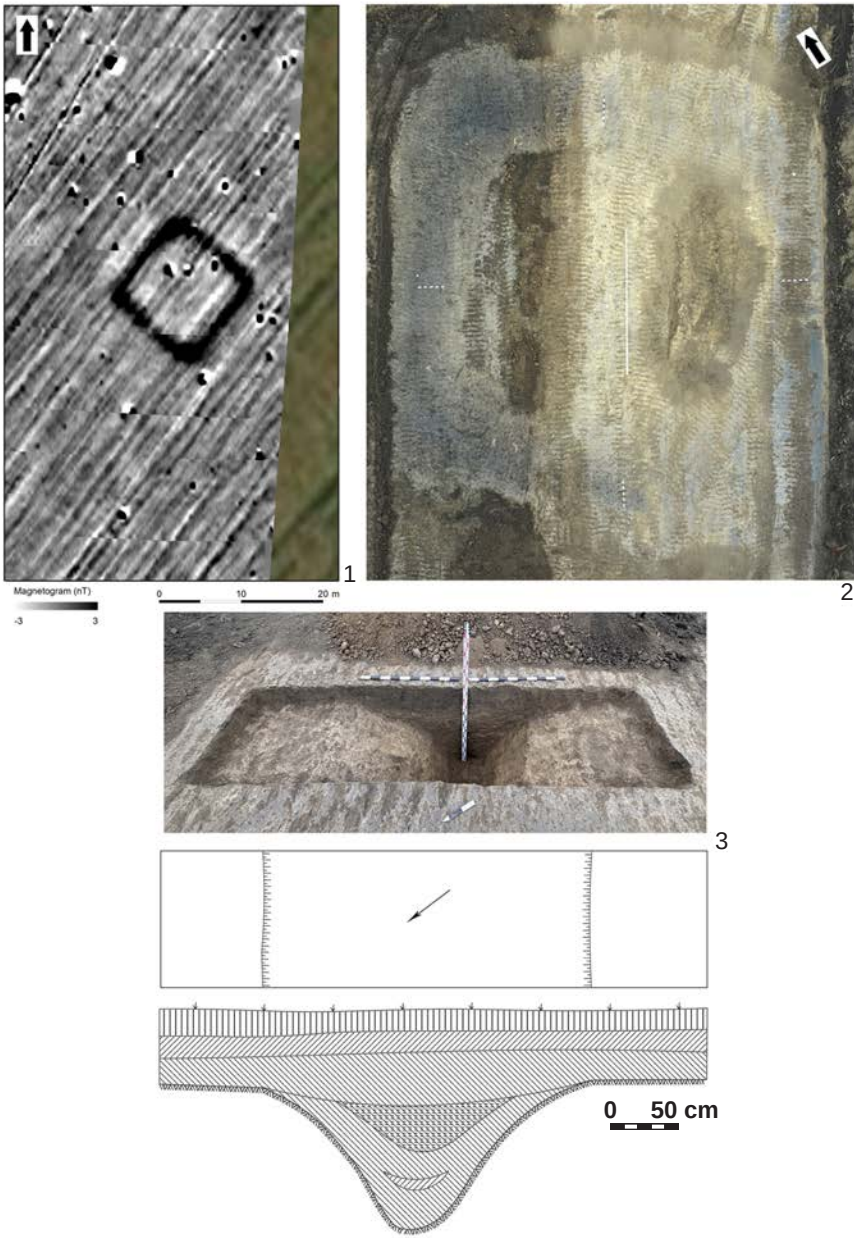

Fig. 1. Ordășei, șanț sarmatic. 1 – rezultatul scanării geomagnetice; 2 – vedere aeriană asupra șanțului; 3 – secțiunea II.

Fig. 2. Ordăşei, şanţ sarmatic. 1 – 4, fragmente de amfore romane; 5 – 8, piese descoperite în apropierea şanţului.

REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE”. CAMPANIA 2025[1*]

Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV,
Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU

În vara anului 2025 au fost realizate cercetări arheologice în situl Cașunca – „La Movile”, studiat prin prospectări magnetometrice de echipa moldo-cehă condusă de dr. Ghenadie Sârbu și dr. Jaroslav Peška în anul 2022. Scanările respective au identificat la N de satul Cașunca (r-nul Florești), în apropierea imediată a șirului de tumuli bine cunoscuți în literatura de specialitate și vizibili la suprafață, 23 de amenajări care constau dintr-un șanț de formă pătrată cu dimensiunii variind între 7×7 m și 17×17 m și 63 de anomalii magnetice pozitive de formă circulară sau ovală (**Fig. 1**). Autorii cercetărilor au interpretat șanțurile drept amenajări rituale însoțite de potențiale morminte, criterii care ar corespunde unei necropole plane ale sarmaților.

Scopul investigațiilor din anul 2025 a fost verificarea, prin săpături, a concluziilor bazate pe cercetările geofizice, prin realizarea a două obiective: cercetarea parțială a unui complex în formă de șanț și a două anomalii de formă ovală.

Secțiunea I avea formă rectangulară, cu dimensiunile de 8×14 m. În limitele sondajului, la cca 0,5 m de la suprafața solului, a fost descoperită urma unui șanț de formă rectangulară în plan și trapezoidală în profil, cu intrare din partea sudică (**Fig. 2**). Dimensiuni: lățimea gurii șanțului variază între 0,9–1,3 m; adâncimea este de 0,9 m, iar lățimea fundului șanțului variază între 0,35–0,45 m. Umplutura șanțului prezintă un sol de culoare cenușie, în componența căruia au fost descoperite mici fragmente de amfore de culoare roșiatică, oase de animale și pietre. Se remarcă descoperirea, pe fundul șanțului, lângă intrarea dinspre sud, alăturat unei pietre de dimensiuni medii, a unui castron de import, puternic fragmentat, cu urme de ardere secundară intensă.

Secțiunea II a fost realizată pe locul unui potențial mormânt, spre S de Secțiunea I, având o suprafață de 3×4 m (**Fig. 3**). La adâncimea de 0,55 m a fost identificat conturul gropii, de formă cvasi-rectangulară, cu colțurile rotunjite, având dimensiunile de 1,95×2,38 m. Groapa se adâncea până la

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

1,95 m, nivel la care a fost cruţat un prag de jur-împrejur, camera funerară propriu-zisă având la bază o formă rectangulară, cu dimensiunile de 0,5×2,3 m. Umplutura gropii consta dintr-un strat de sol cenuşiu închis, cu grosimea de cca 0,25 m, urmat de un sol de culoare castanie, în componenţa căruia, la diferite adâncimi, au fost recuperate fragmente de oseminte umane şi un fragment de amforă romană de culoare roşiatică.

Secţiunea III a fost realizată pe locul unui potenţial mormânt, spre sud-vest de Secţiunea I, având o suprafaţă de 3 × 4 m (**Fig. 4**). La adâncimea de 0,3 m de la nivelul actual de călcare a fost identificat conturul gropii, de formă cvasi-rectangulară, cu colţurile rotunjite şi dimensiunile de 2,4×3,1 m. Groapa se adâncea până la cca 2,30 m de la nivelul actual de călcare, având spre bază o formă rectangulară, cu dimensiunile de 1×2,72 m. Umplutura gropii consta dintr-un strat de sol cenuşiu închis, cu grosimea de cca 0,25 m, urmat de un sol de culoare castanie, în componenţa căruia, la diferite adâncimi, au fost recuperate un număr mare de pietre de diferite dimensiuni, fragmente de oseminte umane, podoabe (mărgele, aplici, amuletă), fragmente de amfore de culoare roşiatică şi o aşchie de silex.

În urma cercetărilor a fost confirmată existenţa unei structuri în formă de şanţ, cu caracteristici tipice necropolelor plane cu amenajări similare, atribuite sarmaţilor din primele secole ale erei noastre. Ambele gropi, de formă ovală, s-au dovedit a fi morminte umane, ambele răvăşite la scurt timp după procesiunea funerară. Atât osemintele umane, cât şi cele câteva artefacte colectate au fost descoperite dislocate de la locul depunerii. Datarea complexelor cercetate, pe baza câtorva artefacte recuperate, se încadrează în secolele II–III p. Chr.

Pe lângă săpăturile arheologice propriu-zise, din limitele spaţiului investigat au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice; a fost realizată analiza antropologică şi au fost selectate oase umane pentru analize ADN şi 14C, precum şi oase de animale pentru datare cu radiocarbon; totodată, pentru unele piese din metal a fost efectuată analiza XRF. Integrarea acestor analize interdisciplinare va permite o înţelegere mai aprofundată a practicilor funerare, a cronologiei şi a încadrării culturale a necropolei, oferind totodată repere importante pentru studiul comunităţilor sarmatice din regiune. Fără îndoială, se impune continuarea cercetărilor arheologice de teren, în vederea investigării exhaustive a complexelor identificate şi a clarificării organizării spaţiale şi funcţionale a necropolei.

Fig. 1. Localizarea topografică a sitului Cașunca – „La Movile” (https://geodata.gov.md/).

Fig. 2. Cașunca – „La Movile”. Secțiunea I, fotografie aeriană.

Fig. 3. Caşunca – „La Movile”. Secţiunea II, fotografie aeriană dinspre sud.

Fig. 4. Caşunca – „La Movile”. Secţiunea III, fotografie aeriană dinspre sud.

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA *VALUL LUI TRAIAN DE JOS* (SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025[1*]

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

Investigaţiile arheologice efectuate la *Valul lui Traian de Jos* (sector Găvănoasa-Vulcănești) din anul 2025 au fost realizate în contextul intervenţiilor necesare pentru implementarea proiectului de construire a unui apeduct, a cărui traseu urma să traverseze zona sitului. Locul sondajului a fost determinat de proiectul de construire a apeductului şi nu era unul tocmai potrivit din punct de vedere arheologic. Valul era complet nivelat, iar şanţul nesesizabil la suprafaţa solului, terenul fiind uşor înclinat spre sud (**Fig. 1**). Sondajul, cu dimensiunile de 2×10 m şi orientat cu latura lungă pe axa nord-sud, a fost realizat la cca 200 m est de drumul R32 dintre Vulcănești şi Găvănoasa, la cca 7,1 km vest de cercetarea noastră din anul 2022 şi la o distanţă de cca 16 m spre nord de drumul R32.1 de acces spre or. Vulcănești. Numerotarea carourilor s-a realizat dinspre sud spre nord. Adâncimea sondajului a variat între 0,7 m şi 3,85 m de la nivelul actual de călcare a solului. Colţul sud-vestic al sondajului avea coordonatele 45°42'54.6"N, 28°24'09.7"E. În limitele săpăturii a fost cuprins integral şanţul fortificaţiei liniare.

Examinarea profilelor secţiunii, din exteriorul fortificaţiei liniare, a pus în evidenţă două unităţi stratigrafice, după cum urmează: sol de culoare brună, cu vegetaţie (0–0,25 m) şi sol cenuşiu deschis, în amestec cu galben (0,25–0,7 m), urmate de solul steril, reprezentat de argilă nisipoasă galbenă.

În cea mai mare parte a sondajului, la adâncimea de 0,7 m, la cca 0,9 m nord de latura sudică a caroului 1 şi 0,6 m nord de latura sudică a caroului 5 au fost identificate urmele şanţului Valului lui Traian. Şanţul are, în secţiune, o formă aproximativ trapezoidală, cu lăţimea la nivelul surprinderii din partea superioară de aproximativ 7,70 m, iar la fund de circa 3,3 m, adâncimea maximă fiind de aproximativ 3,85 m de la nivelul actual de călcare.

Umplutura din partea superioară a şanţului, pe o grosime de circa 1,56 m, prezintă un sol brun închis, urmat de un strat gros de 0,2–0,4 m de sol de culoare brună şi de o lentilă cu lăţimea de 2,75 m şi grosimea maximă de 0,15 m, de culoare brună închisă. Partea inferioară a şanţului, până la adâncimea de 3,75 m, prezintă un sol de culoare brună, amestecat cu sol galben.

[1] Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric şi antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară şi valorificare ştiinţifică" în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiţă" (Universitatea de Stat din Moldova).

În partea inferioară şi la fundul şanţului au fost atestate două lentile de sol brun închis. Prima se afla în jumătatea sudică a şanţului, la cca 3,20 m de la nivelul actual de călcare, având o lungime de 1,75 m şi o grosime de 0,05–0,09 m, iar cea de la fundul şanţului avea o lăţime de 2,67 m şi o grosime de 0,05–0,08 m, cu o adâncitură spre sud de 0,10 m şi alta în partea centrală a şanţului de 0,22 m. Aceste lentile reprezintă, cel mai probabil, crotovine **(Fig. 2)**.

Ţinem să subliniem că dimensiunile *Valului lui Traian de Jos* atestate prin cercetarea din anul 2025 sunt mult mai modeste faţă de cele identificate prin săpătura din 2022, când lăţimea şanţului la nivelul surprinderii din partea superioară era de aproximativ 14 m, iar la fund de cca 4,2 m, adâncimea maximă fiind de aproximativ 4,5 m de la nivelul actual de călcare. Notăm că din sondaj au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice.

Deşi au avut un caracter limitat, cercetările efectuate la *Valul lui Traian de Jos* în anul 2025 au adus o anumită contribuţie la cunoaşterea celei mai impunătoare fortificaţii liniare din spaţiul pruto-nistrean, aflate, din păcate, într-un proces continuu de degradare.

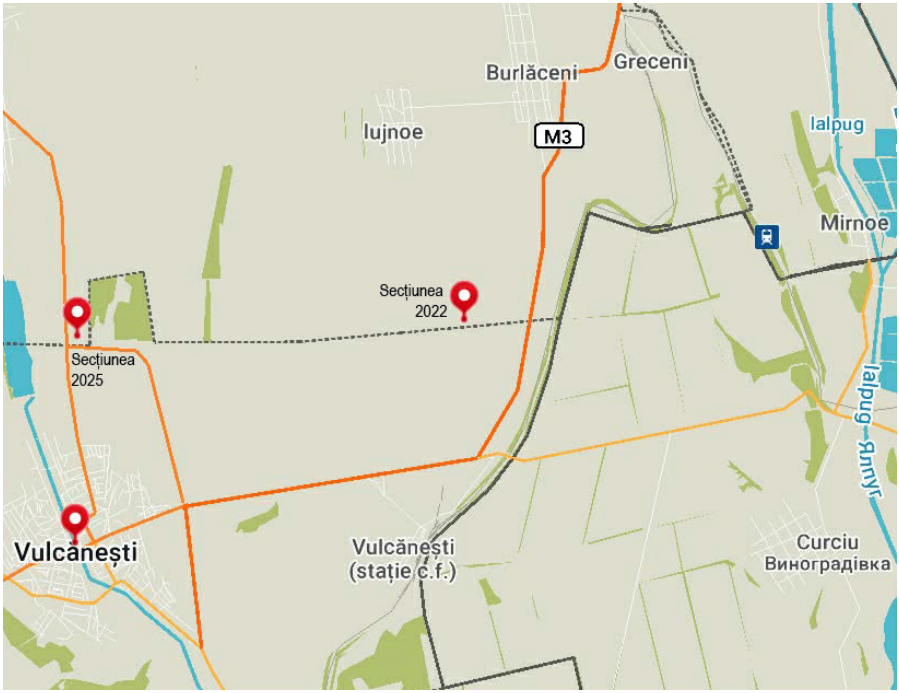
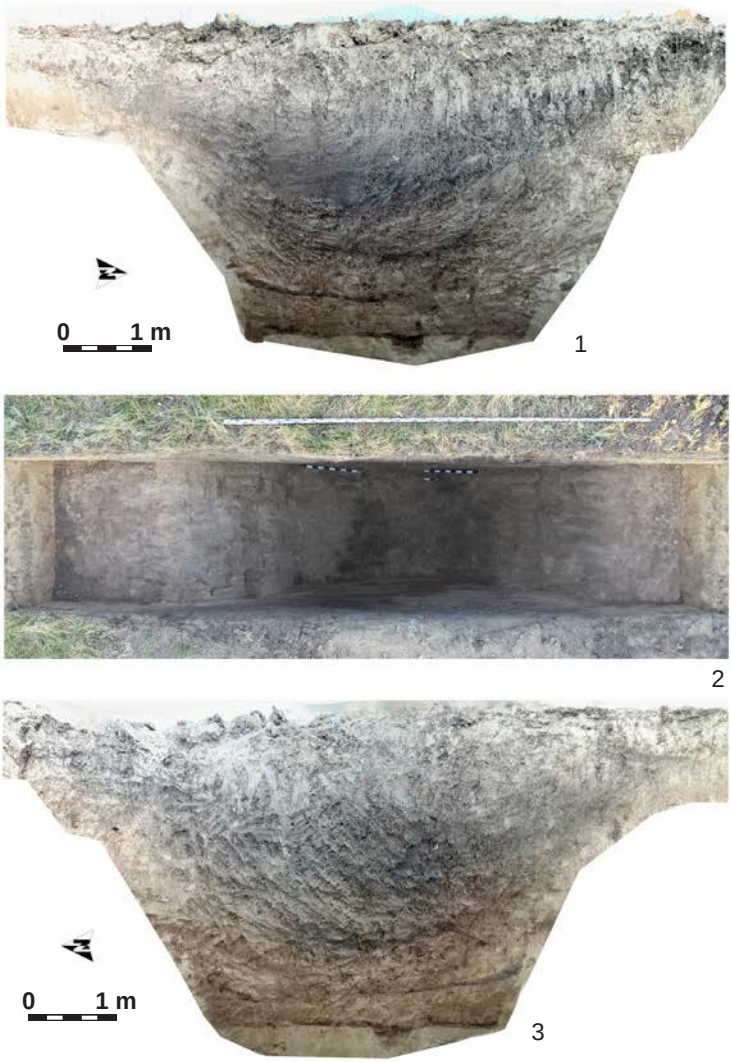

Fig. 1. *Valul lui Traian de Jos*, localizarea topografică a sondajelor din anii 2022 şi 2025.

1-3, Valul lui Traian de Jos, vederi asupra secțiunii în zona șanțului și profilele vestic (1) și estic (3)

Fig. 2. *Valul lui Traian de Jos*, vederi asupra secțiunii și profilele vestic (1) și estic (3).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL)[1*]

Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC

Aşezarea Pelinei II (s. Pelinei, r-nul Cahul) a fost descoperită în anul 1963 de arheologul V. Marchevici, care a atribuit-o culturii Sântana de Mureş–Cerneahov din perioada romană târzie (sec. III–IV p.Chr.). În repertoriile arheologice, publicate sau inedite, referitoare la această localitate, aşezarea este încadrată în aceeaşi perioadă şi cultură materială. Situl este amplasat în partea sud-estică a localităţii, pe o pantă lină care coboară spre malul stâng al râului Cahul (**Fig. 1, 1, 2**). Judecând după răspândirea redusă a materialelor ceramice la suprafaţa solului, acesta pare a avea dimensiuni relativ mici, de aproximativ 50×60 m.

În contextul lucrărilor planificate pentru construirea unui apeduct, care urma să afecteze o porţiune a sitului, în anul 2025 au fost efectuate investigaţii arheologice. Acestea au presupus realizarea unor prospecţiuni perieghetice în zona sitului, precum şi executarea a două sondaje de-a lungul traseului apeductului, în vederea stabilirii stratigrafiei şi a identificării eventualelor vestigii arheologice.

Cercetările de teren au arătat că, în partea nordică a sitului, stratul de cultură a fost puternic afectat în prima jumătate a secolului al XX-lea, ca urmare a existenţei aici a unei cărămidării, astăzi dispărute. În zona sudică, procesele de eroziune şi spălare a solului pe versant au afectat, de asemenea, stratul de depuneri antropogene, solul steril din punct de vedere arheologic fiind identificat la o adâncime de aproximativ 0,4 m.

În cuprinsul sondajelor executate, cu dimensiuni de 1×3 m, nu au fost identificate vestigii arheologice, lipsind practic stratul de cultură propriu-zis (**Fig. 1, 3, 4**). De pe aria sitului au fost totuşi recuperate cantităţi reduse de material ceramic, în mare parte necaracteristic, reprezentat de fragmente de vase lucrate cu mâna, resturi de recipiente lucrate la roată din pastă fină cenuşie şi, mai ales, fragmente de amfore romane.

Dintre fragmentele de vase lucrate cu mâna se remarcă un fragment de buză scurtă, uşor îngroşată, aparţinând unei oale realizate din pastă grosieră, cu şamotă în compoziţie (**Fig. 2, 1**). De asemenea, poate fi menţionat un fragment de fund inelar, care pare să provină de la o cană lucrată din pastă fină cenuşie (**Fig. 2, 7**). Cea mai reprezentativă categorie de descoperiri este

[1] Cercetare realizată în cadrul proiectului: *Cercetarea şi valorificarea patrimoniului cultural construit, etnografic, arheologic şi artistic din Republica Moldova în contextul integrării europene (2024-2027).*

alcătuită din fragmente de amfore romane de import, majoritatea atribuibile unor amfore de *Heracleea Pontică*, probabil *de tip Tanais,* databile preponderent în secolul al III-lea (**Fig. 2, 2-4**). Se mai semnalează şi câteva fragmente de amfore lucrate la roată din pastă roşie, dintre care se evidenţiază un fragment de toartă masivă (**Fig. 2, 5**) şi un fund ascuţit (**Fig. 2, 6**), al căror tip nu poate fi stabilit în stadiul actual al cercetării.

Pe baza ceramicii descoperite, situl arheologic Pelinnei II poate fi datat în secolul III p.Chr. şi atribuit grupului cultural Etulia. Subliniem că orizontul culturii Sântana de Mureş-Cerneahov, prin cercetările noastre perieghetice şi preventive, nu a fost documentat. În aceste condiţii, atribuirea sitului rămâne, în stadiul actual al cercetării, limitată la grupul cultural Etulia. O situaţie similară a fost documentată şi în situl Comrat II, considerat iniţial de tip Sântana de Mureş–Cerneahov. Recent însă, în urma identificării mai multor complexe adâncite care conţineau ceramică caracteristică, s-a demonstrat clar că aşezarea aparţine exclusiv grupului Etulia, datat în secolele II–III p.Chr., cu posibilă prelungire şi în primele decenii ale secolului următor.

Fig. 1. Pelinei II. Poziția topografică (1), imagine aeriană asupra sitului (2) și a secțiunii I (3-4).

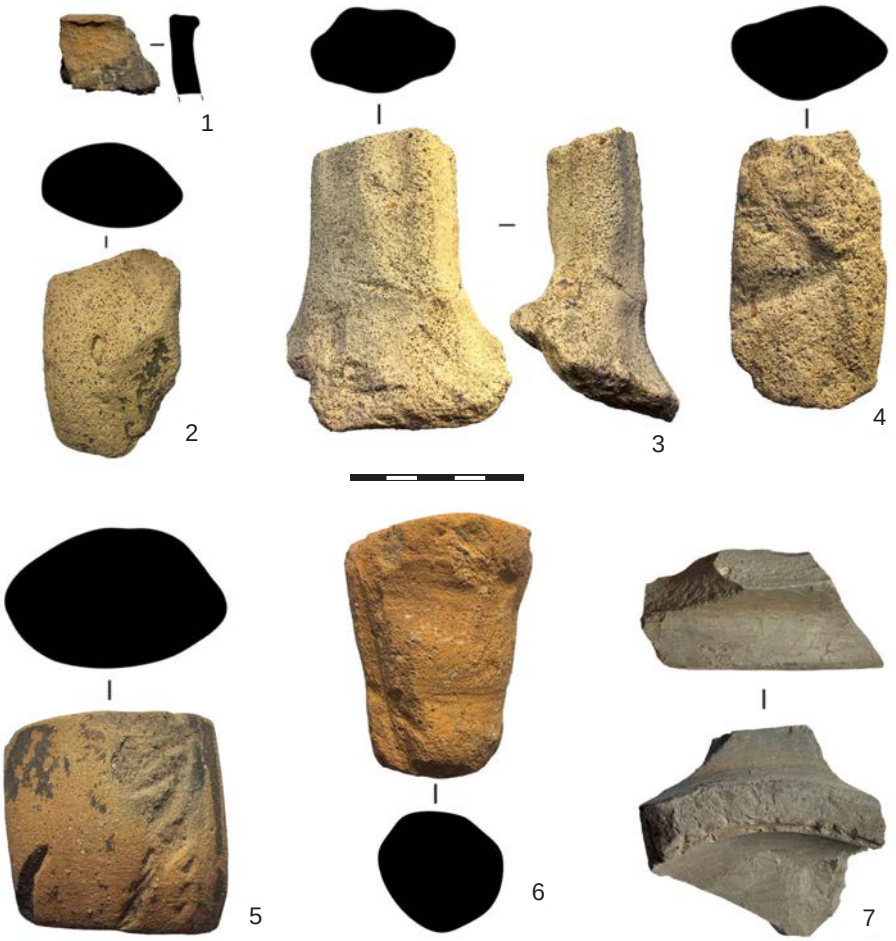

Fig. 2. Pelinei II. Ceramică lucrată cu mana (1) sau la roată din pastă fină cenușie (7) și romană (2-6).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III (SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI)

Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV

În vara anului 2025, la Beleavinți (r-nul Briceni), au fost efectuate cercetări arheologice preventive în situl Beleavinți III. Investigațiile au vizat zona în care urmau să fie realizate lucrări de excavare pentru amenajarea unui bazin de acumulare a apei. Așezarea este situată la aproximativ 1 km sud de localitate, pe panta lină a unei văi delimitate la nord, est și sud de un meandru al râului Vilia, afluent de stânga al Prutului (**Fig. 1, 1**).

Prospecțiunile de suprafață efectuate în anul 2024 s-au soldat cu descoperirea câtorva fragmente ceramice datate în bronzul târziu (**Fig. 2, 1–2**), precum și în evul mediu târziu (**Fig. 2, 20, 21**), alături de o cantitate însemnată de ceramică lucrată la roată, din pastă fină sau zgrunțuroasă, și de fragmente de amfore romane atribuite culturii Sântana de Mureș–Cerneahov (**Fig. 2, 3-19**).

În vederea investigării zonei de intervenție în sol, au fost trasate trei secțiuni arheologice (**Fig. 1, 2**). În cuprinsul secțiunii 1 au fost descoperite puține fragmente ceramice din perioada romană târzie, precum și ceramică datată în perioada medievală târzie – epoca modernă, arsă oxidant, de culoare roșie, unele exemplare prezentând glazură în culori diferite. Fragmentele osteologice identificate aparțin unor specii domestice (cal, bovine), precum și unui exemplar de mistreț. În secțiunea 2 a fost identificată o groapă de formă ovală în plan (**Fig. 1, 3–4**), cu dimensiunile de 1×0,7 m și adâncimea de 0,75 m de la nivelul sesizării, din care au fost recuperate fragmente ceramice arse reducător și oxidant, unele glazurate (**Fig. 3, 4–12**) datând din evul mediu târziu. Secțiunea 3 a furnizat doar câteva fragmente osteologice (vertebre, ulna, humerus, scapula, mandibulă), provenite de la un singur individ, identificat ca aparținând speciei *Canis familiaris*.

Cercetările prierghetice și preventive în situl Beleavinți III au adus noi date privind situația stratigrafică, evidențiind prezența a trei nivele de locuire, datând din perioada târzie a epocii bronzului, din epoca romană târzie și din evul mediu târziu. Descoperirile relativ modeste din cadrul secțiunilor pot fi puse în legătură cu poziția sitului în proximitatea luncii inundabile a râului. Prospecțiunile de suprafață realizate în zona mai înaltă a sitului, pe

panta lină a văii, au furnizat numeroase fragmente ceramice atribuite bronzului târziu, culturii Sântana de Mureș–Cerneahov din epoca antică târzie și evul mediu târziu (**Fig. 2**), precum și fragmente de piese de fier medievale: un amnar (**Fig. 3, 1**), un fragment de lamă de topor (**Fig. 3, 3**) și un fragment de cazan (**Fig. 3, 2**). În cadrul materialului ceramic atribuit culturii Sântana de Mureș–Cerneahov, care predomină în mod categoric, se disting câteva fragmente de vase de provizii, realizate la roată din pastă fină sau zgrunţuroasă, unele exemplare fiind ornamentate cu linii incizate pe zona umărului (**Fig. 2, 3, 8, 12**).

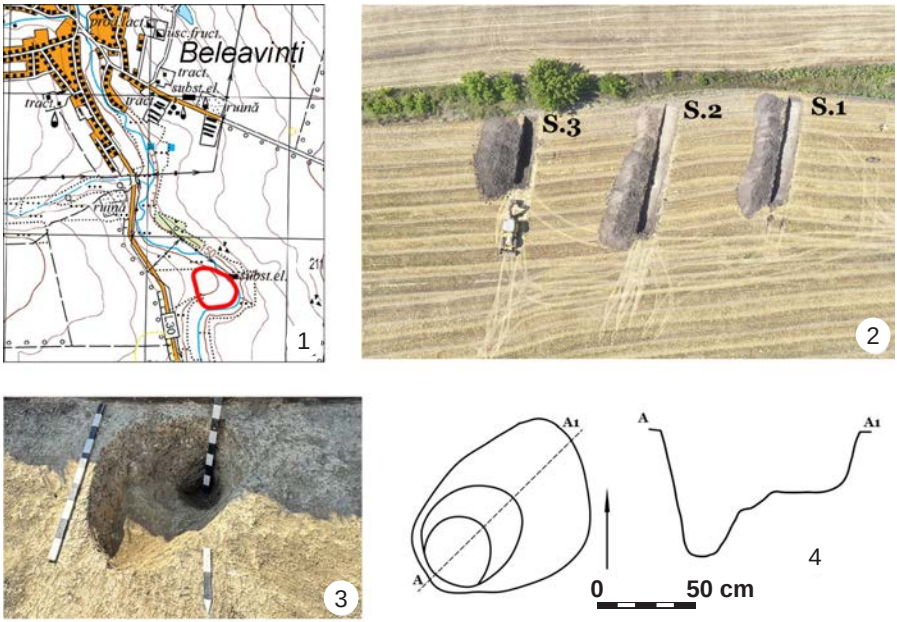

Fig. 1. Situl Beleavinți III. Localizarea sitului (1); imagine aeriană asupra sitului cu amplasarea secțiunilor (2); groapa 1 (3, 4).

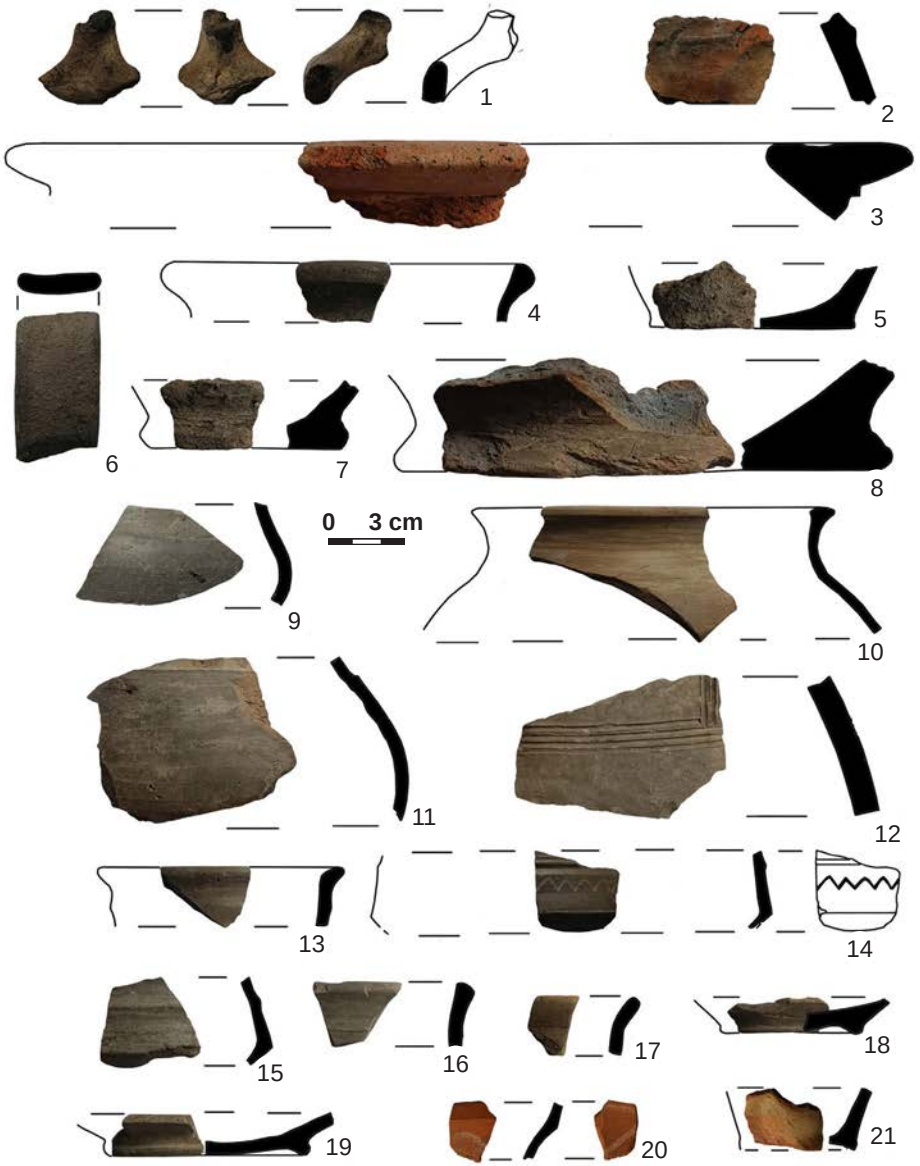

Fig. 2. Situl Beleavinți III. Fragmente ceramice din bronzul târziu (1, 2), epoca romană târzie (3-19) și evul mediu tţrziu (20, 21).

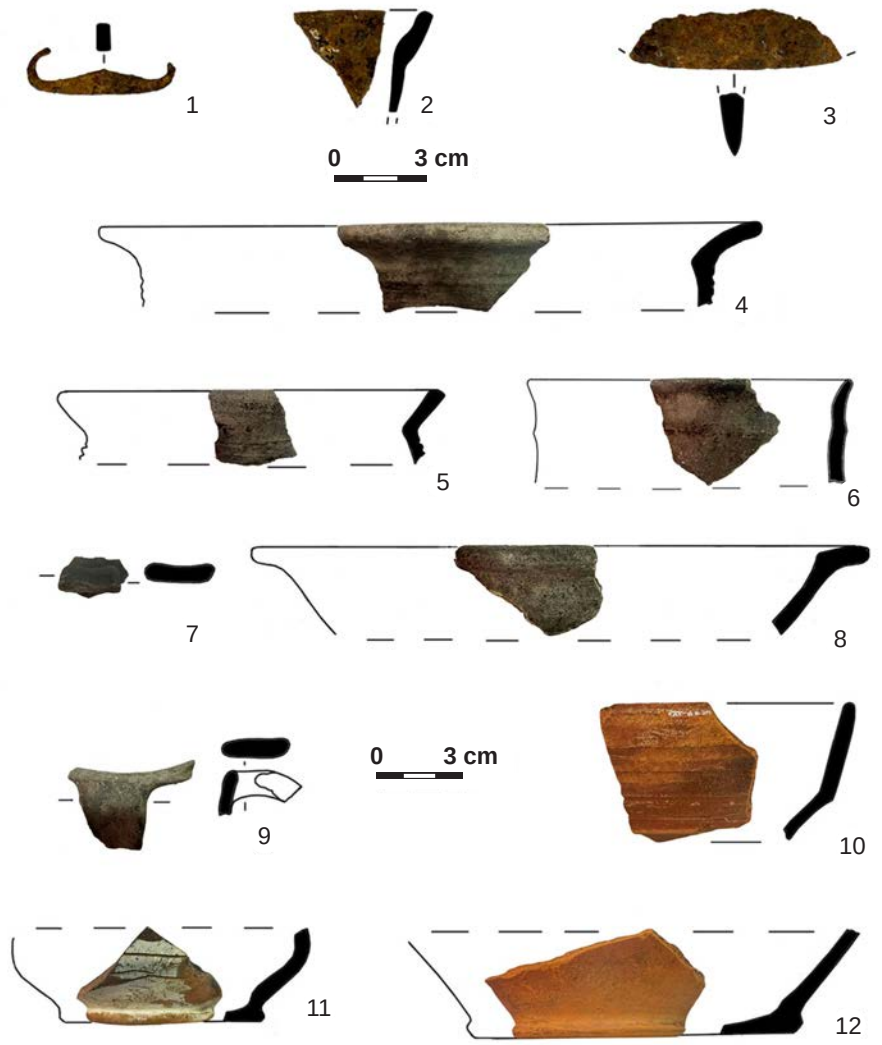

Fig. 3. Situl Beleavinți III. Piese de metal (1-3) și fragmente ceramice descoperite *passim* și în groapa 1 (4-12).

VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURII DE TIP PENKOVKA DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEŞTI)

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

Cu prilejul unor lucrări edilitare, într-o gospodărie din partea sud-vestică a satului Bălceana (r-nul Nisporeni), în octombrie 2025 au fost descoperite câteva vase ceramice. Din punct de vedere topografic, amplasamentul se află în partea inferioară a versantului nordic al unei văi traversate de un pârâu fără denumire, care se varsă, la aproximativ 1,2 km spre V, în râuleţul Lăpuşniţa, afluent de stânga al râului Prut (**Fig. 1, 1**).

Ulterior, materialele arheologice au fost recuperate de specialiştii Agenţiei Naţionale Arheologice. Complexul în care au fost identificate vasele a fost surprins la o adâncime de cca 1 m, însă nu a putut fi cercetat sistematic, ceea ce face dificilă stabilirea cu certitudine a naturii contextului arheologic. În lipsa unor cercetări mai detaliate, nu poate fi exclusă nici apartenenţa descoperirii la o aşezare, nici la un complex cu funcţie funerară.

Vasele descoperite sunt lucrate manual, majoritatea, probabil, prin tehnica suprapunerii sulurilor de lut, din pastă grosieră, cu adaos de şamotă şi nisip, fiind arse neuniform, în atmosferă oxidantă. Din punct de vedere morfologic, ele se caracterizează prin forme relativ simple, cu profiluri bitronconice, caracteristice mai ales culturii medievale timpurii de tip Penkovka. Inventarul ceramic cuprinde un vas de provizii decorat cu brâu reliefat sub buză (**Fig. 1, 2**), un vas-borcan cu corp bitronconic, un castron înalt şi un fund de vas provenit, cel mai probabil, de la un recipient similar (**Fig. 2**).

Analiza tipologică a materialului ceramic, precum şi analogiile identificate în literatura de specialitate, permit integrarea descoperirii de la Bălceana în aria culturii Penkovka. Tipurile de vase identificate corespund formelor definite în lucrările lui I. Rafalovici, I. Corman şi O. Prikhodniuk pentru ceramica secolelor V–VII p.Chr. În mod particular, vasele cu corp bitronconic şi cele de provizii decorate cu brâu sub margine sunt bine documentate în aşezările acestei culturi din aria estică de răspândire, dar şi în unele situri din spaţiul carpato-nistrean. Analogiile cele mai apropiate pentru vasele de la Bălceana pot fi identificate în aşezarea medievală timpurie de la Hansca, precum şi în alte situri sincrone din regiunea pruto-nistreană.

În concluzie, descoperirea de la Bălceana completează repertoriul vestigiilor medievale timpurii din spaţiul pruto-nistrean şi oferă noi date pentru înţelegerea proceselor de locuire şi transformare culturală din această regiune. Pe baza analogiilor tipologice şi a contextului cultural mai larg, complexul poate fi încadrat cronologic între sfârşitul secolului al V-lea şi secolul al VII-lea d.Hr., probabil într-o fază timpurie a culturii Penkovka.

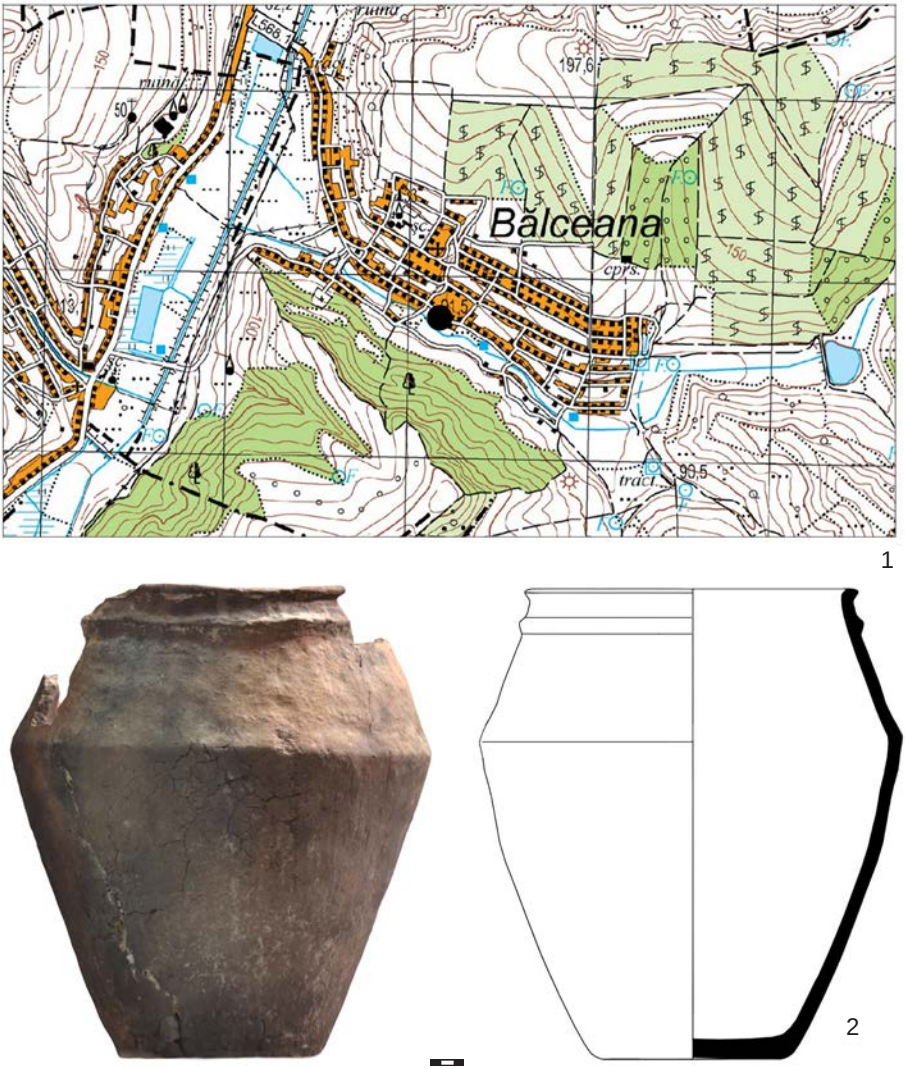

Fig. 1. Bălceana 2025. Poziţia topografică a sitului (1), vas de provizii (2).

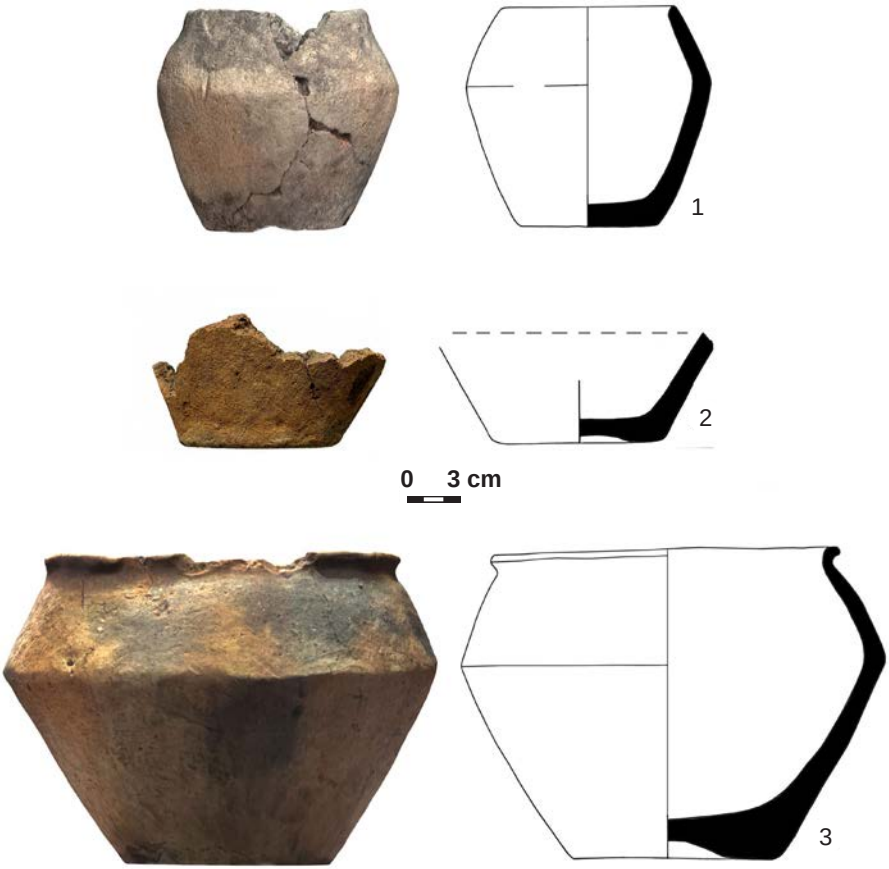

Fig. 2. Bălceana 2025. Vase ceramice.

INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE APARȚINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII NOI, IALOVENI ŞI HÂNCEŞTI (CAMPANIA 2025)[1*]

Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU,
Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV

Perioada de dominaţie a Hoardei de Aur la vest de Nistru (sfârşitul secolului al XIII-lea – sfârşitul secolului al XIV-lea) a lăsat urme materiale consistente, ilustrate atât prin vestigiile unor centre urbane importante, precum Orheiul Vechi, Costeşti şi Cetatea Albă, cât şi prin cele aproximativ 50 de aşezări rurale cunoscute în prezent. Acestea din urmă, amplasate în zona centrală a Republicii Moldova – în Podişul Central Moldovenesc, în regiunea colinară a Codrilor şi în bazinele râurilor Răut, Bâc şi Botna –, deşi au dimensiuni reduse, se evidenţiază printr-o cultură materială specifică şi bine individualizată. Markerul principal al acesteia îl constituie ceramica roşietico-gălbuie, produsă local la roată cu turaţie medie.

Deşi primele cercetări ale acestor aşezări rurale datează din perioada postbelică (săpături arheologice desfăşurându-se doar la Lozova şi Vorniceni), ultimul repertoriu sumar dedicat acestui orizont cronologic a fost publicat în anul 1974. Ulterior, noi situri au fost identificate şi incluse în repertoriul siturilor arheologice din 1993, rămas inedit, şi în Registrul Arheologic Naţional actual, însă în numeroase cazuri, fără a fi însoţite de o descriere detaliată a contextului şi a stării de conservare.

Scopul prezentei cercetări a constat în verificarea pe teren a tuturor siturilor cunoscute din literatura de specialitate, repertorii şi din registrele oficiale. Campania din anul 2025 s-a axat pe efectuarea perieghezelor în bazinele râurilor Bâc, Botna şi Lăpuşna, fiind prospectate 34 de situri din 18 localităţi (**Fig. 1**). Metodologia a presupus înregistrarea datelor spaţiale (GIS), stabilirea limitelor actuale ale aşezărilor şi colectarea materialului arheologic de pe suprafaţa siturilor. Totodată, în procesul de verificare a aşezărilor medievale vizate, au fost identificate şi documentate situri arheologice inedite, cu materiale datând din epoca bronzului, prima epocă a fierului şi perioada medievală târzie.

[1] Cercetările au fost efectuate în cadrul proiectului *Cercetarea aşezărilor rurale din spaţiul dintre Prut şi Nistru în perioada Hoardei de Aur şi a constituirii Ţării Moldovei (secolul XIV*) finanţat din programul naţional de proiecte de cercetare şi inovare *"Stimularea excelenţei cercetărilor ştiinţifice"* pentru anul 2025-2026, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera ştiinţei şi inovării cu cifrul 25.80012.0807.48SE, conducător de proiect Ludmila PÎRNĂU.

Rezultatele cercetărilor de teren relevă o situaţie alarmantă privind starea de conservare a acestui patrimoniu. În numeroase cazuri, vestigiile de suprafaţă sunt practic inexistente, prezenţa aşezărilor fiind indicată doar de fragmente sporadice de lut ars şi ceramică extrem de fragmentată. S-au constatat situaţii recurente în care siturile nu au mai putut fi identificate în teren, coordonatele vechi fiind eronate, sau în care arealele cu depuneri arheologice au fost iremediabil distruse de amenajări teritoriale şi construcţii recente. Prelucrarea agricolă intensivă a solului pe parcursul a peste opt decenii a condus la distrugerea cvasitotală a stratului cultural superior.

Această degradare antropică severă şi continuă impune fixarea de urgenţă a coordonatelor spaţiale exacte, existând riscul iminent ca vestigiile să dispară complet în viitorul apropiat. Prin urmare, este imperativă documentarea exhaustivă pe teren a tuturor siturilor din registru şi elaborarea unui nou Repertoriu Naţional, fundamentat pe metode şi rigori ştiinţifice moderne, ca măsură vitală pentru evidenţa şi salvgardarea patrimoniului arheologic naţional. Implementarea acestor măsuri reprezintă o condiţie esenţială pentru conservarea, valorificarea şi transmiterea acestui patrimoniu către generaţiile viitoare.

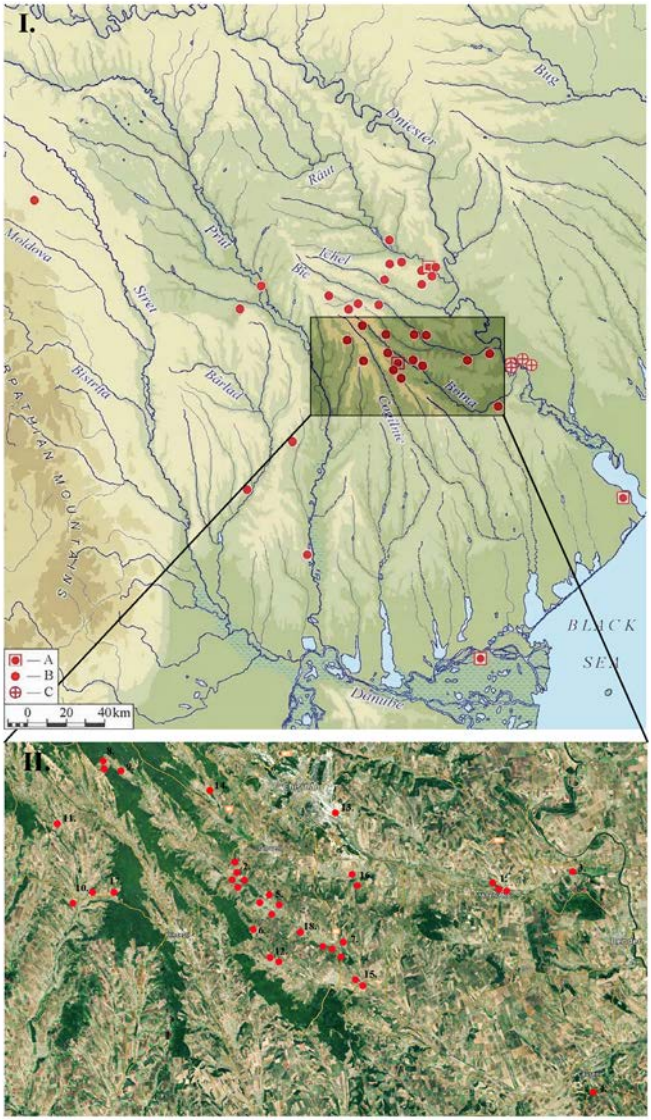

Fig. 1. Harta localităţilor în care au fost descoperite vestigii din perioada Hoardei de Aur la est de Carpaţi cu zona cercetată în 2025 (inclusă în chenar) (I.). Harta siturilor prospectate în 2025 (II.). 1. Anenii Noi; 2. Bardar; 3. Calfa; 4. Căuşenii Vechi; 5. Costeşti; 6. Hansca; 7. Horeşti; 8. Horodca (rn. Hâncești); 9. Horodca (rn. Ialoveni); 10. Lăpuşna; 11. Mlădineşti (Pașcani); 12. Moleşti; 13. Munceşti (Chişinău); 14. Nimoreni; 15. Răzeni; 16. Revaca; 17. Rusca;18. Zâmbreni.

INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

În anul 2025 au fost reluate cercetările arheologice în zona bisericii „Măzărache” din Chișinău. Investigațiile arheologice s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria oraşului Chişinău*, finanţat de către Direcţia Generală Arhitectură, Urbanism şi Relaţii Funciare a Consiliului municipal Chişinău. Scopul intervenţiei arheologice a fost acela de a studia stratigrafia generală a promontoriului, de a identifica eventuale complexe databile în perioadele antică şi medievală, precum şi de a verifica existenţa şi continuitatea cimitirului descoperit anterior, în campania din anul 2010, situat în imediata vecinătate a bisericii.

În anul 2025 săpăturile au fost efectuate în imediata apropiere a bisericii, în curtea Grădiniţei nr. 13, unde au fost cercetate trei secţiuni. În vederea atingerii acestor obiective, au fost trasate două suprafeţe de cercetare, amplasate în colţul de est al curţii Grădiniţei nr. 13 (**Fig. 1**). Acestea au fost orientate astfel încât să permită observarea succesiunii stratigrafice şi corelarea cu nivelurile deja cunoscute din cercetările anterioare din perimetrul bisericii „Măzărache”. Rezultatele obţinute în cadrul secţiunilor din curtea Grădiniţei Nr. 13 confirmă distrugerea integrală a stratului arheologic din perimetrul cercetat, ca urmare a lucrărilor de construcţie şi nivelare efectuate în a doua jumătate a secolului XX.

În zona verde situată în afara zidului de incintă al bisericii „Măzărache”, pe panta promontoriului dintre strada Albişoara şi partea estică a curţii lăcaşului de cult, au fost trasate trei secţiuni de cercetare (**Fig. 1**). Scopul intervenţiei a fost de a verifica existenţa cimitirului vechi al satului Chişinău, cercetat parţial în campania din 2010, precum şi de a clarifica aspecte de ordin stratigrafic, cultural şi cronologic. Astfel, au fost cercetate trei secţiuni unde s-au descoperit 15 morminte de înhumaţie, dintre care doar în trei morminte a fost descoperită câte o monedă de bronz. Cercetările din secţiunea 3 au confirmat extinderea necropolei şi spre zona sudică, în afara incintei. Aici, la periferia necropolei au fost descoperite preponderent morminte de copii. Prezenţa preponderentă a mormintelor de copii la periferia necropolei sugerează o anumită organizare internă a cimitirului. Analiza antropologică a scheletelor a stabilit că vârsta medie a adulţilor era de 40-50 de ani. Numărul mare de morminte de copii ne arată rata înaltă a deceselor infantile, cele mai frecvente fiind de 1,5-2 ani.

În procesul investigaţiilor am constatat că cea mai veche necropolă a Chişinăului medieval este într-o situaţie jalnică. Intervenţiile moderne au

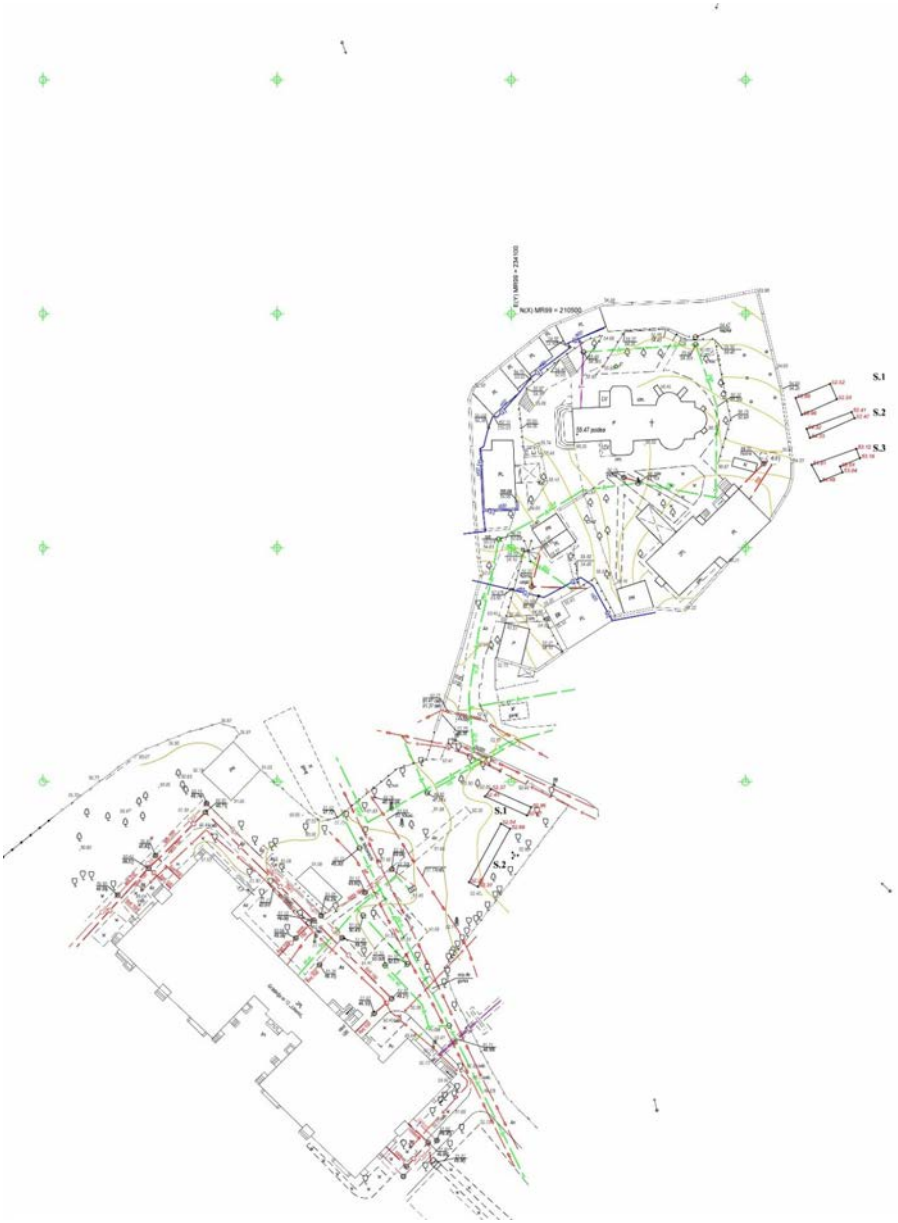

Fig. 1. Planul topografic al zonei Bisericii „Măzărache” şi amplasarea secţiunilor arheologice cercetate în anul 2025.

afectat straturile culturale ale necropolei. Spre exemplu, în secţiunea 1 a fost cercetat un complex (o groapă menajeră) atribuit secolului XIX, care s-a suprapus peste mormintele medievale şi premoderne, iar în partea estică a secţiunii a fost descoperit un şanţ din perioada modernă, care tăia promontoriul şi necropola, paralel cu zidul de incintă al bisericii.

Cercetările arheologice efectuate în zona bisericii „Măzărache" au confirmat existenţa unei necropole extinse care se desfăşoară atât în interiorul, cât şi în exteriorul zidului de incintă, pe pantele promontoriului ce domină vechiul nucleu al satului Chişineu. Au fost documentate un număr semnificativ de morminte de inhumaţie, aparţinând atât adulţilor, cât şi copiilor, dispuse preponderent pe direcţia V–E, în conformitate cu ritul creştin ortodox. În majoritatea cazurilor, defuncţii au fost depuşi în sicrie de lemn, ale căror urme au fost identificate sub forma unor contururi trapezoidale bine definite. Prezenţa monedelor din bronz în palmele copiilor sau pe piept atestă o tradiţie funerară creştină veche, păstrată până în perioada modernă timpurie, interpretată ca obol simbolic. În contrast, absenţa inventarelor complexe indică un caracter modest, parohial al necropolei. Distrugerile provocate de intervenţiile moderne – gropi, nivelări şi reînhumări – au afectat o parte considerabilă a complexelor funerare, însă contextul general arată o utilizare îndelungată şi continuă a spaţiului funerar din jurul bisericii, cel mai probabil între secolele XVI–XIX.

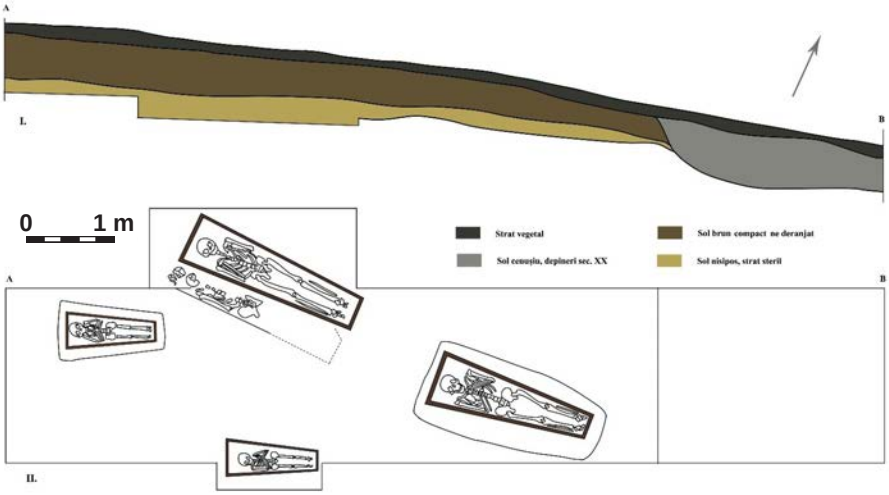

Fig. 2. Zona Bisericii „Măzărache", secţiunea 2.

Fig. 3. Mormântul 5/2026.

Fig. 4. Mormântul 6/2026.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTIRE”, MUNICIPIUL CHIŞINĂU DIN ANUL 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

În anul 2025 au fost reluate cercetările arheologice în curtea bisericii „Buna Vestire” din municipiul Chișinău. Investigaţiile arheologice s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria oraşului Chişinău*, finanţat de către Direcţia Generală Arhitectură, Urbanism şi Relaţii Funciare a Consiliului municipal Chișinău.

În campania arheologică din anul 2025, cercetările efectuate în perimetrul Bisericii „Buna Vestire” au avut ca scop verificarea stratului cultural şi a zonei cu potenţial arheologic situate în nucleul vechi al localităţii, cunoscut tradiţional sub denumirea de Buiucani. Lăcaşul „Buna Vestire”, a treia cea mai veche biserică de zid păstrată în aşezare, reprezintă un reper istoric important, conservând urmele unei evoluţii urbane complexe. În cadrul campaniei au fost deschise două secţiuni în jurul edificiului, cu rolul de a clarifica relaţia dintre fundaţiile bisericii actuale şi eventualele structuri anterioare, dar şi de a delimita şi caracteriza necropola identificată (**Fig. 1**). Metodologic, intervenţiile au urmărit stabilirea succesiunilor stratigrafice, documentarea mormintelor, observarea suprapunerilor funerare şi analiza configuraţiei topografice, astfel încât evoluţia spaţiului sacru să poată fi reconstituită în mod coerent.

Cercetarea arheologică a confirmat existenţa unei necropole medievale şi moderne în această zonă. În ambele secţiuni au fost identificate 23 de morminte de **î**nhumaţie, aparţinând atât adulţilor, cât şi copiilor (**Fig. 2 şi 3**). Mormintele de copii se află la adâncimi mici, începând de la 75 cm faţă de nivelul actual al curţii, în timp ce mormintele de maturi predomină între 90 cm şi 1,40 m. Existenţa numeroaselor morminte de înhumaţie, atât de adulţi, cât şi de copii, indică utilizarea îndelungată a acestui spaţiu ca necropolă parohială a comunităţii locale. Aglomerarea mormintelor, inclusiv suprapunerile multiple (până la patru morminte de copii în acelaşi perimetru), sugerează o utilizare intensă şi repetată a spaţiului funerar, specifică cimitirelor urbane vechi, unde spaţiul era limitat.

Cercetările arheologice din anul 2025 au confirmat existenţa unei necropole medievale târzii şi din epoca modernă, amplasate în jurul Bisericii „Buna Vestire” şi utilizată intens pe o perioadă îndelungată. Stratigrafia celor două secţiuni a evidenţiat suprapuneri repetate de morminte, atât de copii, cât şi de adulţi, caracteristice cimitirelor parohiale vechi, unde spaţiul limitat impunea reutilizarea locurilor de înhumare. Cazurile mormintelor 16 şi 20,

aproape perfect suprapuse, indică o intenţionalitate a depunerilor şi posibile legături familiale între indivizi.

Distribuţia mormintelor, în special în Secţiunea 2, sugerează că necropola avea limite bine definite, majoritatea înhumărilor situându-se la o distanţă mai mare de 1 m faţă de zidul actual al bisericii. Situaţia Mormântului 6, tăiat de fundaţia edificiului modern, confirmă că lăcaşul actual a fost ridicat pe un teren deja utilizat ca spaţiu funerar, ceea ce a dus la deranjarea unor depuneri mai vechi.

Structura demografică indică o mortalitate infantilă ridicată, reflectată prin numărul mare de morminte de copii şi nou-născuţi. Mormintele adulţilor sunt mai puţine, însă păstrate în poziţii standardizate, specifice ritualului creştin. Inventarul funerar este redus, constând în principal din monede depuse în zona palmelor, iar în unele cazuri din mici obiecte de podoabă, precum mărgelele ori paftaua metalică din mormântul 3. Aceste elemente oferă indicii privind practica funerară şi statutul social al membrilor comunităţii.

Inventarul funerar recuperat oferă repere cronologice esenţiale, fiind alcătuit predominant din monede depuse ca obol ritualic în zona palmelor. Lotul numismatic investigat cuprinde 10 piese. Majoritatea sunt emisiuni din argint şi aliaje de cupru ale Imperiului Otoman (valori nominale de *para* şi o imitaţie de *akçe*) din secolul al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, bătute în atelierele din Kostantaniye şi Mısır, pe parcursul domniilor sultanilor Mahmud I (1730-1751), Abdulhamid I (1774-1789) şi Selim III (1783-1807). De asemenea, circulau şi piese central-europene, fapt atestat de descoperirea unei monede de 3 kreuzeri emise în Boemia (1706), în timpul lui Iosif I. Faptul că numeroase monede din acest lot sunt perforate demonstrează utilizarea lor secundară ca piese de podoabă înaintea depunerii în mormânt. Pe lângă monede, s-au mai identificat accesorii vestimentare modeste, precum mărgele de sticlă şi o pafta metalică.

O relaţie stratigrafică definitorie a fost surprinsă în S 2, unde fundaţia actualului lăcaş de cult secţionează şi suprapune parţial morminte de înhumaţie anterioare (ex. mormântul 6). Această intruziune demonstrează fără echivoc faptul că biserica din secolul al XIX-lea a fost edificată peste zona funerară preexistentă. Coroborarea datelor stratigrafice, constructive şi ale inventarului numismatic contribuie substanţial la elucidarea evoluţiei topografice şi spirituale a aşezării, confirmând continuitatea de locuire şi funcţionare a spaţiului sacru al vechiului sat Buiucani. Necropola prezintă caracteristicile unei comunităţi urbane tradiţionale, cu un rit funerar stabil, practicat constant de-a lungul mai multor generaţii. Complexitatea suprapunerilor, diversitatea depunerilor şi relaţiile stratigrafice cu fundaţiile actualului edificiu fac din acest sit funerar o sursă importantă pentru înţelegerea istoriei timpurii a Chişinăului şi a comunităţii care a gravitat în jurul acestui centru de cult.

Fig. 1. Planul zonei bisericii „Buna Vestire” și secțiunile 1 și 2.

Fig. 2. Biserica „Buna Vestire” 2025. Vedere asupra secţiunii 1.

Fig. 3. Biserica „Buna Vestire” 2025. Vedere asupra secţiunii 2.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIEȚEI VECHI (CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

Cercetările arheologice desfăşurate în vara anului 2025 în perimetrul istoric al Pieţei Vechi (în curtea Maternităţii nr. 2 din municipiul Chişinău) reprezintă o continuare a investigaţiilor din campania anului 2022 şi au fost realizate în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria oraşului Chişinău*, finanţat de către Direcţia Generală Arhitectură, Urbanism şi Relaţii Funciare a Consiliului municipal Chişinău. Obiectivele principale ale acestei etape au vizat documentarea stratigrafiei, identificarea construcţiilor subterane şi continuarea studierii necropolei medievale descoperite anterior. Pentru atingerea acestor deziderate, s-au deschis trei noi suprafeţe de cercetare: secţiunile V, VI şi VII (**Fig. 2, 3, 4**).

Secţiunile V şi VI au fost trasate în zona de spaţiu verde din partea de sud a clădirii maternităţii, având dimensiuni de 20×2 m şi, respectiv, 18×2 m (**Fig. 1**). În cadrul lor a fost surprinsă necropola medievală, încadrată cronologic între ultimele decenii ale secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVII-lea şi care a aparţinut comunităţii creştine din satul Buiucani (**Fig. 2; 3**). Drept urmare a săpăturilor arheologice, au fost identificate şi cercetate opt complexe funerare, numerotate în continuarea celor descoperite anterior: M 16 – M 23. Analiza osteologică preliminară indică prezenţa indivizilor adulţi, a unui adolescent (M 16) şi a unui copil (M 17), fapt ce demonstrează utilizarea cimitirului pe termen lung de către o comunitate stabilă. Ritul funerar reflectă o practică creştină: defuncţii au fost depuşi în decubit dorsal, cu orientare constantă V–E, în gropi simple de formă trapezoidală. Deşi structurile din lemn nu s-au păstrat integral, amprentele scândurilor de pe pereţii gropilor confirmă utilizarea sicrielor. Inventarul funerar este caracterizat de o austeritate specifică ritului ortodox, limitându-se la piese monetare degradate descoperite în zona palmelor şi mici elemente de podoabă sau port din bronz.

Observaţiile stratigrafice din aceste secţiuni indică prezenţa unor niveluri de călcare din secolele XV–XVIII, însă fără a se identifica urmele pavajului din piatră al Pieţei Vechi. Spaţiul funerar a fost puternic afectat de evoluţia urbană ulterioară, peste morminte suprapunându-se fundaţii şi depuneri din epoca modernă.

Secţiunea VII (2×4 m) a vizat verificarea unor anomalii semnalate pe planurile cartografice vechi (**Fig. 4**). Aici a fost descoperit un beci boltit din

blocuri de calcar, reprezentând subsolul unei locuinţe sau al unei clădiri utilitare de epocă modernă. A fost cercetat gârliciul de acces, prevăzut cu trepte de piatră şi o deschidere lată de 1,65 m, specifică subsolurilor încăpătoare. Construcţia, cu talpa fundaţiei coborând la 2,93 m adâncime, a funcţionat intens în secolele XVIII–XIX. În umplutura acestuia a fost descoperită o monedă rusească emisă în timpul domniei Ecaterinei a II-a, datată la sfârşitul secolului al XVIII-lea. O groapă menajeră târzie, conţinând deşeuri industriale, fragmente de sticlă, gloanţe şi elemente de harnaşament, indică dezafectarea şi astuparea complexului la sfârşitul secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea.

În concluzie, campania din 2025 reconfirmă valoarea excepţională a sitului, acesta reprezentând una dintre puţinele zone din Chişinău ân v care se păstrează straturi culturale medievale autentice. Descoperirile atestă originea timpurie a oraşului, subliniază continuitatea locuirii şi impun necesitatea continuării cercetărilor extinse, în vederea protejării şi recuperării acestui patrimoniu urban vulnerabil.

Fig. 1. Imagine aeriană asupra secţiunilor V – VII.

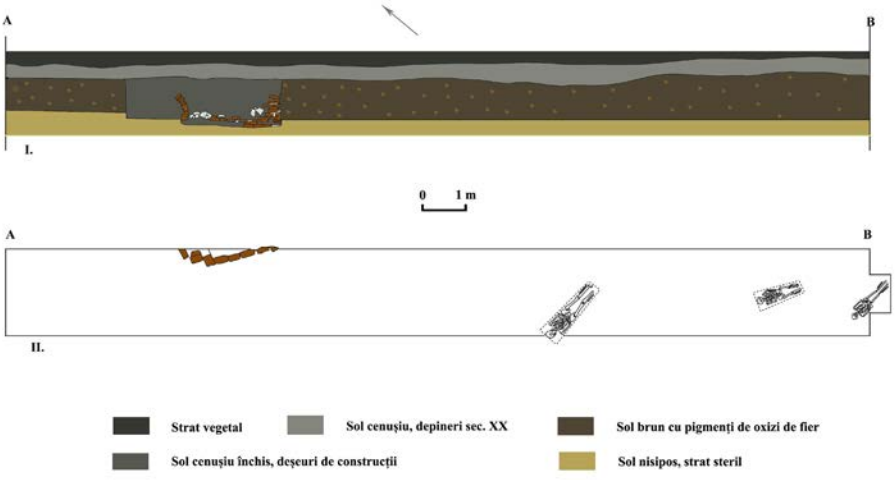

Fig. 2. Planul și profilul nord-estic al secțiunii V.

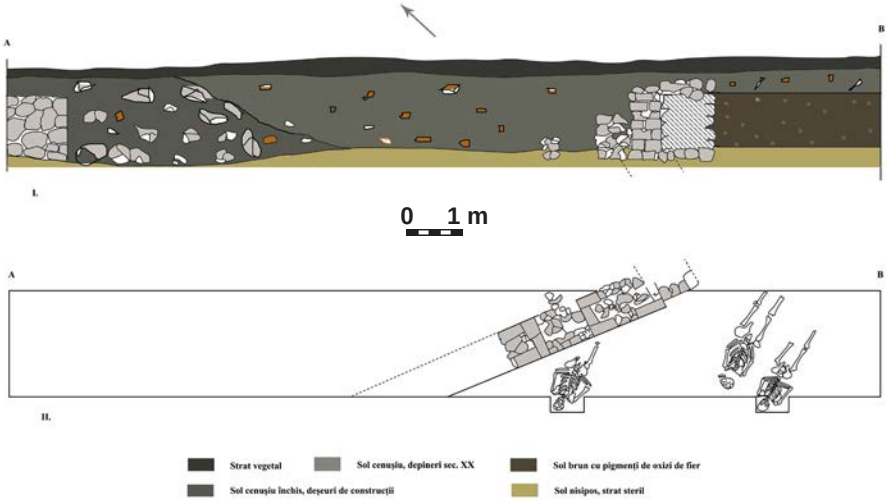

Fig. 3. Planul și profilul nord-estic al secțiunii VI.

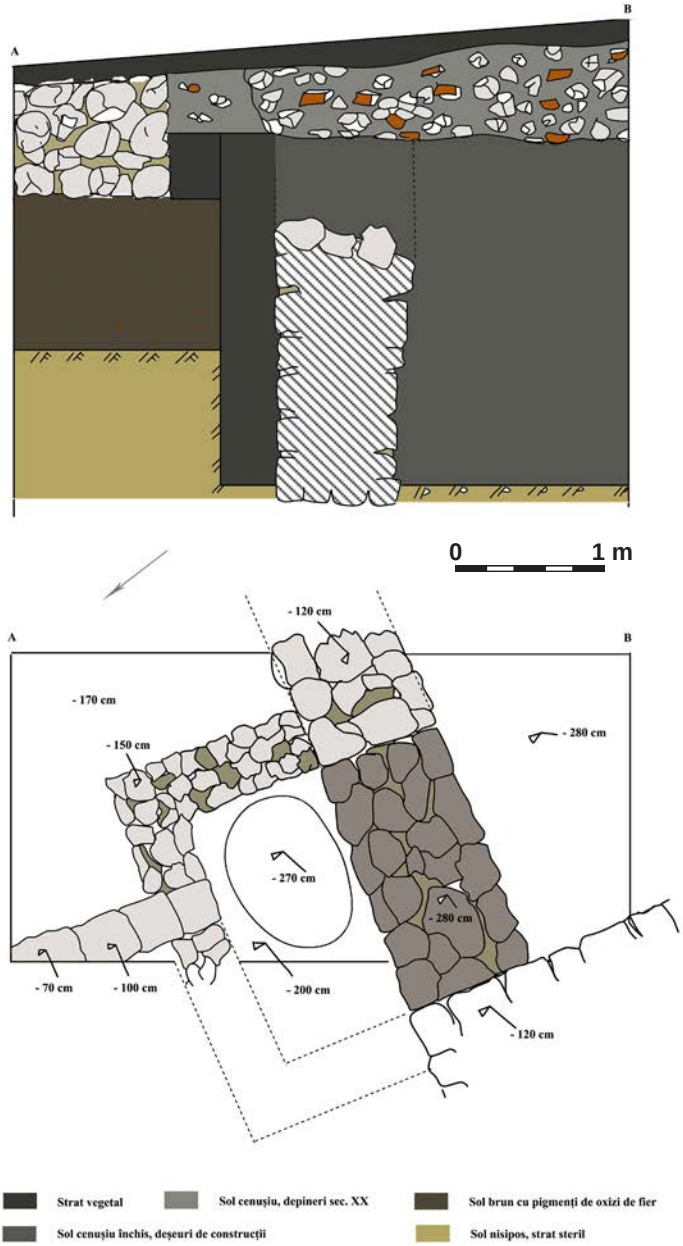

Fig. 4. Planul și profilul sud-estic al secțiunii VII.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR" DIN SATUL VADUL-RAȘCOV, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC

În luna martie 2025, Agenţia Naţională Arheologică a efectuat săpături arheologice preventive la monumentul de categorie naţională „Turnul-poartă-clopotniţă de la intrarea în cimitir", situat în satul Vadul-Raşcov, raionul Şoldăneşti, inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, la poziţia nr. 3002. Cercetările au fost realizate ca parte a proiectului de restaurare a turnului, cu sprijinul Programului Uniunii Europene „Măsuri de Promovare a Încrederii", implementat de PNUD.

Turnul făcea cel mai probabil parte din ansamblul bisericesc sau funcţiona ca anexă pentru apelarea comunităţii la slujbe şi înmormântări. Biserica de lemn „Sfântul Nicolae", care a existat în acel loc, a fost construită în 1780 prin efortul preotului Vasile Şiroţchi şi al enoriaşilor. Clopotniţa asociată acestei biserici a fost ridicată câţiva ani mai târziu, în 1788, în cimitirul vechi al satului, conform informaţiilor din surse eparhiale vechi. Se ştie că turnul exista deja în 1832 şi era acoperit cu şindrilă. Biserica a beneficiat de reparaţii capitale în 1846, iar acoperişul a fost refăcut în 1878. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, biserica a fost distrusă în 1941, clopotniţa supravieţuind şi devenind un simbol al comunităţii. În tradiţia locală, istoria exactă a turnului nu s-a păstrat, fiind înlocuită de interpretări cu caracter folcloric.

Cercetările arheologice au fost efectuate pe suprafaţa a două secţiuni principale numerotate S I (sectoarele A şi B) şi S II (**Fig. 1**). În S I, sectorul A, excavarea treptată a straturilor a scos la iveală pietrele originale ale pavajului (**Fig. 2, 1, 3**) care ducea de la pasajul de trecere spre curtea fostei biserici, împreună cu primele materiale arheologice – ceramică, sticlă, obiecte metalice şi oase. Printre obiectele metalice recuperate s-au remarcat cuiele, cu capetele deformate şi cu tijele de secţiune rectangulară, cu lungimi între 3,5 şi 6,1 cm (**Fig. 3**), provenite probabil de la şarpanta iniţială cu şindrilă sau reparaţii anterioare. Cercetările din Sectorul B al S I au scos la iveală materiale similare celor din sectorul A, adăugându-se un strat de pietriş şi moloz prezent în stratul I-III, conţinând urme de liant. Pentru a investiga baza fundaţiei clopotniţei, săpăturile s-au aprofundat pe o suprafaţă de 1×1 m, unde au fost recuperate cioburi de ceramică preistorică, un posibil fragment de vatră de foc şi un fragment de cupă cenuşie modelată manual, datând din

prima jumătate a mileniului I î.Hr. Partea inferioară a fundaţiei clopotniţei a fost identificată la 2,80 m adâncime.

Secţiunea II, corespunzătoare pasajului de acces din interiorul clopotniţei, avea dimensiunile de 1×2,80 m. Stratului I i s-au atribuit câteva obiecte din ceramică şi sticlă, precum şi un strat de nămol cenuşiu, lenticular, de aproximativ 20 cm grosime, format din scurgeri de apă provenite de pe drumul supraînălţat adiacent. Stratul II de săpătură a conţinut cea mai mare cantitate de artefacte: ceramică, sticlă, obiecte metalice şi resturi osteologice provenind de la bovine şi ovicaprine, alături de pietre de dimensiuni mici şi medii, probabil urme ale unui fost pavaj sau reparaţii.

În stratul III, la adâncimea de 44 cm, a fost identificat un strat subţire de pietriş de calcar iar la 47 cm, în partea sudică a fost descoperită o monedă de argint rusească din 1878 şi un segment de temelie din piatră brută întărit cu mortar. Stratul IV, aflat între 60 şi 80 cm adâncime, a fost marcat de un strat compact de pietriş de calcar, pe întreaga suprafaţă a camerei interioare, cu dimensiunile variabile între 1 şi 8 cm. Pe acest strat au fost identificate atât cioburi ceramice moderne, cât şi fragmente aparţinând unei perioade mai vechi, din primul mileniu a.Chr. Ansamblul descoperirilor arheologice evidenţiază o stratigrafie complexă, reflectând atât etapele de edificare şi utilizare ale monumentului, cât şi prezenţa unor vestigii mai vechi, anterioare amenajărilor moderne.

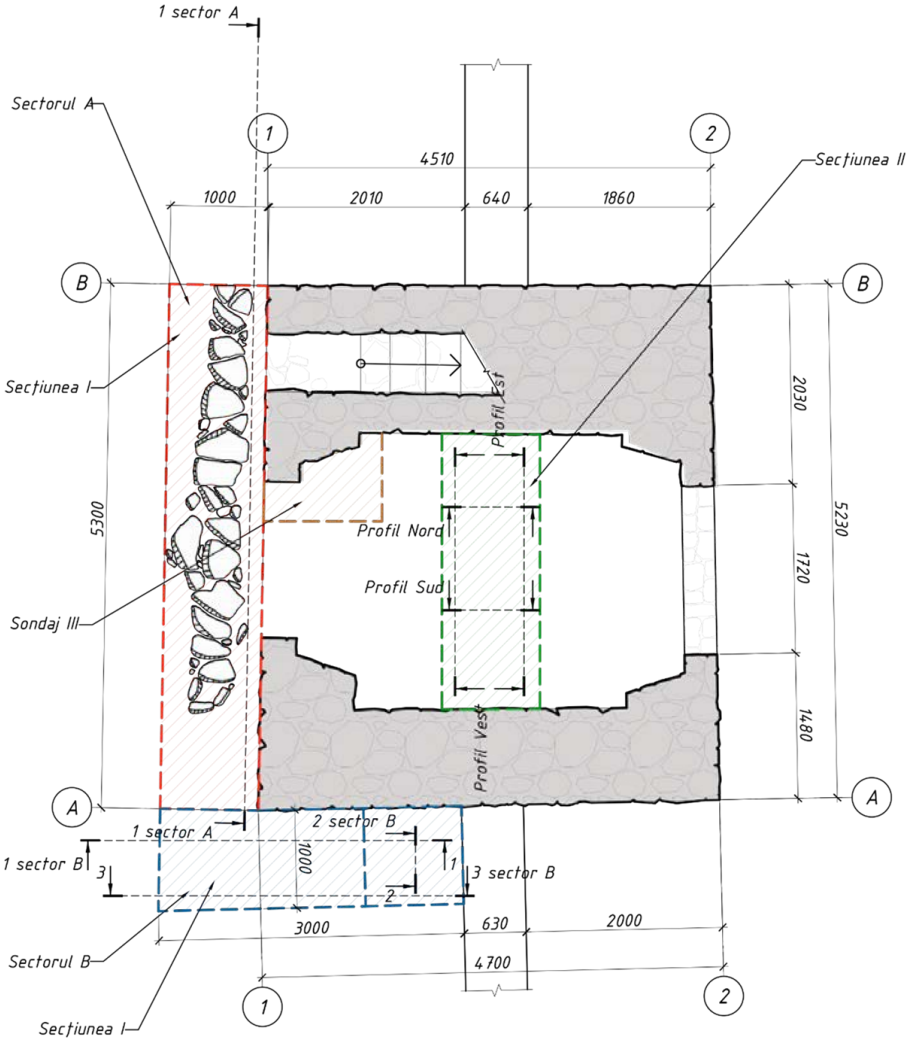

Fig. 1. Planul secțiunilor cercetate.

Fig. 2. Imagine după curăţarea pavajului de la ieşirea spre cimitir din pasajul de trecere (1, 3). şi vedere asupra conexiunii dintre gard şi peretele turnului din secţiunea I – sector B (2).

Fig. 3. Material arheologic descoperit în timpul cercetărilor.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL LUI CANTACUZINO" DE LA POIANA, R-NUL EDINEȚ

Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI, Igor DIMOV, Adrian IORGA

În primăvara 2025, Agenţia Naţională Arheologică a efectuat cercetări arheologice preventive la monumentul de categorie naţională, inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, zona de nord, poziția 972 – Conacul cu parc al lui Cantacuzino (satul Poiana, com. Hincăuți, r-nul Edineț).

Ansamblul arhitectural şi peisagistic „Conacului cu parc al lui Cantacuzino" este situat la 1 km N de satul Poiana, apărut concomitent cu edificarea conacului. Complexul a fost amenajat la sfârşitul secolului al XIX-lea pe moşia satului Hincăuți, care aparţinea Sofiei Cantacuzino, strănepoata prinţului G.M. Cantacuzino şi a prinţesei E.M. Gorchakova. Din ansamblu s-au păstrat casa conacului, parcul şi câteva construcţii anexe, deşi acestea au suferit modificări care au alterat parţial aspectul original. Majoritatea dependinţelor au fost demolate, iar clădirile destinate personalului şi complexul zootehnic, amplasate în zona estică a moşiei, nu s-au păstrat.

Din punct de vedere arhitectural, ansamblul reprezintă un exemplu relevant de arhitectură rezidenţială aristocratică, integrată armonios într-un cadru natural anterior neamenajat. Conacul şi parcul au fost proiectate conform principiilor urbanismului peisagistic de inspiraţie occidentală, specifice moşiilor basarabene de la sfârşitul secolului al XIX-lea. În anul 1962, parcul a fost declarat rezervaţie şi inclus în lista monumentelor protejate de stat din fosta URSS.

Săpăturile arheologice au fost realizate în contextul elaborării proiectului de restaurare şi conservare a edificiului cu statut de monument istoric. În urma realizării a şase sondaje arheologice (trei în proximitatea conacului şi trei în parc) (**Fig. 1**), au fost obţinute următoarele rezultate: fost confirmată existenţa unui pavaj perimetral vechi din piatră de calcar în jurul conacului (sondajele 1 şi 4) (**Fig. 2**), delimitat pe alocuri de borduri, ceea ce indică o amenajare originală a spaţiului din jurul edificiului; fundaţiile conacului au fost identificate la adâncimi de aproximativ 0,68–0,90 m, fiind realizate din piatră de calcar legată cu mortar, cu o structură unitară pe toate laturile cercetate; în cadrul parcului au fost identificate elemente ale organizării peisagistice, inclusiv un posibil rond de flori (sondajul 3) şi trasee de alei, unele amenajate cu pietriş şi borduri (sondajul 6) (**Fig. 2, 4**). Straturile superioare sunt în mare parte moderne, fiind constituite din umpluturi cu moloz şi materiale recente, ceea ce indică intervenţii târzii asupra monumentului.

Fig. 1. Vedere aeriană asupra amplasării sondajelor.

Fig. 2. Imagini cu sondajele cercetate: sondajul I (1, 3), sondajul IV (2) și sondajul VI (4).

SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ DE LA SFÂRŞITUL SECOLULUI XIX DIN STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIŞINĂU

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA, Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV

În primăvara anului 2025, Agenţia Naţională Arheologică a efectuat cercetări preventive la monumentul de arhitectură de categorie naţională „Casă individuală de la sfârşitul secolului al XIX-lea", situat pe str. S. Lazo nr. 19, mun. Chişinău, înregistrat cu numărul 150 în Registrul monumentelor ocrotite de stat.

Cercetările arheologice s-au efectuat prin intermediul a trei sondaje, conform planului arhitectural acestea realizându-se în curtea interioară a monumentului istoric (**fig. 1**).

Sondajul 1 (**fig. 2,2**), cu dimensiunile de 1,80×1,80 m şi adâncimea de cca 1,8 m, a fost trasat alăturat peretelui din faţă al edificiului. A fost înregistrat profilul de pe latura de sud-est a sondajului (**fig. 2,1**), acesta incluzând o porţiune din peretele şi temelia clădirii istorice, care constau din pietre brute de calcar de mărimi diferite. Pe întreaga lungime a profilului, la adâncimea de 0,30 m de la suprafaţă, a fost atestat soclul construcţiei, care iese cu 10-12 cm din peretele de bază şi se adânceşte până în stratul presteril. Ca parte componentă a temeliei, a fost atestat un aranjament din cărămidă roşie ce este amplasat oblic, pe o lungime de 125 cm şi grosimea de 40 cm.

Sondajul 2 (**fig. 2,4**), cu dimensiunile de 2,20×1,8 m, a fost amplasat lângă peretele exterior din curte, sub aripa nordică a edificiului. Acesta s-a adâncit până la 2,65 m de la suprafaţa actuală de călcare, având scopul de a urmări modul de construire a colţului şi peretelui secundar. În profilul sondajului, la adâncimea de 1 m de la suprafaţă, a fost surprins soclul clădirii, constituit din piatră brută de calcar, unele pietre fiind mai fărâmicioase altele mai dure, având dimensiuni diverse. Deasupra temeliei a fost ridicat peretele exterior al clădirii din piatră faţetată de calcar, cu dimensiunile de 60×20×20 cm. Ca liant pentru aceste elemente constructive a fost folosit un mortar nisipos. În temelia soclului, la adâncimea de 0,5 m de la surprinderea acestuia (1,5 m de la suprafaţă) a fost depistat un ciob de ceramică – buză de la un vas (**fig. 2,3**), confecţionat dintr-o pastă fină, ars oxidant şi acoperit în exterior cu o glazură de nuanţă verzui-cafenie. După morfologie şi decorul glazurat cel mai probabil se datează din a doua jumătate a sec. XIX.

Sondajul 3 (**fig. 2,5**), cu dimensiunile de 3×1,5 m şi adâncimea de 2 m, a fost amplasat la distanţe egale între aripa de NE şi aripa de SV a edificiului, având ca scop verificarea stratigrafiei curţii interioare şi eventuala existenţă

a unui perete între cele două aripi a edificiului. În peretele de NV a fost atestată o groapă menajeră de formă cilindrică cu fundul rotunjit, cu diametrul de 1,10×1,05 m și adâncimea de 1,20 m. Umplutura gropii consta din sol de culoare închisă și resturi de la deșeuri de construcție. Din groapă provin mai multe fragmente de ceramică tipică pentru sec. XIX, fragmente de la olane semicilindrice și recipiente din sticlă și porțelan.

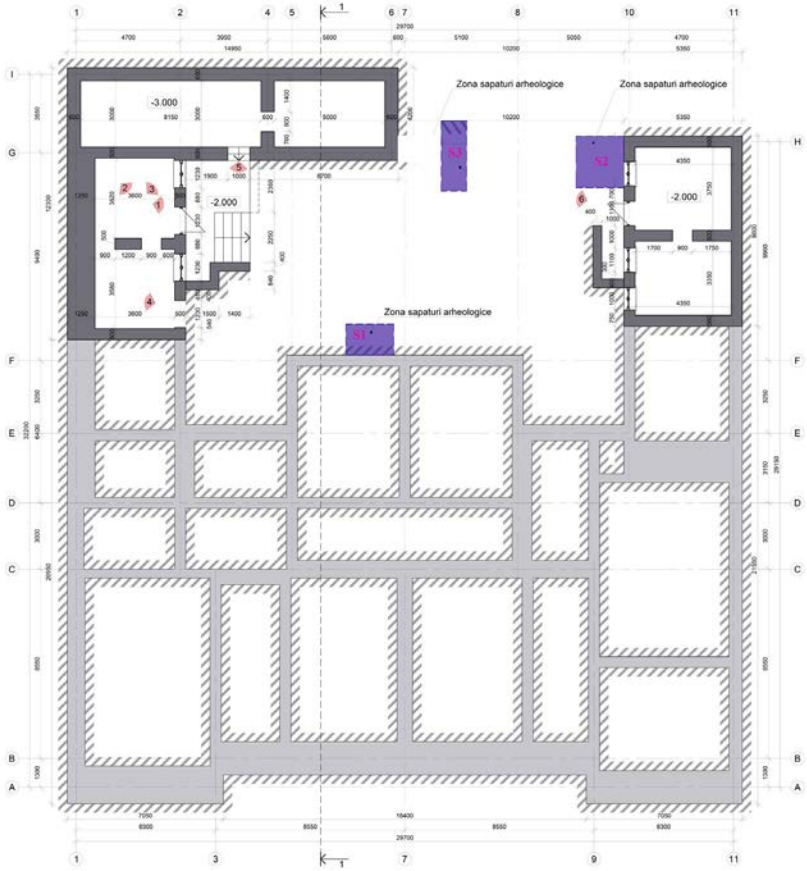

Fig. 1. Planul edificiului istoric și amplasarea sondajelor arheologice.

Fig. 2. Principalele elemente atestate în sondajele arheologice.

CUPRINS

PROGRAM **3**
REZUMATELE COMUNICĂRILOR **7**

Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU, Laëtitia DEMAY, Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI, Iacek LUDVICZAK
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025 ..... **7**

Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTIT, Ştefan CHELBAN
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUȚII DE JOS II. CAMPANIA 2025 ..... **10**

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA. CAMPANIA 2025 ..... **14**

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC CARACUȘENII VECHI IV. CAMPANIA 2025 ..... **18**

Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CORJEUȚI V (SATUL CORJEUȚI, R-NUL BRICENI) **22**

Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV
TUMULUL 7 DIN ORAȘUL SÂNGEREI **25**

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC,Victor DULGHER
TUMULUL 13 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI) **28**

Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAȚĂ, Serghei HEGHEA, Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU **31**

Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA
UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ) **34**

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ) **37**

Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER, Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian IORGA
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SITUL CHIȘINĂU III – BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA” 40

Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Serghei HEGHEA
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025 43

Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU” (RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE 46

Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ
ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025 49

Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI 53

Alexandra CRISTEA
CERCETĂRI ARHEOZOOLOGICE LA SITUL OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI 57

Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRCĂ, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI 59

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ
ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC HANSCA – „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI 63

Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRCĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI 66

Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI
ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI 70

Dumitru CONDREA
CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIȘTE ȘI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAȘI 73

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ
CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ȘI ÎN ZONA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAȘI, RAIONUL CĂLĂRAȘI 76

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG
NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ..... 79

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG
PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘTII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI 82

Octavian MUNTEANU, M. MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE” 85

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL,Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER
UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI) 88

Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV, Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU
REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE”. CAMPANIA 2025 92

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA *VALUL LUI TRAIAN DE JOS* (SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025 96

Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL) 99

Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI,
Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III (SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI) 103

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA
VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURII DE TIP PENKOVKA DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEȘTI) 107

Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU,
Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV
INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE APARȚINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII NOI, IALOVENI ȘI HÂNCEȘTI (CAMPANIA 2025) 110

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE", MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025 113

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTITE", MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025 118

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIEȚEI VECHI (CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025 123

Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER,
Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC
CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR" DIN SATUL VADUL-RAȘCOV, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI 127

Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI,
Igor DIMOV, Adrian IORGA
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL LUI CANTACUZINO" DE LA POIANA, R-NUL EDINEȚ 132

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA,
Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX DIN STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIȘINĂU 135

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025

